

GOTLANDS LÄN

J. E. Zetterstedt:

Gotlands bladmossor och levermossor

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN
VISBY 1993

Gotlands bladmossor och levermossor

J. E. Zetterstedt

Originalets titel: Musci et Hepaticae Gotlandiae (Kongl. Svenska Vetenskaps-Akademiens Handlingar, Bandet 13, N:o 14, Stockholm 1876.)

Översättning från latin: Jens Corneliuson

Appendix: Preliminär förteckning över Gotlands mossor upprättad i juli 1993 av Stig Högström, Visby

Omslagsbild: Dunmossa *Trichocolea tomentella*. Foto: Magnus Martinsson.

LÄNSSTYRELSEN I GOTLANDS LÄN, VISBY 1993

Innehåll

Förord	2
J. E. Zetterstedts avhandling <i>Musci et Hepaticae Gotlandiae</i>	3
Förteckning över J. E. Zetterstedts publicerade vetenskapliga verk	40
Dagens vetenskapliga och svenska namn på arterna i Zetterstedts avhandling	42
Alfabetiskt register över de gottländska arterna i Zetterstedts avhandling	49
Förteckning över arter i Zetterstedts avhandling som påträffats på Öland och Kimmekulle men inte på Gotland	54
<i>Preliminär förteckning över Gotlands mossor</i> upprättad av Stig Högström i juli 1993	56

Förord

I samband med att jag 1989 färdigställde en preliminär förteckning över Gotlands mossor (Rindi 9:16-32), föddes tanken på att ge ut J. E. Zetterstedts på latin avfattade *Musci et Hepaticae Gotlandiae* (1876) på svenska. Denna avhandling är den hittills enda fullständiga sammanställningen av fynd av mossor på Gotland.

Avhandlingen presenteras här på svenska under titeln *Gotlands bladmossor och levermossor*. Den översatta texten följer originalets men har moderniserats med försök till lite ledigare svenska utan att sakinnehållet för den skull har ändrats. Alla ortnamn har överförts till dagens stavning. De vetenskapliga namnen är däremot genomgående samma som Zetterstedts. I ett register, s. 42-48, har dagens namn angivits på var och en av Zetterstedts arter. Fotnoter har inarbetats i texten.

Den omfattande namnrevideringen har jag fått hjälp med av Erik Sjögren, Uppsala. Översättningen av texten från latin till svenska har utförts av Jens Corneliuson, Göteborg (som tidigare utgivit *Botaniskt latin. Namnskicket* 1986). Slutligen har länsstyrelsen i Gotlands län svarat för redigering och utgivning. (Tidigare, 1984, har länsstyrelsen givit ut en annan svårtillgänglig avhandling, nämligen Nils Noréhn's licentiatavhandling *Gotlands vertebrater — en zoogeografisk studie*, 1959, 703 s.).

J. E. Zetterstedt (1828-1880) föddes i kronofogdebostaden Kärr i Viby socken i Närke. Han döptes till Johan Emanuel men kallades Janne. Han bedrev studier i Uppsala 1846, i Lund 1848 och åter i Uppsala 1850. Fil. dr blev han 1854 och docent i praktisk ekonomi 1855 efter sin akademiska avhandling i Uppsala *Disposito Muscorum frondosorum in monte Kinnekulle nascentium*. År 1863 blev han lektor i naturalhistoria och kemi vid högre läroverket i Jönköping, varpå följde tre av hans större verk: *Om vegetationen i de högländtaste trakterna af Småland* 1867, *Musci et Hepaticae Oelandiae* 1869 och föreliggande *Musci et Hepaticae Gotlandiae* 1876. Zetterstedt gjorde botaniska resor till Norge 1858, 1868 och 1870 och till södra Frankrike och Pyrenéerna 1856-1857.

Efter Zetterstedts avhandling följer på s. 40-41 en mer fullständig förteckning över hans litterära produktion, hämtad ur Th. Kroks *Bibliotheca Botanica Suecana* (Aulin & Lindman 1925) samt tre olika register som jag upprättat för att underlätta utnyttjandet av mossfloran.

Avslutningsvis har jag lämnat en uppdaterad förteckning (juli 1993) över Gotlands mossor. Denna har granskats och korrigerats av Lars Hedenäs, Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm, som också gjort en översyn av hela avhandlingen.

Erik Sjögren, Jens Corneliuson och Lars Hedenäs tackas för all värdefull hjälp, som möjliggjort denna utgåva.

Stig Högström, Visby

Gotlands bladmossor och levermossor

J. E. Zetterstedt

Den förste som meddelat något om mossor på Gotland är Wahlenberg, som redan 1806 lät publicera en lista med påträffade arter, 64 bladmossor och 9 levermossor, tillsammans 73 arter. Det låga artantalet beror nog till stor del på den tidens bryologiska kunskapsnivå. Så sammanför Wahlenberg t. ex. alla arter i släktet *Ortotrichum* till en art, *Ortotrichum striatum*. Även om detta släkte inte är talrikt på Gotland, så är i dag 12 arter kända från ön. Mest anmärkningsvärda av de arter som Wahlenberg påträffade är *Funaria calcarea* och *Anacalypta lanceolata*. Efter Wahlenberg har många botanister rest till Gotland och bidragit till kännedomen om mossorna. Särskilt bör nämnas P. C. Afzelius, C. Hartman, P. T. Cleve, Hj. Holmgren och S. O. Lindberg. Genom deras sammanlagda bidrag har de sällsyntare arterna och dess lokaler blivit tämligen väl kartlagda. Men å andra sidan har de lagt ner mycket lite arbete på de vanliga arterna. Gotland är hittills inte mer utforskat än att ganska många av Skandinavien vanligare arter, som man nu saknar uppgift om, skulle kunna anträffas. Däremot tror jag knappast att man kan förvänta sig ett tillskott av sällsyntare arter. Strandmarkerna är rikare på fynd än inlandslokalerna men är å andra sidan mer utforskade, särskilt lokaler med sällsynta mossor, som alla är kustnära. Större delen av Gotlands inre är utforskat vad gäller mossor.

Då nästan hela Gotland består av kalkrika bergarter, och sandstensområden påträffas bara på den allra sydligaste delen, och inga berg av gnejs och granit finns, bara spridda stenar eller block, förefaller det som om alla mossor som skyr kalk saknas på Gotland. Liksom på Öland saknas också på Gotland släktet *Andreaea* helt, och av släktet *Racomitrium*, av vilket många arter påträffats på Skandinaviska halvön, finns på vardera ön bara två arter. Det är *Racomitrium heterostichum* och *canescens*. Men av kalkkrävande mossor finns ett stort antal på Gotland, då det finns många branta kalkberg och kala klippblock av kalksten. I motsats till detta är inte våtmarksmossorna särskilt många, fast det finns vidsträckta våtmarker på många ställen på ön. Många av de stora våtmarkerna är dock inte inventerade med avseende på mossor. Jordmossor är inte särskilt många. Den största andelen finns på kalkhaltig grund, men det finns också en hel del på sand vid havet. Det finns få mossor som växer på träd.

Knappt 30 arter kan anses vara vanliga på Gotland. Av dessa tillhör inga *Sphagnum*, *Hepaticae* eller *Polytrichum*. I skogarna växer *Hypnum schreberi*, *Hylocomium splendens* och *triquetrum*, *Dicranum scoparium*, *Hypnum cupressiforme*. På humus växer allmänt *Ceratodon purpureus* och på kalkberg och i klyftor av kalk *Leptotrichum flexicaule*, *Barbula tortuosa* och *ruralis*, *Grimmia apocarpa* och *pulvinata*, *Homalothecium sericeum*, *Camptothecium lutescens*. I våtmarkerna är *Hypnum cuspidatum* och *scorpioides* vanliga. Dessa arter som jag nu nämnt, är mycket spridda och rikligt förekommande. Tämligen allmänna är: *Encalypta streptocarpa*, *Funaria hygrometrica*, *Bryum cespiticium*, *Aulacomnium palustre*, *Thuidium abietinum*, *Climacium dendroides*, *Brachythecium salebrosum*, *Amblystegium serpens*, *Hypnum stellatum*, *molluscum* och *purum*. Det finns ett ganska stort antal arter som är sällsynta i övriga Skandinavien, vilket vi inte skall förvånas över om vi betänker hur mycket Gotlands berggrund skiljer sig från övriga Skandinavien. Öland är mest likt Gotland

och därefter kommer Västergötland. De intressantaste mosslokalerna på Gotland är Torsburgen, Hoburgen, Kopparsvik och Gothemsåns strandkanter nära åmynningen.

Mer ovanliga mossor på Torsburgen och vid foten av berget är: *Dicranum strictum*, *Fissidens decipiens*, *Anodus Donianus*, *Seligeria tristicha* och *acutifolia*, *Trichostomum rigidulum* och *mutabile*, *Barbula cylindrica* och *alpina*, *Mnium rostratum* och *stellare*, *Anomodon longifolius*, *Orthothecium intricatum*, *Eurhynchium striatulum*, *Rhynchostegium tenellum* och *depressum*, *Thamnum alopecurum*, *Amblystegium Sprucei* och *trichopodium*, *Hypnum elodes*, *Hylocomium brevirostre* och *loreum*, *Plagiochila interrupta*, *Scapania aequiloba*, *Jungermannia Mülleri*, *Hornschuchiana* och *Helleriana*, *Geocalyx graveolens*, *Mastigobryum trilobatum*, *Trichocolea Tomentella*, *Lejeunia calcarea*, *Fimbriaria gracilis*, *Reboulia hemisphaerica*.

På Hoburgen på kalkhällmarken och på fälten som är belägna närmast de norra delarna av Hoburgen växer: *Gymnostomum tenue*, *calcareum* och *rupestre*, *Didymodon luridus*, *Eucladium verticillatum*, *Trichostomum rigidulum*, *spadiceum*, *tophaceum* och *mutabile*, *Barbula cylindrica*, *inclinata*, *squarrosa* och *intermedia*, *Zygodon aristatus*, *Timmia austriaca*, *Rhynchostegium tenellum*, *Amblystegium Sprucei*, *Jungermannia Mülleri*, *Reboulia hemisphaerica*.

Kopparsvik vid Visby är ett mycket begränsat område, men inte desto mindre återfinns där många sällsynta arter: *Gymnostomum rupestre* och *curvirostrum*, *Eucladium verticillatum*, *Trichostomum rigidulum* och *mutabile*, *Barbula aloides*, *recurvifolia* och *intermedia*, *Cinclidotus fontinaloides*, *Zygodon aristatus*, *Encalypta rhabdocarpa*, *Brachythecium rivulare*, *Rhynchostegium tenellum*, *Amblystegium Sprucei*, *Jungermannia riparia*, *Preissia commutata*.

Gothemsåns mynning förhåller sig vad mossvegetationen beträffar helt annorlunda än ovan nämnda lokaler. På dess mer eller mindre branta stränder växer: *Dicranum strictum*, *Trichostomum spadiceum*, *Splachnum ampullaceum*, *Webera albicans*, *Bryum inclinatum*, *Warneum*, *mamillatum* och *neodamense*, *Mnium serratum* och *stellare*, *Amblyodon dealbatus*, *Catascopium nigratum*, *Meesia uliginosa*, *Myurella julacea*, *Brachythecium rivulare*, *Jungermannia bantriensis*, *Mörckia hibernica*, *Fegatella conica*.

Det har redan nämnts att Gotlands mossbestånd avviker mycket från Skandinaviska halvöns mossflora. Gotlandsarterna liknar mest Ölands. Men fast Gotland är mer än en och en halv gång så stort som Öland, och kanske att dess mossflora anses mer noggrannt utforskad är dock i dag nästan lika många arter kända från de båda öarna. I föreliggande arbete presenteras 213 bladmossor (134 *Acrocarpi*, 74 *Pleurocarpi* och 5 *Sphagna*) och 48 levermossor, sammanlagt 261 mossarter. I mitt arbete över Ölands mossor (*Musci et Hepaticae Oelandiae*, *Upsaliae* 1869, in *Actis Reg. Soc. scient. Ups.*) presenterades 208 bladmossor (119 *Acrocarpi*, 83 *Pleurocarpi* och 6 *Sphagna*) och 42 levermossor, till vilka tillkommer ungefär 10 arter som professor Lindberg insamlat, så att det tillsammans utgör 260. Detta visar att Gotland har fler akrokarpa mossarter och Öland har fler pleurokarpa arter. Till detta kommer att antalet allmänna mossor är större på Öland, och att Gotland har fler sällsynta om vi jämför dessa öars mossor med övriga Skandinaviens.

Ölands och Gotlands mossflora överensstämmer i flera avseenden också med Kinnekulles. Levermossorna på Kinnekulle är inte så kända att också de kan jämföras. Men när det gäller bladmossorna så är det på Kinnekulle, som är knappt 1/10 av Ölands och 1/25 av Gotlands areal, lika många kända som på dessa öar. Redan 1854 kunde jag berätta om 206 funna bladmossor på Kinnekulle (*Dispositio Muscorum frondosorum in monte Kinnekulle nascentium*, *Upsaliae* 1854), 132 akrokarpa, 68 pleurokarpa, 2 *Andreaeas* och 4 *Sphagna*. Senare påträffades såväl av andra som av mig åtminstone 20 arter till (8 akrokarper och 12 pleurokarper), så att antalet arter närmar sig 230. (Genom senare undersökningar, år 1875, har antalet ökat till nästan 260.). Om Öland och Gotland skulle vara lika väl utforskade som Kinnekulle, något som nu inte är fallet, då Kinnekulle kan anses vara den mest kända lokalen

för mossor i vårt land, så skulle antalet arter på dessa öar vara nästan lika stort, men knappast större. Av detta framgår hur talrika bladmossorna är på Kinnekulle. Om vi på de bägge öarna skulle utvälja ett lika stort område som Kinnekulle så skulle de vara underlägsna Kinnekulle även om vi skulle välja de allra rikaste.

Nu skall jag lämna jämförande sammanställningar av Gotlands, Ölands och Kinnekulles mossor, men jag utelämnar de vanligaste arterna såvida de inte är speciella och avvikande på ett eller annat sätt.

1. Mindre allmänna eller sällsynta arter, som är gemensamma för Gotland, Öland och Kinnekulle: *Gymnostomum rupestre* och *curvirostrum*, *Weisia viridula*, *Dicranella heteromalla*, *Fissidens incurvus*, *Anodus Donianus*, *Eucladium verticillatum*, *Barbula recurvifolia* och *fragilis*, *Trichostomum rigidulum* och *tophaceum*, *Pottia cavifolia*, *Grimmia Mühlenbeckii*, *Orthotrichum stramineum*, *diaphanum*, *lejocarpum* och *hyellii*, *Encalypta streptocarpa*, *Webera albicans*, *Bryum pendulum*, *Mnium rostratum*, *serratum* och *stellare*, *Aulacomnium androgynum*, *Bartramia Oederi*, *Philonotis calcarea*, *Myurella julacea*, *Leskea nervosa*, *Pseudoleskea catenulata*, *Anomodon longifolius*, *Thamnium alopecurum*, *Rhynchostegium tenellum* och *depressum*, *Eurhynchium striatum* och *striatum*, *Brachythecium rivulare*, *Hypnum Sommerfeltii*, *elodes*, *Sendtneri*, *incurvatum*, *molluscum*, *commutatum*, *falcatum*, *lycopodioides*, *purum* och *turgescens*, *Hylocomium loreum*.

2. Arter som är gemensamma för Gotland och Öland, men som saknas på Kinnekulle: *Gymnostomum calcareum* (= *Gymn. tenue* Zett. *Musc. et Hep. Oelandiae*), *Pottia Heimii*, *Anacalypta Starkeana* och *lanceolata*, *Trichostomum mutabile*, *Barbula cylindrica*, *inclinata* och *intermedia*, *Ciclidotus fontinaloides*, *Encalypta rhabdocarpa*, *Funaria calcarea*, *Bryum Maratii* och *neodamense*, *Catoscopium nigratum*, *Hypnum polygamum* och *Hylocomium brevirostre*.

3. Arter som är gemensamma för Gotland och Kinnekulle, men som saknas på Öland: *Trichostomum spadiceum*, *Barbula mucronifolia*, *Distichium inclinatum*, *Bryum uliginosum*, *Amblyodon dealbatus*, *Timmia austriaca*, *Neckera crispa*, *Amblystegium Sprucei*, *Fissidens decipiens*.

4. Arter som är gemensamma för Öland och Kinnekulle, men som saknas på Gotland: *Dicranella cerviculata*, *Dicranum majus*, *Dicranum flagellare*, *Grimmia commutata* och *Hartmanni*, *Orthotrichum fastigiatum*, *Buxbaumia indusiata*, *Brachythecium reflexum*, *Starkii* och *plumosum*, *Eurhynchium myosuroides*, *strigosum*, *crassinervium*, *Vaucheri* och *Stokesii*, *Plagiothecium undulatum*, *Amblystegium subtile*, *Hypnum rugosum*, *Crista castrensis* och *Rhynchostegium murale*.

5. Arter som växer på Gotland, men som inte är påträffade på Öland och Kinnekulle: *Gymnostomum tenue*, *Dicranum strictum* och *robustum*, *Seligeria tristicha* och *acutifolia*, *Didymodon luridus*, *Barbula aloides*, *revoluta*, *squarrosa*, *alpina* och *Mülleri*, *Splachnum ampullaceum*, *Bryum Warneum* och *mamillatum*, *Meesia uliginosa*, *Orthothecium intricatum*, *Amblystegium radicale* och *trichopodium*.

6. Arter som växer på Öland, men som saknas på Gotland och Kinnekulle: *Sphaerangium muticum*, *Phascum bryoides*, *Campylopus torfaceus*, *Leskea polycarpa*, *Hypnum pratense*, arter som samtliga bara påträffats mycket sparsamt. Jag utelämnar *Bryum Jackii* från jämförelsen, då det är osäkert om den öländska växten skall stå som egen art eller, som Schimper menar, skall anses som en späd form av *Bryum pseudotriquetrum*.

7. Arter som växer på Kinnekulle, men som inte påträffats på Gotland och Öland: *Weisia cirrhata*, *denticulata* och *fugax*, *Dicranella subulata*, *Cynodontium gracilescens* och *polycarpum*, *Dichodontium pellucidum*, *Dicranum Sauteri*, *Blindia acuta*, *Seligeria recurvata* och *pusilla*, *Tetradontium Brownianum*, *Schistostega osmundacea*, *Grimmia leucophaea* och *elatior*, *Racomitrium patens*, *protensum*, *aciculare*, *fasciculare*, *microcarpum* och *lanuginosum*, *Amphoridium Mougeotii* (= *Zygodon lapponicus* Zett. *Musc. Kinnek.*), *Timmia*

megapolitana, Pogonatum alpinum, urnigerum och nanum, Buxbaumia aphylla, Heterocladium heteropterum, Rhynchostegium Teesdalii, Plagiothecium nitidulum, piliferum, Mühlenbeckii och elegans, Amblystegium confervoides, Hylocomium umbratum, Andreaea petrophila, crassinervia och rupestris.

Om vi skulle göra en liknande jämförelse för levermossorna är det nödvändigt att inledningsvis utesluta Kinnekulle, då vi inte har någon lista på dess arter. Dessutom är en jämförelse mindre lämplig, då ingen av levermossorna växer allmänt varken på Öland eller Gotland, och de anses vara mindre noggrant utforskade än bladmossorna.

1. Mindre allmänna arter, som är gemensamma för de båda öarna: Scapania irrigua och aequiloba, Trigonanthus divaricatus, Lophocolea minor, Mastigobryum trilobatum, Trichocolea Tomentella, Preissia commutata, Reboulia hemisphaerica, Clevea hyalina.

2. Endast påträffade på Gotland: Plagiochila interrupta, Jungermannia lanceolata, riparia, hyalina, Mülleri, bantriensis, Hornchuchiana och Helleriana, Geocalyx graveolens, Mastigobryum deflexum, Frullania fragilifolia, Lejeunia calcarea, Mörckia hibernica, Aneura pinguis, Fegatella conica, Fimbriaria gracilis, Riccia glauca och fluitans.

3. Endast påträffade på Öland: Alicularia scalaris, Scapania nemorosa och curta, Jungermannia exsecta, incisa, barbata, attenuata, Trigonanthus catenulatus och curvifolius, Sphagnoecetis communis och denudata (Sphagnoecetis denudata (N. v. Es.) = Sphagnoecetis Hübneriana Rab. Hep. eur. exsicc. n. 16 = Sphagnoecetis communis β macrior Syn. Hep. p. 149. I skogen i Böda kronopark har insamlats både denna art och Sphagnoecetis communis.), Fossoumbronia pusilla, Aneura palmata, Duvalia pilosa, Riccia crystallina.

Om dessa områden någon gång blir ordentligt utforskade, så är det mycket troligt att mina här redovisade sammanställningar ändras något. Men jämförelsen nu kan i alla fall ge en hel del, som är värt att notera. Det verkar som om likheterna mellan Gotlands och Ölands bladmossflora är långt större än likheten mellan deras levermossfloror. Öland är kanske något rikare ifråga om bladmossarter, under det att Gotland kanske har fler levermossor. Vi ser att många arter som är gemensamma för såväl Gotland och Öland som Kinnekulle, påträffas i kalkklyftor och på kalkblock eller på kalkhaltig mark. Enda undantaget är Grimmia mühlenbeckii, som på Kinnekulle växer på diabas, men som på Öland och Gotland växer på spridda gråstensblock. Gemensamma anmärkningsvärda arter är framförallt: Anodus Donianus, Barbula recurvifolia, Trichostomum tophaceum, Philonotis calcarea, Pseudoleskea catenulata, Hypnum elodes och turgescens, alla kalkmossor. Den sistnämnda arten, Hypnum turgescens, är framförallt en fjällart. Av de arter som är gemensamma för Gotland och Öland, men som saknas på Kinnekulle, bör särskilt framhållas Gymnostomum calcareum, Trichostomum mutabile, Barbula cylindrica, inclinata och intermedia, Funaria calcarea, som alla är kalkbundna mossor och som utanför Östersjööarna Gotland och Öland antingen inte alls förekommer eller bara uppträder mycket sällsynt inom Skandinavians gränser. Men om vi gör en återblick på sammanställningarna av gemensamma arter för såväl Gotland-Kinnekulle som Öland-Kinnekulle, så ser man en mycket större likhet mellan mossorna på Öland och Kinnekulle än mellan Gotlands och Kinnekulles mossor. Här bör nu också observeras, att medan listan över arter som är gemensamma för Gotland och Kinnekulle nästan är färdig, så kan till listan över Ölands och Kinnekulles gemensamma arter tilläggas åtskilliga allmänna mossor, som med avsikt förbigåtts vid jämförelsen, i synnerhet för den händelse de någon gång kan komma att påträffas på Gotland, som Pterigynandrum filiforme, Pylaisia polyatha, Polytrichum gracile. Men om vi å andra sidan ser på de arter, som bara växer på endera Gotland, Öland eller Kinnekulle, så kommer vi att finna att arter av släktet Barbula är framträdande på Gotland, som har sällsyntare arter, men att dessa är mycket få på Öland, men mest talrika på Kinnekulle, som en följd av den större mängden av olika slag av bergarter. Vi ser att Kinnekulles mossor skiljer sig mycket mer från de båda öarnas än dessas gör sinsemellan, fast det verkar som om de mer liknar mossorna på Öland. På Gotland

och Öland växer ingen art av släktet Pogonatum, ingen av släktet Andreaea, fast dessa släkten har tre arter vardera på Kinnekulle. Gotland och Öland har endast två arter av släktet Racomitrium, men Kinnekulle har inte mindre än 8.

Nästan samma arter är allmänna eller bilda huvudmassan av mossor på Öland som på Gotland. Öland uppvisar det större antalet mossor som växer i skog. Dessa skogar, som tex den vidsträckta "kungliga" skogen, kallad Böda Kronopark, är mossrika. Gotlands skogar, som omfattar större områden än Ölands, är i hög grad fattiga på mossor, och man skulle nästan kunna genomströva hela skogar utan att träffa på en enda mossa som växer på träd. Det är uppenbart att trädmosor är färre på Gotland än på Öland. På samma sätt är förhållandet med mossor som växer på gråsten. Sådana flyttblock är talrikare och större på Öland. Däremot har Gotland åtskilligt fler våtmarksarter, och särskilt uppvisar ön ett större antal mossor, som växer på kalkberg, både om vi ser till artantal och den kvantitativa mängden.

Musci

Fam. Bryaceae

Sectio I. Musci acrocarpi

1. *Phascum cuspidatum* var. *piliferum* (Schreb.) — Br. eur. tab. 5 — Schimp. Syn. p. 17 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 119 — *Phascum graniferum* Whlbg. Gotl. Fl. (Kongl. Vet. Akad. Handl. 1806) p. 131.

På sandiga ställen vid vägkanter, tex nära Visby mot norr (G. Wahlenberg), i socknen Öja vid Burgsvik (Wahlenberg) och Boxarve (P. C. Afzelius), (Burgsvik är ett samhälle och Boxarve en större gård) — c. fr.

Det råder inget tvivel om att *Phascum graniferum* Whlbg. är *Phascum cuspidatum* var. *piliferum* (jfr beskrivning och fig. hos Wahlenberg). Exemplaren på Wahlenbergs lokal, samlade av Afzelius, är just *Phascum cuspidatum* var. *piliferum*.

2. *Gymnostomum microstomum* H. — Schimp. Syn. p. 34 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 116 — Whlbg. Gotl. Fl. p. 132 — *Hymenostomum microstomum* Br. eur. tab. 16.

Överallt på sand eller lera, tex i en grop vid en åker vid Sudergute i Vall socken, invid vägen i Fardhem mera sparsamt med vacker frukt, i Gothem intill en bäck tillsammans med *Distichium inclinatum* och i Othem — c. fr.

3. *Gymnostomum tenue* Schrad. — Br. eur. tab. 30 — Schimp. Syn. p. 38 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 116.

På hällar och klippor av sandsten sällsynt, flest observationer på den allra sydligaste delen av ön, i Vamlingbo och Sunde socknar, t. ex. vid Grumpvik (P. T. Cleve), vid Hoburgen på flera lokaler sparsamt och Kettelviken nära Hoburgen (S. O. Lindberg) — c. fr.

4. *Gymnostomum calcareum* Nees et Hornsch. — Br. eur. tab. 32 — Schimp. Syn. p. 39.

På kalkberg och kalk—sandstensfält sällsynt, t. ex. på Lindeberget mycket sparsamt, i bergen i Sunde socken nära Hoburgen norrut mer vanlig.

Denna art, som jag tidigare samlat i branter mellan Borgholm och Ölands Köping (jfr Zett. Musc. & Hep. Oeland. p. 9) och där jag ansåg de ofullständiga Ölandsexemplaren vara *Gymnostomum tenue*, har i landet bara påträffats steril. Gotlandsexemplaren överensstämmer med exemplar från andra lokaler, fast de verkar stympade och korta.

5. *Gymnostomum rupestre* Schwaegr. — Br. eur. tab. 33, 34 — Schimp. Syn. p. 41 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 116.

I klippskrevor på kalkberg på många ställen, t. ex. Kopparsvik nära Visby, Stora Karlsö, Grumpevik i Vamlingbo socken, rikligt i bergen i Sunde socken norr om Hoburgen, Grogarnshuvud i Östergarns socken, Othems Klint, Furillen.

Det är en växt som varierar mycket, ibland längre, ibland kortare, vanligen övergående i brunt, men ibland yppigt grön som på Othems Klint, där denna art trivs på de skuggigaste ställena.

6. *Gymnostomum curvirostrum* H. — Br. eur. tab. 35, 36 — Schimp. Syn. p. 43 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 116.

I sprickor och på kalkberg på många ställen, men ändå fåtaligare än *Gymnostomum*

rupestre, t. ex. Kopparsvik på flera ställen, Eksta (W. Pripp), Grumpevik i Vamlingbo ganska riklig, Bogeklint (P. T. Cleve).

7. *Weisia viridula* (Dill.) — Br. eur. tab. 21, 22 — Schimp. Syn. p. 50 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 115.

På marken och på kalkberg på många ställen, men vanligen i mindre antal och steril, t. ex. Kopparsvik, Lindeklint, Grötlingbo, Etelhem, Torsburgen, Ganneberget i Östergarns socken, Gothem, Slite, Othems Klint — c. fr.

Ej ovanlig på berg, mycket varierande, med olikt långa blad, ibland kraftigt förkortade och breddade och med spetsen försedd med en tillspetsad huva, och nog så varierande i längd. Jag har blivit övertygad om att mina gotlandsexemplar av denna art, som jag tidigare bestämt som hörande till *Trichostomum crispulum* inte är något annat än en på klippor växande lägre form av *Weisia viridula* med bredare blad med en spetsig huv. Om *Trichostomum crispulum* verkligen insamlats i Skandinavien känner jag inte till, men det verkar troligt att alla exemplar som samlats på Gotland och Öland och som bedömts vara *Trichostomum crispulum* skall hänföras till *Weisia viridula*.

8. *Dicranella varia* (H.) — Schimp. Syn. p. 72 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 110 — *Dicranum varium* Br. eur. tab. 57, 58.

På kalkhaltig lerjord och överallt på kalkklippor, men vanligen mera sparsamt och steril, t. ex. Kopparsvik, mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, Vibblekvarn i Västerhejde socken, i Klinte vid stranden, Lindeklint, Bopparve i Eksta socken, Hoburgen och bergen nära Hoburgen norrut, Torsburgen, Othems Klint — c. fr.

9. *Dicranella heteromalla* (H.) — Schimp. Syn. p. 75 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 110 — *Dicranum heteromallum* Br. eur. tab. 62.

På torr jord i skogsmark, t. ex. i skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta, i skogen vid Tjängdarve i Sproge socken, på Torsburgen — c. fr.

10. *Dicranum strictum* Schleich. — Br. eur. tab. 66 — Schimp. Syn. p. 81 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 106.

På trädrötter, särskilt på tall, även på sågvirke, på olika lokaler, alltid steril, t. ex. i Etelhem socken, på Torsburgen på flera ställen tämligen allmänt, vid Gothemsåns mynning på flera ställen och tämligen allmän, i Fardume, Rute socken (N. C. Kindberg), i Risungs, Rute socken sparsamt på bearbetat trä.

11. *Dicranum montanum* H. — Br. eur. tab. 67 — Schimp. Syn. p. 81 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 108 — Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 136.

Allmän på murkna trädstammar i skogarna, t. ex. vid Tjängdarve i Sproge socken, Torsburgen, vid Gothemsåns stränder, i Stenkyrka.

12. *Dicranum longifolium* H. — Br. eur. tab. 72 — Schimp. Syn. p. 84 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 108.

På gråsten vid Hessle i Fleringe socken tillsammans med *Hedwigia ciliata* och *Racomitrium heterostichum*.

13. *Dicranum fuscescens* Turn. — Schimp. Syn. p. 87 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 106 — *Dicranum congestum* Br. eur. tab. 77.

var. *β cirrhatum* Schimp. Syn. p. 88 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 106

I skogarna vid trädens rötter, t. ex. i norra delen av Torsburgen, Gothemsåns stränder nära

utloppet — c. fr. — Var. *β cirrhatum* uppträder rikligt särskilt på skogsmark som är näringsfattig och sandig, på sina håll med frukt, t. ex. i Västerby i Ardre socken, Hajdeby i Kräklingbo socken (c. fr.), Grogarnsberget i Östergarns socken, Gothem, Tjalders i Boge socken, Othems Klint (c. fr.), Kyllaj i Hellvi socken, Hessle i Fleringe socken och på Fårö på flera lokaler, som vid Marpes (c. fr.), Eke, Lauters — c. fr.

Dicranum fuscescens var. *cirrhatum* är möjligen väl skild från *Dicranum fuscesens* i synnerhet som den med ens kan urskiljas utan svårighet och att jag aldrig har sett intermediära former.

14. *Dicranum scoparium* (L.) — Br. eur. tab. 74, 75 — Schimp. Syn. p. 89 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 105 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

På berg och jord, i klyftor och på trädstammar, ibland i våtmarker, allmän över hela Gotland och är starkt variabel.

15. *Dicranum palustre* Brid. — Br. eur. tab. 79 — Schimp. Syn. p. 91 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 105.

I våtmarker, Fleringe (P. T. Cleve).

16. *Dicranum Schraderi* Schwaegr. — Br. eur. tab. 80 — Schimp. Syn. p. 92 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 105 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

Här och där i uttorkade våtar, t. ex. vid Vestringe i Etelhems socken, nedom Torsburgen, på ön Storholmen i Fardume träsk i Rute socken, Bunge, Stenkyrka — c. fr.

17. *Dicranum spurium* H. — Br. eur. tab. 81 — Schimp. Syn. p. 93 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 105 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

Här och där på torra betesmarker särskilt i barrskog, t. ex. på Grogarnsberget i Östergarns socken (c. fr.), Gothem vid ån, Hellvi, Hultungs i Bunge socken, Hau vid Hauträsk och Lillträsk — c. fr.

18. *Dicranum undulatum* Ehrh. — Br. eur. tab. 82, 83 — Schimp. Syn. p. 94 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 104.

På flera lokaler i fuktiga skogar, t. ex. mellan Visby och Endre, Lojsta, Levide, Eksta, Sproge vid Tjängdarve, Torsburgen, Gothem, Friggårds i Boge socken, Hellvi, Ava och Lauters på Fårö, Stenkyrka — c. fr.

19. *Dicranum robustum* Blytt. — Br. eur. tab. 84 — Schimp. Syn. p. 94 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 104 — *Dicranum majus* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

I barrskogar. I våtmark vid Hultungs i Bunge socken tillsammans med *Dicranum Schraderi* (G. Wahlenberg).

De gotlandsexemplar, som i Wahlenbergs herbarium förvaras under namnet *Dicranum majus* hänför sig till *Dicranum robustum*. *Dicranum majus* Turn., som jag väl känner till, har ännu inte insamlats på Gotland.

20. *Leucobryum glaucum* (L.) — Br. eur. tab. 97, 98 — Schimp. Syn. p. 101 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 103 — *Dicranum glaucum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

På många platser i fuktig och sumpig skog, t. ex. Bopparve i Eksta socken, Levide, Sproge vid Tjängdarve rikligt, Burs, Alskog, nedom Torsburgen, Fårö, Hau och Hessle i Fleringe socken, Stenkyrka.

21. *Fissidens bryoides* H. — Br. eur. tab. 101 (F. exilis.) — Schimp. Syn. p. 103 —

Hartm. Fl. ed. 10, p. 102 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

I skogar på lerjord, t. ex. i Vall socken på trädrötter på själva vägen som går vid Kullstäde till Akebäck (G. Wahlenberg hb), i skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta — c. fr.

22. *Fissidens incurvus* (W. M.) — Br. eur. tab. 99 — Schimp. Syn. p. 104 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 102.

På lerjord, t. ex. på Lindeklint, Etelhem — c. fr.

23. *Fissidens decipiens* De Not. Briol. ital. p. 479 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 102.

På kalkhällar. Torsburgen (S-O. Lindberg). — c. fr.

24. *Fissidens osmundoides* H. — Br. eur. tab. 103 — Schimp. Syn. p. 106 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 102 — Wahnbg. Gotl. Fl. p. 136.

Här och där på fuktig mark, t. ex. Hogrän i våtmarker nära kyrkan västerut, i skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta, i våtmarker vid Västringe i Etelhems socken, Torsburgen, Hultungs i Bunge socken — c. fr.

25. *Fissidens taxifolius* (L.) — Br. eur. tab. 104 — Schimp. Syn. p. 108 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 102 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

Tämligen allmänt på skuggiga ställen, på lerjord, t. ex. Kullstäde i Vall socken, Hoburgen, Etelhem i klintarna vid Tänglingsmyr, Ardre, Torsburgen, Gothem i skogarna och vid ån, Othems Klint, Risungs i Rute socken intill en liten bäck, i våtmarkerna vid Hultungs i Bunge socken — c. fr.

26. *Fissidens adianthoides* (Dill.) — Br. eur. tab. 105 — Schimp. Syn. p. 108 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 101 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 136.

På skuggig skogsmark och på många ställen i klyftor, överallt fruktsättande, tex Kopparsvik, mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, Vibble kvarn, Eksta, Levide, Sproge vid Tjängdarve, Öja, i bergen i Sondre socken norr om Hoburgen på sandstenshällar, Hoburgen, Etelhem, Torsburgen, Gannberget och Grogarnsberget i Östergarns socken, Gothem vid ån, Othems Klint, Hultungs i Bunge socken — c. fr.

27. *Anodus Donianus* (E.B.) — Br. eur. tab. 109 — Schimp. Syn. p. 112 — Seligeria *Donniana* Hartm. Fl. ed. 10, p. 101.

På hällar och klippor av kalksten ofta i grottor, t. ex. Hoburgen på nordsidan, Othems Klint, Ire i Hangvar socken i en grotta, överallt sparsamt — c. fr.

28. *Seligeria tristicha* (Brid.) — Br. eur. tab. 111 — Schimp. Syn. p. 114 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 101.

På kalkhällar och kalkberg, särskilt i håligheter, t. ex. på Torsburgens nordsida sparsamt. De exemplar som jag samlat och som P.T. Cleve meddelat är sterila.

En gotländsk insamling utskiljdes av Lindberg som var. *β patula* (jfr Hartm. Fl. enl. ovan).

29. *Seligeria acutifolia* Lindb. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 101.

På hällar och berg av kalk, t. ex. Ardre vid Västerby (P. T. Cleve), Torsburgen, Östergarn på Grogarnsberget, Othems Klint (jfr Hartm. Fl. enl. ovan).

Denna art såg jag inte på något ställe när jag sommaren 1872 genomströvade Gotland med i hög grad torrt väder, otjänligt för *Seligeria*. Fast jag då såg *Anodum Donianum* på åtskilliga lokaler kunde jag knappast hitta två eller tre med frukt.

30. *Pottia cavifolia* var. γ *incana* Br. eur. tab. 118 — Schimp. Syn. p. 122 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 99 — *Gymnostomum ovatum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.
Sällsynt på lerjord, t. ex. nära Visby, där redan Wahlenberg samlade den och sedan även C. Säve.
31. *Pottia truncata* (L.) — Br. eur. tab. 120, 121 — Schimp. Syn. p. 123 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 98 — *Gymnostomum truncatum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.
På leriga kalkjordar vid Sudergutens gård i Vall socken och där tillsammans med *Gymnostomum microstomum* (G. Wahlenberg) — c. fr.
32. *Pottia Heimii* (H.) — Br. eur. tab. 124 — Schimp. Syn. p. 125 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 99 — *Gymnostomum Heimii* Wahlenbg. Gtl. Fl. p. 132.
På stranden mellan strån och mossor, ibland i skrevor, som fuktas av vågor, t. ex. nära Visby, Hoburgen i svackorna i ett sandfält, där detta fält ofta fuktas av vågorna, Marpesholm på Fårö — c. fr.
33. *Anacalypta Starckeana* (H.) — Br. eur. tab. 125 — Schimp. Syn. p. 126 — *Pottia Starckeana* Hartm. Fl. ed. 10, p. 98.
Allmän på lerig kalkjord, men oftast förbisedd på grund av sin litenhet, t. ex. Klinte (H. Holmgren), Burs på fält vid havet (P. C. Afzelius), Etelhem mellan kyrkan och Nygård (P. C. Afzelius) — c. fr.
34. *Anacalypta lanceolata* (Dicks.) — Br. eur. tab. 127 — Schimp. Syn. p. 128 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 98 — *Weissia aciphylla* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 133.
På ett kallt sandfält vid kanten av en grop på ett fält, nära Visby vid vägen till kyrkan i Bro (G. Wahlenberg) — c. fr.
35. *Didymodon rubellus* (Roth.) — Br. eur. tab. 185 — Schimp. Syn. p. 130 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 97 — *Weissia recurvirostra* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 133.
På jord och kalkgrund över hela ön tämligen allmän, vanligen med frukt, t. ex. Klinte, Linde, Fardhem, Levide, Eksta, Sproge, Öja, Vamlingbo, Hoburgen, Burs, Etelhem, Torsburgen, Östergarn, Gothem, Othem, Hellvi, Fårö — c. fr.
36. *Didymodon luridus* Hornsch. — Br. eur. tab. 186 — Schimp. Syn. p. 131 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 97.
På sandsten. Hoburgen (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. p. 97).
37. *Eucladium verticillatum* (Turn.) — Br. eur. tab. 40 — Schimp. Syn. p. 134 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 97.
På kalkhällar och kalkklippor, ibland på sandsten, på många lokaler, men för det mesta sparsam, och så vitt vi vet alltid steril, t. ex. Kopparsvik, mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, på hällarna ovanför Vibble kvarn, på sandstensklipporna i Sunde socken nära Hoburgen på dess nordsida rikligt tillsammans med *Aneura pinguis*, i bergshålor vid Tänglingsmyr i Etelhems socken, Othems Klint, Hellvi, Furillen, i en grotta vid Ire, Hangvar socken. Denna art varierar mycket.
38. *Distichium capillaceum* (L.) — Br. eur. tab. 193 — Schimp. Syn. p. 135 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 96 — *Cynodontium capillaceum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.
På kalksten och sandsten på många lokaler, rikt fruktbarande, t. ex. Eksta, Levide, på kalksten på nordsidan av Hoburgen, Torsburgen, Grogarnsberget i Östergarn, Gothem vid

ån talrik, Othems klint, Kyllaj, Ire i Hangvar vid en grotta — c. fr.

39. *Distichium inclinatum* (H.) — Br. eur. tab. 194 — Schimp. Syn. p. 136 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 97 — *Cynodontium inclinatum* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 132.

I hållmarkssprickor och på fuktiga kalk- och sandstensklippor på flera lokaler, vanligen sparsamt, men rikt fruktbarande, t. ex. norr om Visby (N. J. Scheutz), Kopparsvik, på sandstensklipporna norr om Hoburgen, Hoburgen, Gothem vid ån nära utloppet, Hellvi vid Valleviken (G. Wahlenberg) — c. fr.

40. *Ceratodon purpureus* (L.) — Br. eur. tab. 189, 190 — Schimp. Syn. p. 139 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 96 — *Dicranum purpureum* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 136.

På marken, i gropkanter m.m. över hela ön allmän och kraftigt varierande, ofta fruktsättande — c. fr.

41. *Leptotrichum flexicaule* (Schwaegr.) — Schimp. Syn. p. 144 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 95 — *Trichostomum flexicaule* Br. eur. tab. 180. — *Didymodon homomallum* β *divergens* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 135.

var. β *longifolium* Zett. Musc. Pyr. n. 46 och Musc. Oel. n. 39.

På hållar, klippor och stenrik kalkjord, allmän på hela Gotland, på somliga ställen fruktsättande — c. fr. — Var. β *longifolium* växer mer sparsamt, alltid steril, t. ex. i våtmarker nära Snäckgården tillsammans med *Splachnum ampullaceum*, på Gothemsåns stränder, Slite vid Länaklint.

42. *Trichostomum rigidulum* (Dicks.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 94 — *Trichostomum rigidulum* β *densum* Br. eur. tab. 176 — Schimp. Syn. p. 149.

Tämligen allmän på berg och kalkhållar, mestadels sparsam och steril, t. ex. Kopparsvik, i bergen norr om och nära Hoburgen, Etelhem i de näraliggande bergsklintarna söder om kyrkan, Torsburgen, Slite vid Länaklint, Othems Klint.

43. *Trichostomum spadiceum* (Mitt.) — *Trichostomum rigidulum* Br. eur. tab. 175 — Schimp. Syn. p. 148 — *Tortula spadicea* Mitt. — Hobk. Syn. brit. Moss. p. 166.

På sumpig kalk-sandjord vid stränder eller små bäckar, t. ex. i kalkbergen nära och norr om Hoburgen sparsam och steril, på Gothemsåns stränder nära utloppet sparsam och med några kapslar — c. fr.

Obs. 1. Denna art avviker så mycket i utseende och ståndort från *Trichostomum rigidulum* att den, som Mitten anført, möjligen bör bedömas som en egen art. Från *Trichostomum rigidulum* (*densum*) skiljer den sig genom att hela växten är mer löst tuvad med grövre och längre stjälkar. Bladen är inte så tätt krushåriga och är bredare, vilket stämmer med fig. 5 (Br. eur. plansch 176). Den kraftiga nerven täcker knappt hela bladspetsen. *Trichostomum rigidulum* utmärks av att växten är mindre tätt tuvad. Den har tätare, stelare blad som smalnar av mot spetsen. Den kraftiga nerven täcker hela bladspetsen.

Obs. 2. Jag har samlat *Trichostomum rigidum* på Öland och också på flera ställen på Omberg och Kinnekulle, där den fanns rikligt, särskilt ymnigt och vackert fruktbarande på kalkhållarna i Hällekis på Munkängen.

Obs. 3. *Trichostomum spadiceum* har samlats redan av Sw. Lindgren på ett av Kinnekulles sandfält (med frukter), och sedan hittats på flera lokaler av mig 1853, såsom vid Mörkeklev på Kinnekulle (steril), vid Lemunda i Östergötland (med frukt), på Omberg, tex vid Stocklycke (med frukt), vid Micheltorpsviken (med frukt) och särskilt vackert fruktsättande i en grotta kallad Borghamns grotta. I Pyrenéerna (se Zett. Musc. Pyr. p. 24) har vi samlat både *Trichostomum rigidulum* och *Tr. spadiceum* fertil.

44. *Trichostomum tophaceum* Brid. — Br. eur. tab. 175 — Schimp. Syn. p. 149 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 94.

På block eller klippor av kalk eller av kalk-sandsten här och där, men vanligen sparsamt, t. ex. Grumpevik i Vamlingbo socken (P. T. Cleve), i bergen norr om Hoburgen, på Hoburgens västsida ganska rikligt och fruktsättande, söder om Slite sparsamt, Fårösund i Bunge socken sparsamt, Ar i Fleringe socken (P. T. Cleve) — c. fr.

En mångformig växt, ofta kort och tätt tuvad och då ofta fruktbarande, ibland längre, löst tuvad med åtskilda blad och då steril. Denna senare form utgörs sannolikt av vår *Weissia amblyphylla* (se Zet. Musc. Oeland, p. 10), som redan Lindberg påpekat.

45. *Trichostomum mutabile* Bruch. — Br. eur. tab. 174 — Schimp. Syn. p. 150 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 94.

På klippblock och på kalkhällar på många lokaler, stundom rikligt, alltid steril, t. ex. Kopparsvik, mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, i branten ovanför Vibble kvarn i rikligt, i kalkbergen i Sundre socken norr om och nära Hoburgen, Hoburgen, Etelhem nära kyrkan i klintarna söderut, Torsburgen särskilt på nordostsidan rikligt på många ställen, Gannberget och Grogarnsberget på många ställen, Bogeklint, Slite, Othems Klint rikligt.

46. *Barbula aloides* (Brid.) — Br. eur. tab. 139 — Schimp. Syn. p. 165 — Tortula aloides Hartm. Fl. ed. 10, p. 92.

På kalkhaltig lerjord intill stigar mellan Visby och Kopparsvik ganska sparsamt, där Lindberg först hittade den — c. fr.

Arten har hittills inte påträffats på någon annan lokal.

47. *Barbula unguiculata* (Dill.) — Br. eur. tab. 142, 143 — Schimp. Syn. p. 167 — Tortula unguiculata Hartm. Fl. ed. 10, p. 91.

På kalkhaltig lerjord, ibland på klippor, t. ex. Fardhem, Vamlingbo, Hoburgen och bergen norr om och nära burgen, vid källan Fattigmannen nedanför Torsburgen, Grogarnshuvud i Östergarns socken, söder om Slite — c. fr.

Obs. *Barbula fallax* är vad vi vet inte insamlad på Gotland. Men det är troligt att arten finns på Gotland, i mycket olika former, särskilt som sterila exemplar av andra arter som *Trichostomum rigidulum* och *spadiceum* är svårbestämda. De exemplar som jag under namnet *Barbula fallax* fått för bestämning, och som är samlade vid Gothemsåns stränder, tillhör *Trichostomum spadiceum*.

48. *Barbula recurvifolia* Schimp. Coroll. Br. eur. Syn. p. 170 — Tortula recurvifolia Hartm. Fl. ed. 10, p. 91.

På klippor och kalkblock, överallt sparsamt, t. ex. vid Kopparsvik tillsammans med *Encalypta vulgaris*, insamlat i litet antal, Othems Klint och Slite (P. T. Cleve).

49. *Barbula vinealis* Brid. — Br. eur. tab. 148 — Schimp. Syn. p. 170.

På torr kalkhaltig sandjord, t. ex. nedanför klipporna vid Klinteklinten, Stora Karlsö, Kettelviken i Sundre socken (jfr S. O. Lindberg i Bot. Not. 1872, p. 138).

50. *Barbula cylindrica* Tayl. — *Barbula vinealis* β *flaccida* Schimp. Syn. p. 171 — Tortula cylindrica Hartm. Fl. ed. 10, p. 91.

På klippblock av kalk, ibland på jord, mindre allmän, t. ex. i skogen vid Tjängdarve i Sproge socken, i grottor vid Hoburgen tillsammans med *Amblystegium Sprucei* och *Rhynchostegium tenellum* ganska rikligt vid källan Fattigmannen nedanför Torsburgen.

På solexponerade lokaler går arten vanligen över i brunt eller i mörkbrunt, på grottonas

skuggiga ställen grönskar den yppigt.

51. *Barbula revoluta* Schwaegr. — Br. eur. tab. 153 — Schimp. Syn. p. 175 — *Tortula revoluta* Hartm. Fl. ed. 10, 92.

På murar och kalkklippor. På ön Furillen (G. Retzius enligt S. O. Lindberg).

52. *Barbula convoluta* H. — Br. eur. tab. 154 — Schimp. Syn. p. 175 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 135 — *Tortula convoluta* Hartm. Fl. ed. 10, p. 92.

På kalkjord över hela ön tämligen allmän, överallt fruktsättande, t. ex. Visby, Klinte, Eksta, Sproge, Öja, Vamlingbo, Sundre, Etelhem, Torsburgen, Östergarn, Gothem, Slite, Othem, Hellvi, Lummelunda — c. fr.

53. *Barbula inclinata* Schwaegr. — Br. eur. tab. 150 — Schimp. Syn. p. 178 — *Tortula inclinata* Hartm. Fl. ed. 10, p. 90.

På kalk-sandjord och allmän på kalkklippor, t. ex. söder om Visby, Lojsta, Vamlingbo, i bergen i Sundre socken, Hoburgen och nära och norr om burgen, Kyllaj i Hellvi socken, Ringvide på Fårö.

Denna art, som varierar i utseende, växer ofta tillsammans med *Barbula tortuosa* och skiljs då ibland med svårighet från denna. På Gotland bara funnen steril.

54. *Barbula tortuosa* (L.) — Br. eur. tab. 151 — Schimp. Syn. p. 179 — *Tortula tortuosa* Hartm. Fl. ed. 10, p. 90 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 135.

På hällar och vid kalkblock, även på stenig mark, över hela Gotland, överallt vanlig, oftast fertil — c. fr.

55. *Barbula squarrosa* De Not. — Br. eur. tab. 152 — Schimp. Syn. p. 180 — *Tortula squarrosa* Hartm. Fl. ed. 10, p. 90.

På uttorkade höjder. Hoburgen (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. p. 90).

56. *Barbula fragilis* Wils. — Br. eur. suppl. tab. 639 — Schimp. Syn. p. 181 — *Tortula fragilis* Hartm. Fl. ed. 10, p. 90.

På kalkhaltig sandjord och på klippblock, t. ex. Etelhem i klintarna nära kyrkan, söder om Slite.

57. *Barbula muralis* (L.) — Br. eur. tab. 159 — Schimp. Syn. p. 185 — *Tortula muralis* Hartm. Fl. ed. 10, p. 92 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 135.

På kalkgrund, vid murar och stenar mindre allmän, särskilt på västra och södra Gotland, t. ex. Visby, Klinte, Lilla Karlsö, Lindeklint, Öja, Vamlingbo, Sundre, Hoburgen — c. fr.

Arten är variabel. På Gotland finns särskilt var. *B. incana* (Schimp. Syn. p. 185). I sprickbildningar vid Hoburgen, där havsvattnet ofta spolat upp, finns var. *γ aestiva* (Schimp. Syn. p. 185) tillsammans med *Pottia Heimii*.

58. *Barbula subulata* (L.) — Br. eur. tab. 160 — Schimp. Syn. p. 186 — *Tortula subulata* Hartm. Fl. ed. 10, p. 89 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 135.

På kalkjord, runt trädrötter, längs stigar, ofta yppigt fruktbarande, t. ex. Visby, Stora Karlsö, Kullstade i Vall socken, Fardhem, Torsburgen, Gothem nära ån, Slite — c. fr.

59. *Barbula mucronifolia* Schwaegr. — Br. eur. tab. 162 — Schimp. Syn. p. 188 — *Tortula mucronifolia* Hartm. Fl. ed. 10, p. 90.

På stenig kalkjord. Vike (P. C. Afzelius 1845) — c. fr.

Jag har i min ägo de ytterst få frukt bärande exemplar, som Afzelius insamlat vid Vike på Gotland. Jag tror att Afzelius lokal snarare avsåg Vike i Boge socken än Viker i Lärbro socken.

60. *Barbula alpina* Br. eur. tab. 163 — Schimp. Syn. p. 188 — *Tortula alpina* Hartm. Fl. ed. 10, p. 89.

På kalkhällar. Torsburgen (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. p. 89).

61. *Barbula ruralis* (L.) — Br. eur. tab. 166 — Schimp. Syn. p. 191 — Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 135 — *Tortula ruralis* Hartm. Fl. ed. 10, p. 88.

På sandjord, vid kalkstensblock, på trädstammar, över hela Gotland, överallt allmän, på de flesta ställen frukt bärande, undantagsvis varierande — c. fr.

62. *Barbula intermedia* Wils. — *Barbula ruralis* β *rupestris* Schimp. Syn. p. 192 — *Tortula intermedia* Hartm. Fl. ed. 10, p. 88.

På stenblock och på kalkberg allmän, men mer sällan frukt bärande, t. ex. Visby på Galgberget och vid Kopparsvik, Eksta, Stora Karlsö (med frukt enligt Hj. Holmgren), på kalkbergen i Sindre socken på och norr om Hoburgen, Slite på Lännaklint, Hessle i Fleringe socken — c. fr.

63. *Barbula Mülleri* Bruch. — Br. eur. tab. 168 — Schimp. Syn. p. 192 — *Tortula princeps* De Not — Hartm. Fl. ed. 10, p. 88.

På kalkklippor nära havet, mindre allmän, t. ex. Snäckgården i Visby, Eksta på stranden mitt emot Lilla Karlsö, Boge på stranden vid Friggårds och Tjelders, Fårö — c. fr.

64. *Cinclidotus fontinaloides* (H.) — Br. eur. tab. 277 — Schimp. Syn. p. 195 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 87.

Sällsynt på block och kalkstenar i små bäckar, t. ex. mellan Visby och Lummelunda nära havet (Hj. Holmgren), Kopparsvik mycket talrik.

65. *Grimmia apocarpa* (L.) — Br. eur. tab. 233, 234 — Schimp. Syn. p. 200 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 81 — Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 134.

På klippblock och på kalkberg över hela Gotland, överallt vanlig — c. fr.

Arten är i hög grad varierande. Av de varieteter som finns på Gotland framträder särskilt var. *nigra* (Zett. Rev. Grimm. Scand. p. 53), som finns på många ställen över hela ön, tex söder om Visby, Lojsta, Linde, Fardhem, Vamlingbo, Sindre, Etelhem, Torsburgen, Östergarn, Bogeclint, Fårö, Hau vid Hauträsk och Lillträsk, Hangvar, Stenkyrka.

66. *Grimmia pulvinata* (L.) — Br. eur. tab. 239 — Schimp. Syn. p. 206 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 81 — *Fissidens pulvinatus* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 136.

På klippblock, hållmarker och kalkstenar, över hela Gotland, överallt vanlig, rikligt frukt bärande — c. fr.

En mångskiftande art. På Gotland överväger formen *major*, som är gråaktig och med långt näbbförsatt lock.

67. *Grimmia Mühlenbeckii* Schimp. Syn. p. 212 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 82 — *Grimmia incurva* Br. eur. tab. 243 — *Grimmia trichophylla* β *septentrionalis* Schimp. Syn. p. 213.

På spridda gråstenar tillsammans med *Racomitrium heterostichum* och *Hedwigia ciliata* sparsamt, t. ex. nära Boxarve i Öja socken, vid Storugns nära Storängen i Lärbro socken — c. fr.

68. *Racomitrium heterostichum* (H.) — Br. eur. tab. 265, 266 — Schimp. Syn. p. 231 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 87.
På spridda gråstenar, mindre allmän, vanligen fåtalig och steril, t. ex. Sandarve kulle i Fardhems socken, Öja, Etelhem, Torsburgen, Hau, Hessle, Storugns, Stenkyrka.
69. *Racomitrium canescens* (Dill.) — Br. eur. tab. 270, 271 — Schimp. Syn. p. 235 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 87 — *Trichostomum lanuginosum* Whlbg. Gotl. Fl. p. 135.
Tämligen allmän, i barrskogar på stenig torr sandjord, men ofta fåtalig och steril, t. ex. Etelhem, Torsburgen, Gothem i skogarna nära ån, på Fårö på flera lokaler som vid Ava, Eke och Sudergårda på flygsanden, Ringvide.
Arten är variabel. På Gotland är var. γ *ericoides* (Schimp. Syn. p. 236) övervägande.
70. *Hedwigia ciliata* (Dicks.) — Br. eur. tab. 272, 273 — Schimp. Syn. p. 238 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 80 — *Anictangium ciliatum* Whlbg. Gotl. Fl. p. 132.
På flyttblock av gråsten, där den oftast växer tillsammans med *Racomitrium heterostichum*, på många ställen, t. ex. vid Tjängdarve i Sproge socken, nära Boxarve i Öja socken, Burs, Etelhem, Marpes på Fårö, Hessle i Fleringe socken, Storugns i Lärbro socken — c. fr.
Denna art liksom *Racomitrium heterostichum* växer aldrig på kalksten.
- 70½. *Zygodon aristatus* Lindb. in Act. Soc. Scient. fenn. X, p. 542.
På kalkklippor mer sparsamt, t. ex. i kalkbranterna mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, från Hoburgen. Vidare i Visby nära Snäckgårdet, Kopparsvik, Stora Karlsö (S. O. Lindberg enl. ovan).
Denna art skiljs enklast från andra i släktet genom att bladnerven i högre grad går ut i bladspetsen, medan nerven hos nästan alla andra i Zygodonsläktet slutar före spetsen.
71. *Ulota Bruchii* Hornsch. — Schimp. Syn. p. 256 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 78 — *Orthotrichum coarctatum* Br. eur. tab. 227.
Sällsynt på trädstammar, t. ex. i Bläse i Fleringe socken (P. T. Cleve) — c. fr.
72. *Ulota crispa* (H.) — Schimp. Syn. p. 257 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 78 — *Orthotrichum crispum* Br. eur. tab. 228.
Sparsamt på trädstammar, t. ex. Etelhem nära och söder om kyrkan oftast på ask, Gothem i barrskogar sparsamt på björk.
73. *Orthotrichum cupulatum* Hoffm. — Br. eur. tab. 209 — Schimp. Syn. p. 260 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 75.
På kalkstenar och kalkklippor på många ställen, ofta fruktbarande, t. ex. söder om Visby rikligt och på Galgberget, Fardhem, Eksta nära Långstite, Juves i Sindre socken och Hoburgen, Gannberget och Grogarnshuvud i Östergarns socken — c. fr.
Obs. I Gotlands Fl. hänför Wahlenberg alla i släktet *Orthotrichum* till *Orthotrichum striatum*.
74. *Orthotrichum Sturmii* Hopp. et Hornsch. — Br. eur. tab. 209 — Schimp. Syn. p. 261 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 75.
På klippor. Torsburgen (C. Hartman).
75. *Orthotrichum anomalum* H. — Br. eur. tab. 210 — Schimp. Syn. p. 262 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 77.
Allmän på kalkklippor, ibland på gråsten, t. ex. Fardhem, Etelhem, på gråsten vid Tjålders

i Boge socken, söder om Slite, Fårö — c. fr.

Den form som växer på Gotland är var. *β saxatile* (Hartm. Fl. enl. ovan).

76. *Orthotrichum Schimperi* Hamm. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 75 — *Orthotrichum pumilum* Br. Eur. tab. 211 — *Orthotrichum fallax* Schimp. Syn. p. 264.

På stammen av *Populus pyramidalis*, t. ex. i Visby vid sjukhuset — c. fr.

77. *Orthotrichum affine* Schrad. — Br. eur. tab. 216 — Schimp. Syn. p. 265 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 73.

På trädstammar, särskilt ask och ek, sällan på sten, på flera ställen, t. ex. söder om Visby, Dalhem, Etelhem nära kyrkan på ängar och i lundar, Friggårds i Boge socken på gråsten, Risungs i Rute socken invid bäcken, Fårösund i Bunge socken — c. fr.

78. *Orthotrichum patens* Bruch. — Br. eur. tab. 215 — Schimp. Syn. p. 267 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 74.

På trädstammar, sällan på sten. Klinte (Hj. Holmgren).

79. *Orthotrichum speciosum* N. v. Es. — Br. eur. tab. 217 — Schimp. Syn. p. 270 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 73.

På trädstammar och på ved på olika ställen, t. ex. i skogarna mellan Visby och Endre på ved, Dalhem, Etelhem rikligt, Gothem i skogarna på björk — c. fr.

80. *Orthotrichum rupestre* Schleich. — Br. eur. tab. 217 — Schimp. Syn. p. 270 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 73.

På gråstenar på olika ställen, ofta sparsamt men rikligt fruktbarande, t. ex. Visby, Fardhem på Sandarve kulle, Sproge vid Tjängdarve, Öja vid Burgsvik, Sunde vid Juves, Burs, Boge vid Tjäliders och Friggårds, söder om Slite rikligt, Fårö vid Marpes, Fleringe vid Hessle, Stenkyrka — c. fr.

En mycket mångskiftande växt. På solexponerade lokaler är var. *rupicola* ofta förekommande.

81. *Orthotrichum stramineum* Hornsch. — Br. eur. tab. 218 — Schimp. Syn. p. 272 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 74.

På trädstammar mer sparsamt, t. ex. i Etelhem trädstammar och tillsammans med andra i släktet *Orthotrichum*, Gothem i skogarna sparsamt på björk — c. fr.

82. *Orthotrichum diaphanum* Schrad. — Br. eur. tab. 219 — Schimp. Syn. p. 277 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 73.

På trädstammar, t. ex. i Visby vid sjukhuset tillsammans med *Orthotrichum Schimperi*, Klinte vid kyrkan, Hemse vid Tjängdarve, Hellvi vid Malms — c. fr.

83. *Orthotrichum lejocarpum* Br. eur. tab. 220 — Schimp. Syn. p. 278 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 73.

Sparsamt på trädstammar, t. ex. i Etelhem sparsamt i lundar och på ängar vid kyrkan — c. fr.

84. *Orthotrichum Lyelli* Hook. et Tayl. — Br. eur. tab. 221 — Schimp. Syn. p. 278 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 72.

Sällsynt på trädstammar, t. ex. Gothemsskogar sparsamt på björk.

85. *Tetraphis pellucida* (Dill.) — Br. eur. tab. 196 — Schimp. Syn. p. 282 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 41. — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.

Tämligen allmän i skuggiga skogar på våtmark, t. ex. sparsamt i Hogrän, i skogen mellan Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Rute på ön Storholmen i Fardume träsk — c. fr.

86. *Encalypta vulgaris* H. — Br. eur. tab. 199 — Schimp. Syn. p. 286 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 71 — *Encalypta extinctoria* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.

På kalkberg, särskilt i hållsprickor lite varstans, t. ex. runt Visby rikligt både norr och söder om staden, Hoburgen, Slite på Lännaklint — c. fr.

På Gotland överväger var. γ *pilifera* (Schimp. Syn. p. 286).

87. *Encalypta rhabdocarpa* Schwaegr. — Br. eur. tab. 203 — Schimp. Syn. p. 287 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 71.

På klippor och i sprickor i kalk mer sparsamt, yppigt fruktbarande, t. ex. Kopparsvik sparsamt, Vamlingbo vid Grumpevik, Kräklingbo vid Kräklinge backe, Fårö — c. fr.

Obs. *Encalypta ciliata* är omnämnd av Wahlenberg som sällsynt på Gotland, men utan att ange någon ståndort. Arten bör ytterligare efterforskas. Gotländska exemplar saknas i Wahlenbergs herbarium.

88. *Encalypta streptocarpa* H. — Br. eur. tab. 204 — Schimp. Syn. p. 292 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 70 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 132.

På kalkblock, kalkhällar och i kalksprickor över hela ön från Hoburgen till Fårö, allmänt spridd. På Hoburgen och på sandstensberg nära och norr om burgen har den iakttagits, på Torsburgen, där den förekommer talrikt och är rikligt fruktbarande, har den insamlats. För övrigt sedd fruktbarande i Ardre, Boge och på Fårö — c. fr.

89. *Spachnum ampullaceum* (Dill.) L. — Br. eur. tab. 294 — Schimp. Syn. p. 309 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 68.

Sparsamt på kalkhaltiga torvjordar, t. ex. nära och norr om Visby i våtmarken mellan St. Göran och Snäckgården, Gothem vid åns mynning — c. fr.

90. *Funaria calcarea* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 137 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 66 — *Funaria hibernica* Br. eur. tab. 304 — Schimp. Syn. p. 322.

På många ställen i kalkhaltig jord på klippor och hällar av kalksten, t. ex. Visby, Klinte vid kyrkan, Stora Karlsö, Lilla Karlsö, Etelhem vid Tänglingsmyr, på Fårö mellan Mølner och Gåsemora — c. fr.

91. *Funaria hygrometrica* (L.) — Br. eur. tab. 305 — Schimp. Syn. p. 323 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 66 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 137.

På bar jord över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö, allmänt spridd — c. fr.

92. *Leptobryum pyriforme* (L.) — Schimp. Syn. p. 329 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 65 — *Bryum pyriforme* Br. eur. tab. 355 — *Webera pyriformis* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 137.

I skuggiga våtmarker, i sprickor etc flerstädes, yppigt fruktsättande, t. ex. mellan Visby och Lummelunda, Kopparsvik, Västerhejde vid Vibble, Tofta vid Fättings, vid vägen mellan Levide och Eksta, Öja, Hoburgen, Gothem vid ån — c. fr.

93. *Webera nutans* (Schreb.) — Schimp. Syn. p. 334 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 63 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 137 — *Bryum nutans* Br. eur. tab. 347.

I sumpiga skogsmarker, i sprickor etc flerstädes, t. ex. Fardhem, Levide, Eksta vid Bopparve, Sproge vid Tjängdarve, Vamlingbo, Torsburgen, Gothem vid ån, Rute på ön Storholmen i Fardume träsk, Fårö — c. fr.

94. *Webera cruda* (Schreb.) — Schimp. Syn. p. 337 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 64 — *Bryum crudum* Br. eur. tab. 348 — *Mnium crudum* Whlbnbg. Gtl. Fl. p. 139.

Flerstädes i klippskrevor, vanligen mindre allmänt, t. ex. Vamlingbo, Hoburgen, Torsburgen, Östergarn på Grogarnshuvud, Gothem vid ån — c. fr.

I mörka bergsgrottor förekommer den i olika former, som på Hoburgen, där den avviker med tunnare, förlängda skott och med blad som är späda och smalare.

95. *Webera albicans* (Whlbnbg.) — Schimp. Syn. p. 343 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 62 — *Bryum Wahlenbergii* Br. eur. tab. 354.

På fuktig mark i våtmarker sparsamt, t. ex. Etelhem nära kyrkan, Gothem vid ån nära mynningen.

96. *Bryum uliginosum* (Brid.) — Br. eur. tab. 339 — Schimp. Syn. p. 347 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 61.

På fuktig mark med våtare partier. Västerhejde vid Vibble (W. Pripp enl. S. O. Lindberg).

97. *Bryum pendulum* (Hornsch.) — Schimp. Syn. p. 349 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 60 — *Bryum cernuum* Br. eur. tab. 331 — *Mnium turbinatum* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På klippig mark och på kalkhällar mindre allmän, yppigt fruktbarande, t. ex. Kopparsvik rikligt, Klinte vid havet, Fardhem, Vamlingbo, Hoburgen, Slite vid havet, Fårö — c. fr.

Obs. I Wahlenbergs herbarium finns denna art, samlad vid Kalbjerga på Fårö, förvarad under namnet *Mnium turbinatum*.

98. *Bryum inclinatum* (Sw.) — Br. eur. tab. 334 — Schimp. Syn. p. 350 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 60.

I våtmarker, t. ex. vid Gothemsån nära mynningen, ganska rikligt — c. fr.

99. *Bryum Warneum* Bland. — Br. eur. tab. 340 — Schimp. Syn. p. 351 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 60.

I våtmarker och på stränder. Vid Gothemsån nära mynningen (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. enl. ovan).

100. *Bryum Maratii* Wils. — Br. eur. suppl. tab. 640 — Schimp. Syn. p. 354 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 61.

På fuktig mark vid havet, t. ex. Sundre vid Kettelviken, Boge mellan Tjällders och Boge viken och vid Fågelviken nära Friggårds, Fårö på ön Marpesholm.

101. *Bryum mamillatum* Lindb. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 61.

På sandfält nära havet, t. ex. Katthammarsvik vid strandkanten, Gothem vid ån (S. O. Lindberg), Boge vid Fågelviken och Othem (P. T. Cleve enl. Lindb.), Boge vid strandkanten nära Friggårds — c. fr.

102. *Bryum cirrhatum* Hopp. et Hornsch. — Br. eur. tab. 357 — Schimp. Syn. p. 356 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 57.

På fuktiga sandfält. Kopparsvik (S. O. Lindberg) — c. fr.

103. *Bryum binum* Schreb. — Br. eur. tab. 363 — Schimp. Syn. p. 357 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 57.

Allmän i våtmarker, t. ex. Visby nära Snäckgårdet, Lojsta, Eksta vid Bopparve, Hoburgen, Etelhem, Torsburgen, nedanför Torsburgen vid källan Fattigmannen, Fårö vid Ava — c. fr.

104. *Bryum pallescens* Schleich. — Br. eur. tab. 359, 360 — Schimp. Syn. p. 360 — Hartm. Fl. ed 10, p. 56.

På klippor, murar och jord många lokaler, t. ex. sparsamt vid Kopparsvik, Västerhejde vid Vibble, Fardhem, Sproge vid Tjängdarve, Vamlingbo, Östergarn på Grogarnsberget, Slite, Othemsklint — c. fr.

105. *Bryum cespiticium* L. — Br. eur. tab. 374, 375 — Schimp. Syn. p. 367 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 58.

På naken jord och på klippor över hela ön, från Hoburgen till Fårö, ganska allmän och med stor variation — c. fr.

106. *Bryum argenteum* L. — Br. eur. tab. 384 — Schimp. Syn. p. 369 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 59.

På kalkhaltig mark mer sparsamt, som vid Kopparsvik, där formen γ *lanatum* (Schimp. Syn. p. 370) har samlats, steril.

107. *Bryum capillare* (Dill.) L. — Br. eur. tab. 368, 369 — Schimp. Syn. p. 370 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 59 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 138.

På klippor, jord och trädrötter på flera lokaler, undantagsvis varierande, stundom steril, t. ex. mellan Kopparsvik och Vibble kvarn, Vall, Eksta, Levide, Vamlingbo, Hoburgen, Etelhem, Torsburgen, Bogeklint, Slite på Lännaklint, Othems Klint, Hellvi, Hangvar i en grotta vid Ire — c. fr.

108. *Bryum pseudotriquetrum* (H.) — Br. eur. tab. 364 — Schimp. Syn. p. 375 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 55 — Mniun pseudotriquetrum Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

I våtmarker över hela ön, från Sundre och Vamlingbo till Fårö, ganska spridd, överallt fertil — c. fr.

109. *Bryum neodamense* Itzigs. — K. Müll. Syn. musc. 1, p. 258 — Zett. Musc. Oeland n. 94 — *Bryum pseudotriquetrum* δ *cavifolium* Schimp. Syn. p. 376 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 55.

I kalkhaltiga träsk, t. ex. söder om Klinte (Hj. Holmgren), Gothem nära åmynningen i mindre antal tillsammans med *Preissia commutata*, Fleringe (P. T. Cleve).

110. *Bryum pallens* Sw. — Br. eur. tab. 373 — Schimp. Syn. p. 376 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 56.

I klippskrevor och på fuktig jord nära stränder på flera lokaler, ofta fruktbarande, t. ex. Kopparsvik, i sprickor ovanför Vibble kvarn, Lojsta, Fardhem, Stora Karlsö, mycket riklig på Hoburgen och i bergen norrut, Gothem vid åmynningen rikligt, Hangvar vid Ireåns mynning — c. fr.

111. *Bryum roseum* (Dill.) — Br. eur. tab. 365 — Schimp. Syn. p. 381 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 55.

Allmän i lundar i skogar, stundom mer sällsynt och steril, t. ex. Västerhejde vid Vibble kvarn, mellan Levide och Eksta, Torsburgen.

112. *Mnium cuspidatum* H. — Br. eur. tab. 396 — Schimp. Syn. p. 386 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 51.

Allmän i skuggiga skogar, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve, Torsburgen — c. fr.

113. *Mnium affine* Bland. — Br. eur. tab. 397 — Schimp. Syn. p. 387 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 52.

I skogstrakter och våtmarker över hela Gotland från Sundre och Vamlingbo till Fårö allmänt spridd, ganska vanlig och i hög grad varierande.

Var. β *elatum* Schimp. Syn. p. 388 (= *Mnium insigne* Wils. et Mitt.) uppträder i gotländska våtmarker flerstädes, t. ex. Visby, Klinte, Eksta, Sundre, Burs, Etelhem, för övrigt nästan lika vanligt förekommande som α -formen. Var. γ *rugicum* Schimp. Syn. p. 388 (*Mnium affine* δ *integrifolium* Lindb. i Hartm. Fl. enl. ovan) förekommer mer sällsynt, t. ex. Etelhem.

114. *Mnium undulatum* H. — Br. eur. tab. 389 — Schimp. Syn. p. 389 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 52 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

I skuggiga skogsmarker spridd över nästan hela Gotland, steril, t. ex. Visby, Västerhejde vid Vibble, Eksta, Levide, Gerum, Fardhem, Vamlingbo, Etelhem, Torsburgen, Östergarn, Gothem, Hellvi, Lummelundsbruk.

115. *Mnium rostratum* (Schrad.) — Br. eur. tab. 395 — Schimp. Syn. p. 390 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 51.

På skuggiga platser, på hållar och i klyftor mer sparsamt förekommande, t. ex. på Torsburgens ostsida sparsamt — c. fr.

116. *Mnium hornum* (Dill.) L. — Br. eur. tab. 390 — Schimp. Syn. p. 391 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 52.

På trädrötter i skuggiga skogsmarker, allmän, t. ex. Eksta vid Bopparve, Levide, Fardhem, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Gothem vid ån — c. fr.

117. *Mnium serratum* (Schrad.) — Br. eur. tab. 391 — Schimp. Syn. p. 392 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 53.

På blöta hållar och i fuktiga sprickor oftast tillsammans med *Mnium stellare*, ganska sällsynt, t. ex. Etelhem, Östergarn på Grogarnshuvud, Gothem nära åmynningen — c. fr.

118. *Mnium stellare* H. — Br. eur. tab. 401 — Schimp. Syn. p. 395 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 54.

På blöta klippsidor och på skuggiga platser i skogen, alltid steril, t. ex. Klinte, Fardhem, Burs, Etelhem, Ardre, Torsburgen, Östergarn på Grogarnshuvud, Gothem nära ån, Othems Klint, Rute nära Risungs, Hangvar i grotta vid Ire.

119. *Mnium inclidioides* Blytt. — Br. eur. tab. 402 — Schimp. Syn. p. 397 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 54.

Sällsynt i våtmarker, t. ex. på ön Storholmen i Fardume träsk i Rute socken (C. Hartman).

120. *Mnium punctatum* L. — Br. eur. tab. 387 — Schimp. Syn. p. 398 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 50.

På vattenrik mark flerstädes längs små bäckar, t. ex. i Vamlingbos skogar, Etelhem, vid källan Fattigmannen nedanför Torsburgen, Gothem vid åmynningen, Rute på öar i Fardume träsk — c. fr.

121. *Amblyodon dealbatus* (Dicks.) — Br. eur. tab. 307 — Schimp. Syn. p. 404 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 49.

På mycket blöt kalkrik mark mer sparsamt, yppigt fruktbarande, t. ex. Visby i våtmarkerna mellan St.Göran och Snäckgärdet, Kopparsvik, Gothem vid ån nära mynningen — c. fr.

122. *Catoscopium nigratum* (H.) — Br. eur. tab. 313 — Schimp. Syn. p. 405 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 49.

På blöta torvjordar mer sparsamt, frodigt fruktbarande, t. ex. Visby i våtmarkerna nära Snäckgärdet, Gothem vid ån nära utloppet — c. fr.

123. *Meesia uliginosa* H. — Br. eur. tab. 308 — Schimp. Syn. p. 407 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 49.

I mer vattenrika våtmarker sparsamt, yppigt fruktbarande, t. ex. på flera ställen vid Gothemsåns mynning ganska rikligt, Slite (P. T. Cleve) — c. fr.

124. *Aulacomnium androgynum* (L.) — Br. eur. tab. 406 — Schimp. Syn. p. 411 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 48 — *Bryum androgynum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 138.

Flerstädes i skogsmark och på trädrötter, mestadels fertil, t. ex. Klinte, Fardhem, Levide, Eksta, Sproge, Burs, Etelhem, Alskog, Torsburgen, Kräklingbo vid Hajdeby, Gothem, Fårö, Stenkyrka — c. fr.

125. *Aulacomnium palustre* (L.) — Br. eur. tab. 405 — Schimp. Syn. p. 412 — *Gymnocybe palustris* Hartm. Fl. ed. 10, p. 48 — *Mnium palustre* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 139.

I våtmarker och på fuktiga ängar är den ganska vanlig över hela Gotland, överallt fertil, t. ex. Lojsta, Levide, Eksta, Etelhem, Kräklingbo, Gothem, Rute, Fleringe, Fårö — c. fr.

126. *Bartramia Oederi* (Gunn.) — Br. eur. tab. 318 — Schimp. Syn. p. 420 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 47 — *Bartramia Oederiana* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 137.

På lokaler med kalkgrund, yppigt fruktbarande, t. ex. Etelhem i klintarna vid Tänglingsmyr, Torsburgen ofta rikligt, Othems Klint — c. fr.

127. *Philonotis calcarea* Schimp. Syn. p. 427 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 46 — *Bartramia calcarea* Br. eur. tab. 325.

Flerstädes i kalkrika våtmarker och överallt där det är fuktigt, t. ex. Visby nära Snäckgärdet och vid Kopparsvik, Västerhejde vid Vibble kvarn, Klinte flerstädes, Sundre nedom Juves, Burs, Kräklingbo nedom Torsburgen och vid källan Fattigmannen, Gothemsån, Fårö vid Ava, Lärbro vid Storugns, Lummelunda — c. fr.

128. *Timmia austriaca* H. — Br. eur. tab. 408 — Schimp. Syn. p. 431 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 45.

På hållar och kalkberg på Hoburgens övre västra del nedanför det stora stupet, i stort antal, steril.

129. *Atrichum undulatum* (L.) — Br. eur. tab. 409, 410 — Schimp. Syn. p. 433 — *Catharinea undulata* Hartm. Fl. ed. 10, p. 44 — *Polytrichum undulatum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 134.

På skuggiga platser i skogarna på spridda ställen, t. ex. i skogen mellan Levide och Eksta — c. fr.

Denna art, som Wahlenberg uppger som växande på de flesta ställen på Gotland, har jag bara sett på ovannämnda lokal.

130. *Polytrichum formosum* H. — Br. eur. tab. 420 — Schimp. Syn. p. 445 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 43.

I barrskogar på olika håll, t. ex. Lojsta, i skogarna mellan Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve — c. fr.

131. *Polytrichum piliferum* Schreb. — Br. eur. tab. 422 — Schimp. Syn. p. 446 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 42 — Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 134.

På ofruktbara sandfält. Av Wahlenberg anförd som växande på olika håll på Gotland. Jag har inte sett den. Gotlandsexemplar av denna art saknas i Wahlenbergs herbarium.

132. *Polytrichum juniperinum* H. — Br. eur. tab. 423 — Schimp. Syn. p. 447 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 42.

På skogbeväxt betesmark, t. ex. Fardhem, Etelhem, Torsburgen, Fårö vid Sudergårda — c. fr.

133. *Polytrichum strictum* Menz. — Schimp. Syn. p. 448 — *Polytrichum juniperinum* var β *strictum* Br. eur. tab. 424 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 42.

I skogarnas våtmarker allmän och yppigt fruktbarande, t. ex. i Sproge i skogen vid Tjängdarve, nedom Torsburgen, Rute på öarna i Fardume träsk, Fårö vid Eke och Sudergårda — c. fr.

134. *Polytrichum commune* L. — Br. eur. tab. 425 — Schimp. Syn. p. 448 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 42.

I barrskogar allmän, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve i stort antal och yppigt fruktbarande, Fårö vid Eke och Sudergårda — c. fr.

Sectio II. Musci pleurocarpi

135. *Fontinalis antipyretica* L. — Br. eur. tab. 429 — Schimp. Syn. p. 456. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 40 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 141.

På stenar i småbäckar allmän, t. ex. Visby vid Snäckgärdet, ovanför Skälsö i Väskinde socken vid stora vägen tillsammans med *Ranunculus ophiglossifolius*, Kopparsvik, Vamlingbo vid Grumpeviken, Etelhem nära kyrkan — c. fr.

Växten varierar. På Gotland ofta ganska kraftig och tät och med större blad (var. *B gigantea* Hartm. Fl. enl. ovan).

136. *Neckera crispa* (L.) — Br. eur. tab. 443 — Schimp. Syn. p. 469 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 32 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På kalkberg på olika ställen, t. ex. söder om Kopparsvik sällsynt, Ardre, Torsburgen där den går i frukt i högsta grad rikligt, Östergarn på Gannberget, Hangvar vid grottan vid Ire — c. fr.

137. *Neckera complanata* (L.) — Br. eur. tab. 444 — Schimp. Syn. p. 470 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 33 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På klippblock och hållar allmän, t. ex. Visby mellan Galgberget och Snäckgärdet, Västerhejde vid Vibble kvarn, Etelhem i klintarna vid Tänglingsmyr, Ardre, Torsburgen, Östergarn på Grogarnshuvud, Othems Klint.

138. *Leucodon sciuroides* (L.) — Br. eur. tab. 468 — Schimp. Syn. p. 475 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 31.

På trädstammar, ibland på flyttblock av gråsten, på olika håll, t. ex. Sondre vid Juves på sten, Etelhem på trädstammar särskilt ask och ek talrikt förekommande, Boge på klippblock, Rute vid Risungs på ask.

139. *Antitrichia curtipendula* (L.) — Br. eur. tab. 469 — Schimp. Syn. p. 476 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 31.

På klippblock. Lärbro i klintarna vid Norrvange (C. Hartman).

140. *Myurella julacea* (Vill.) — Br. eur. tab. 560 — Schimp. Syn. p. 485 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 38 — *Leskea julacea* Wahlbg. Gotl. Fl. p. 140.

På klippblock och även på en del håll i våtmarker, t. ex. Stora Karlsö, Etelhem i våtmarkerna nära Västringe, Gothem vid ån nära utloppet.

141. *Leskea nervosa* (Schwaegr.) — Br. eur. tab. 472 — Schimp. Syn. p. 487 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 38.

På block och stenar, t. ex. Västerhejde vid Vibble (W. Pripp), Näs vid kyrkan (P. T. Cleve).

142. *Anomodon longifolius* (Schleich.) — Br. eur. tab. 474 — Schimp. Syn. p. 489 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 37.

På stenblock och trädrötter, t. ex. Torsburgen på norra slutningen och vid en grotta rikligt, i Östergarn flerstädes på Grogarnshuvud.

143. *Anomodon viticulosus* (L.) — Br. eur. tab. 476 — Schimp. Syn. p. 490 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 37.

På kalkblock flerstädes, steril, t. ex. Visby vid Snäckgärdet, på Galgberget och vid

Kopparsvik, Västerhejde vid Vibble kvarn, på Hoburgen och i bergen nära och norr om Hoburgen rikligt, Etelhem i klinten invid Tänglingsmyr, Torsburgen rikligt, Östergarn på Gannberget och Grogarnsberget och där särskilt rikligt på Grogarnshuvud, Slite på Lännaklint rikligt, Othems Klint, Hellvi vid Kyllaj, Hangvar vid grottan nära Ire.

144. *Pseudoleskea catenulata* (Brid.) — Br. eur. tab. 478 — Schimp. Syn. p. 492 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 36.

På block och kalkgrund överallt, t. ex. Slite på Lännaklint, Othems Klint, Fårö nära och norr om Eke.

145. *Thuidium tamariscinum* (H.) — Br. eur. tab. 482, 483 — Schimp. Syn. p. 498 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 34.

På de flesta håll i skuggiga skogsmarker, t. ex. på nordsidan av Torsburgen och vid källan Fattigmannen, Gothemsån nära utloppet.

146. *Thuidium delicatulum* (L.) — Br. eur. tab. 484 — Schimp. Syn. p. 499 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 35 — *Hypnum recognitum* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På fält och i skogar över nästan hela ön ganska vanlig, t. ex. Kopparsvik, Linde, Fardhem, Sproge, Etelhem, Torsburgen, Gothem, Slite vid Lännaklint, Hellvi vid Kyllaj, Rute vid Risungs.

147. *Thuidium abietinum* (L.) — Br. eur. tab. 485 — Schimp. Syn. p. 499 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 35 — Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 140.

Ganska vanlig på stenblock och mager betesmark över hela ön, t. ex. runt Visby ganska vanlig, Vamlingbo, Etelhem, Boge, Slite, Fårö vid Marpes, Fleringe vid Hessle, Lärbro vid Storugns.

148. *Thuidium Blandowii* (W.M.) — Br. eur. tab. 486 — Schimp. Syn. p. 500 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 35.

I våtmark, t. ex. Torsburgen (O. Nordstedt).

149. *Cylindrothecium concinnum* (De Not.) — Schimp. Syn. p. 515 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 30 — *Cylindrothecium Montagnei* Br. eur. tab. 465.

På klippor och stenblock. Visby och nära och norr om Snäckgärdet (S. O. Lindberg).

150. *Climacium dendroides* (Dill.) — Br. eur. tab. 437 — Schimp. Syn. p. 517 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 31.

Ganska vanlig i våta marker över nästan hela ön, t. ex. Fardhem, Eksta, Sproge, Öja, Hoburgen bland *Timmia austiaca*, Etelhem, Gothem, Rute, Fårö.

Obs. *Pylaisia polyantha* (Schreb.) — Br. eur. tab. 455 — Schimp. Syn. p. 518. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 30 — *Leskea polyantha* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På trädstammar. Wahlenberg har meddelat arten som växande allmänt på Gotland. Inte sedd av mig, men den växer möjligen i de inre delarna av Gotland.

Man får akta sig att tro att de mycket små formerna av *Homalothecium sericeum*, som stundom växer på alm, ask och björk, utgör *Pylaisia*. I Wahlenbergs herbarium saknas exemplar från Gotland.

151. *Isothecium myurum* (Dill.) — Br. eur. tab. 533 — Schimp. Syn. p. 521 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 28.

På klippor och hållar, stundom på trädrötter, t. ex. ganska rikligt på Torsburgens nord- och

ostsida, där även var. *γ robustum* (Schimp. Syn. enl ovan) växer; Rute vid Risungs på trädstammar.

152. *Orthothecium intricatum* (Hartm.) — Br. eur. tab. 462 — Schimp. Syn. p. 522 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 29.

Sällsynt i grottor och klippskrevor, t. ex. Torsburgen längs nord- och ostsidan flerstädes ganska rikligt.

153. *Homalothecium sericeum* (L.) — Br. eur. tab. 456 — Schimp. Syn. p. 525 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 28 - *Leskea sericea* Whltnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På stenar och hållar stundom på trädstammar över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö vanlig överallt, på alla ställen fruktbarande och i hög grad varierande — c. fr.

154. *Camptothecium lutescens* (Huds.) - Br. eur. tab. 558 — Schimp. Syn. p. 528 - Hartm. Fl. ed. 10, p. 18.

På kalkblock och på torr stenig betesmark över hela ön, från Sundre och Vamlingbo till Fårö överallt vanlig och ganska varierande och sparsamt fruktbarande — c. fr.

155. *Camptothecium nitens* (Schreb.) - Schimp. Syn. p. 530 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 18 — *Hypnum nitens* Br. eur. tab. 622.

Sällsynt i våtmarker, t. ex. vid och nära åmynningen i Gothem rikligt.

156. *Brachythecium salebrosum* (Hoffm.) — Br. eur. tab. 549, 550 — Schimp. Syn. p. 532 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 16.

var. **turgidum* Hartm. Fl. ed. 10, p. 16. — *Hypnum turgidum* Hartm. Fl. ed. 5, p. 328.

På jord, på block och på trädrötter över nästan hela ön spridda förekomster, i hög grad varierande, sparsamma förekomster sterila, t. ex. Kopparsvik, Klinte, Linde, Fardhem, Eksta, Öja, Vamlingbo, Etelhem, Torsburgen, Östergarn, Gothem, Slite, Rute — c. fr.

Var. **turgidum* uppträder ännu mer sparsamt, t. ex. på ängarna nära kyrkan i Vamlingbo och norr därom tillsammans med *Hypnum turgescens*, *Inula britannica* och *Allium schoenoprasum*.

157. *Brachythecium glareosum* Br. eur. tab. 552 — Schimp. Syn. p. 533 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 15.

På kalkhaltig grusig mark flerstädes, t. ex. Kopparsvik, Klinte, Linde, Fardhem, Östergarn på Grogarnshuvud, Boge vid Tjäliders, Slite, Othem, Fårö vid Ava och Marpes.

158. *Brachythecium albicans* (Neck.) — Br. eur. tab. 553 — Schimp. Syn. p. 534 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 15.

Sparsam på trädrötter på gräsrika ställen, t. ex. Gothem i barrskogar.

159. *Brachythecium velutinum* (Dill.) — Br. eur. tab. 538 — Schimp. Syn. p. 536 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 16 — *Hypnum velutinum* Whltnbg. Gotl. Fl. p. 140.

På jord, klippor och trädrötter flerstädes, t. ex. Vall, Eksta, Öja, Etelhem, Torsburgen, Gothem, Othems Klint, Rute, Hall vid Vestö — c. fr.

160. *Brachythecium rutabulum* (L.) — Br. eur. tab. 543, 544 — Schimp. Syn. p. 542 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 17 — *Hypnum rutabulum* Whltnbg. Gotl. Fl. p. 140.

Ganska allmänt spridd på berg och jord över nästan hela ön, t. ex. Visby flerstädes, Klinte, Eksta, Fardhem, Öja, Vamlingbo, Hoburgen, Etelhem, Ardre, Torsburgen, Östergarn på

Gannberget och Grogarnsberget, Fleringe vid Hessele — c. fr.

161. *Brachythecium rivulare* (Bruch) — Br. eur. tab. 546 — Schimp. Syn. p. 543 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 17.

På ständigt våt stengrund och vid källsprång, t. ex. Visby på flera lokaler som ovanför Skälsö, nedom Snäckgårdet och vid Kopparsvik; Gothem vid ån nära mynningen.

162. *Brachythecium populeum* (H.) — Br. eur. tab. 535, 536 — Schimp. Syn. p. 544 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 18.

På klippor, t. ex. Rute vid Fardume (C. Hartman).

163. *Eurhynchium striatulum* (Spruce) — Br. eur. tab. 522 — Schimp. Syn. p. 552 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 27.

Överallt på kalksten, t. ex. Stora Karlsö, Torsburgen flerstädes på norra och östra sidan, Östergarn på Gannberget och Grogarnshuvud, Othems Klint.

164. *Eurhynchium striatum* (Schreb.) — Schimp. Syn. p. 553 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 27 — *Eurhynchium longirostrum* Br. eur. tab. 523.

Sällsynt i skogsslutningar, t. ex. Västerhejde ovanför Vibble kvarn vid branten i skuggan av granar, riklig förekomst, fruktbararande — c. fr.

165. *Eurhynchium piliferum* (Schreb.) — Br. eur. tab. 531 — Schimp. Syn. p. 557 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 26.

I gräsrika skogsmarker, t. ex. Lärbro vid Storugns (C. Hartman).

166. *Eurhynchium praelongum* (L.) — Br. eur. tab. 524 och 525 (delar av) — Schimp. Syn. p. 559 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 25.

På kalkrik lerjord flerstädes över nästan hela ön, t. ex. på flera lokaler i Visby, Västerhejde ovanför Vibble kvarn, Fardhem, Öja, Vamlingbo, Hoburgen, Etelhem, Torsburgen, Östergarn på Grogarnsberget, Gothem vid ån, Boge, Othems Klint, Rute vid Risungs, Hangvar vid grottan vid Ire.

Arten varierar. Var. *β atrovirens* (Schimp. Syn. p. 560) uppträder nästan vanligare än normalformen. Den andra formen var. *distichum* (Zett. Musc. Oeland. p. 32) uppträder mer sparsamt, särskilt i kalkbergens grottor, t. ex. Etelhem i klintarna vid Tänglingsmyr, flerstädes på Torsburgen, Östergarn på Grogarnshuvud, Gothem i hålor vid åns stränder, Othems Klint.

167. *Rhynchostegium tenellum* (Dicks.) — Br. eur. tab. 508 — Schimp. Syn. p. 565 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 25.

Flerstädes på klippor och kalkhällar och skuggiga håligheter, ofta sparsamma förekomster, t. ex. Visby på Galgberget och vid Kopparsvik (sparsamt), Västerhejde ovanför Vibble kvarn (sparsamt), Klinte (mycket sällsynt), Linde (mycket sällsynt), Lilla Karlsö, Stora Karlsö, Hoburgen ganska rikligt och fruktbararande, Torsburgen på flera ställen, Östergarn på Grogarnshuvud (mer sparsamt), Othems Klint (mer sparsamt), Furillen — c. fr.

168. *Rhynchostegium depressum* (Bruch.) — Br. eur. tab. 512 — Schimp. Syn. p. 567 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 24.

Sällsynt på klippor särskilt i skuggiga håligheter, endast sedd på Torsburgen, där den finns sparsamt nära de norra och östra slutningarna, men den grönskar yppigt och rikligt på den stora grottans botten.

169. *Rhynchostegium rusciforme* (Weis.) — Br. eur. tab. 515, 516 — Schimp. Syn. p. 572 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 24 — *Hypnum riparioides* Whlbg. Gotl. Fl. p. 140.

På våta stenar allmänt i småbäckar, t. ex. Kopparsvik ganska rikligt, Västerhejde vid Vibble kvarn, Klinte nära hamnen, Slite nära hamnen — c. fr.

Arten varierar, än är den tät och grov, än mycket spensligare. Den senare finns vid Kopparsvik tillsammans med den grova typformen (var. *δ prolixum* Schimp. Syn. enl. ovan), som är längre och som är flytande, och som också växer vid Slite, där den är frodig.

170. *Thamnum alopecurum* (L.) — Br. eur. tab. 518 — Schimp. Syn. p. 574 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 28.

På flera lokaler på klippblock och kalkhällar på skuggiga ställen och i grottor, vanligen sparsamma förekomster, t. ex. Västerhejde ovanför Vibble kvarn sällsynt, Hoburgen sällsynt, på flera ställen på Torsburgen ganska rikligt, Östergarn på Grogarnsberget sällsynt.

171. *Plagiothecium silesiacum* (Sel.) — Br. eur. tab. 500 — Schimp. Syn. p. 581 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 23 — *Hypnum denticulatum* var. Whlbg. Gotl. Fl. p. 140 (jfr Herb. Whlbg.)

På murkna trädstammar allmänt i skogarna och yppigt fruktbarande, t. ex. Vall i skogarna (G. Wahlenberg), Kräklingbo vid Ekeskogs och på Torsburgen, Rute vid Fardume — c. fr.

172. *Amblystegium Sprucei* (Bruch.) — Br. eur. tab. 561 — Schimp. Syn. p. 588 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 21.

På skuggiga ställen och grottor på bergssidorna på många ställen, t. ex. Kopparsvik sällsynt, Etelhem vid Tänglingsmyr sparsamt, Torsburgen sparsammare, på flera ställen i Östergarn på Grogarnsberget, Bogeclint, Othems Klint ej sparsamt.

173. *Amblystegium serpens* (L.) — Br. eur. tab. 564 — Schimp. Syn. p. 591 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 20 — *Hypnum serpens* Whlbg. Gotl. Fl. p. 140.

På stenar och murket trä, även i den klippiga terrängen vid havet ganska allmänt spridd över nästan hela ön, t. ex. Visby, Klinte, Dalhem, Lojsta, Linde, Gerum, Fardhem, Eksta, Sproge, Öja, Sundre, Kräklingbo, Rute, Bunge, Fårö — c. fr.

174. *Amblystegium radicale* (P. B.) — Br. eur. tab. 565 — Schimp. Syn. p. 592 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 20.

På jord och på bearbetat trä. Gotland (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. enl. ovan).

Obs. *Amblystegium irriguum* (Wils.) — Br. eur. tab. 566 — Schimp. Syn. p. 594 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 20.

På berg och på stenar i småbäckar. Söder om Visby i en liten bäck och också mellan Visby och Lummelunda, även vid Klinte (Hj. Holmgren i Hartm. Fl. enl. ovan).

Jag har inte sett de exemplar som Holmgren samlat, men vid Kopparsvik har jag samlat en form som är som en mellanform av *Hypnum filicinum* och *Amblystegium irriguum* (= *Hypnum filicinum* var. *pseudoirriguum* jfr. Hartm. Fl. ed. 10, p. 20, under *Amblystegium irriguum*), som jag dock anser bör överföras till *Hypnum filicinum*; och då Lindberg inte erkänner denna gottländska form som en riktig *Amblystegium irriguum* bör den kanske avföras från den gottländska floran.

175. *Amblystegium fluviatile* (Sw.) — Br. eur. tab. 567 — Schimp. Syn. p. 594 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 20.

På berg och på stenar i småbäckar. Gotland (Hj. Holmgren i Hartm. Fl. enl. ovan).

176. *Amblystegium trichopodium* (Schulz.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 19 — *Amblystegium*

riparium var. ϵ *trichopodium* Schimp. Syn. p. 598.

I våtar. Torsburgen (Hj. Holmgren i Hartm. Fl. enl. ovan) — c. fr.

177. *Amblystegium riparium* (L.) — Br. eur. tab. 570, 571 — Schimp. Syn. p. 597 — Hart. Fl. ed. 10, p. 19.

I våtmarker och på murket trä, på stenar i småbäckar, ibland i gropar och källor, flera lokaler, t. ex. Visby vid småbäckar i själva staden, Klinte nära havet, Fardhem, Boge vid Friggårds och vid Tjälbers, Othems Klint — c. fr.

En varierande växt. Var. ζ *longifolium* (Schimp. Syn. p. 598) i en källa vid foten av Othems Klint, nästan lika vackert glänsande som på Öland (jfr Zett. Musc. et. Hep. Oeland. p. 34) och skiljer sig från normaltypen genom längre blad och genom en längre nerv, som löper ut i bladspetsen.

178. *Hypnum Sommerfeltii* Myr. — Br. eur. tab. 582 — Schimp. Syn. p. 600 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 3.

Flerstädes på trädrötter, vanligen sparsamma förekomster, yppigt fruktbarande, t. ex. Fardhem, mellan Levide och Eksta, Öja, Etelhem, Torsburgen, Gothem vid ån, Boge, Slite vid Länna, Othems Klint, Rute vid Risungs, Bunge vid Fårösund — c. fr.

179. *Hypnum elodes* Spruce — Schimp. Syn. p. 601 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 3.

I kalkkärr spridd över nästan hela ön, sällan fruktbarande, t. ex. Västerhejde vid Vibble, Klinte i våtar vid havet, Fardhem, Eksta vid Bopparve, Vamlingbo, Sundre vid Juves, Etelhem, Torsburgen, nedom Torsburgen vid källan Fattigmannen (med frukter), Slite, Rute nära kyrkan, Fårö nära kyrkan — c. fr.

180. *Hypnum chrysophyllum* Brid. — Schimp. Syn. p. 602 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 3 — *Hypnum polymorphum* Br. eur. tab. 583.

På berg, jord och trädrötter flerstädes, sällan fruktbarande, t. ex. Klinte, Lojsta, Linde, Fardhem, Eksta, Öja, Vamlingbo, Etelhem, Kräklingbo, Torsburgen, Östergarn, Gothem, Slite, Rute, Fleringe, Lummelunda — c. fr.

Det finns en var. som är knappt hälften så stor (var. β *tenellum* Schimp. Syn. enl. ovan) och som uppträder på Gotland nästan lika allmänt som normaltypen.

181. *Hypnum stellatum* Schreb. — Br. eur. tab. 584 — Schimp. Syn. p. 603 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 3. Var. β *protensum* Schimp. Syn. p. 603 — Br. eur. tab. 584 var β .

På våta ångar och i våtmarker ganska vanlig över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö. — Var. β *protensum* allmän på murket trä och klippor, t. ex. Visby nedom Snäckgårdet, Eksta vid Bopparve, Burs, Etelhem, Torsburgen vid källan Fattigmannen nedom Torsburgen — c. fr.

182. *Hypnum polygamum* Schimp. Syn. p. 604 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 3 — *Amblystegium polygamum* Br. eur. tab. 572.

Överallt vid havet på gräsrik betesmark, t. ex. Visby nära havet mellan St.Göran och Snäckgårdet, Klinte, Vamlingbo vid Grumpevik, Kräklingbo (Hj. Holmgren), Boge vid Friggårds, Slite vid Länna, Fårö vid Marpes.

183. *Hypnum Kneiffi* Schimp. Syn. p. 605 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 9 — *Amblystegium Kneiffi* Br. eur. tab. 573 — *Hypnum aduncum* Br. eur. suppl. fasc. III et IV c. tab. I.

Allmän i våtmarker och där ganska talrik, t. ex. vid havet i Klinte ganska rikligt, Fardhem, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Etelhem, Boge vid Friggårds.

184. *Hypnum Sendtneri* Schimp. Br. eur. suppl. fasc. III et IV c. tabulis II et III — Hartm. Fl. ed. 10, p. 10 — *Hypnum aduncum* var. ϵ *hamatum* och ζ *giganteum* Br. eur. tab. 606 och Schimp. Syn. p. 607.

Överallt riklig i kalkkärr, speciellt i havets närhet, t. ex. Klinte rikligt nära havet, mellan Levide och Eksta, Sproge nära havet vid Tjängdarve, Vamlingbo, Sundre, Burs, Ardre, Boge, Slite, Fårö vid Marpes, Fleringe vid Hau.

En ganska varierande växt, ofta fjädergrenad, ibland en enklare form (var. β *Wilsoni* Schimp. Br. eur. suppl. enl. ovan) än den som jag har sett, särskilt i Vamlingbo och Sundre.

185. *Hypnum lycopodioides* Schwaegr. — Br. eur. tab. 613, 614 — Schimp. Syn. p. 607 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 9.

Överallt i djupare våtmarker, t. ex. Sundre, Etelhem, Othem, Hellvi vid Kyllaj.

186. *Hypnum exannulatum* Gumb. — Br. eur. tab. 603 — Schimp. Syn. p. 608 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 9.

Överallt i våtmarker, t. ex. Klinte vid havet, Fardhem, mellan Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Boge.

187. *Hypnum fluitans* (Dill.) — Br. eur. tab. 602 — Schimp. Syn. p. 609 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 9.

I djupare våtmarker flerstädes, t. ex. Klinte vid havet, Løjsta, mellan Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Vamlingbo, Burs, Etelhem, Gothem, Fårö vid Marpes.

188. *Hypnum intermedium* Lindb. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 10 — *Hypnum Cossoni* Schimp. Br. eur. suppl. III et IV, c. tab. V — *Hypnum aduncum* Auct. succ. olim.

Flerstädes i våtmarker, t. ex. Visby vid Snäckgärdet, Klinte, mellan Levide och Eksta, Etelhem vid Västringe, nedom Torsburgen och vid källan Fattigmannen; Gothem nära ån vid utloppet, Boge vid Tjällders, Rute på öar i Fardume träsk, Fårö vid Ava, Lärbro vid Storugns.

Denna växt är så nära släkt med *Hypnum revolvens*, att den knappast kan skiljas från denna utseendemässigt, men den är tillräckligt skiljd från våra övriga Harpidier (jfr Zett. Musc. Pyr. n. 47 et Musc. Finn. n. 181).

189. *Hypnum uncinatum* H. — Br. eur. tab. 600 — Schimp. Syn. p. 611 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 9.

Till synes mer sparsamt på trädrötter, t. ex. Etelhem, och där bara observerad steril.

190. *Hypnum falcatum* Brid. Br. univ. II, p. 526 — *Hypnum commutatum* β *falcatum* Br. eur. tab. 608 — Schimp. Syn. p. 613 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 8.

Spridd över nästan hela ön i kalkkärr, särskilt i havets närhet, överallt rikligt och sällan fruktbarande, t. ex. norr om Visby och vid Snäckgärdet och Kopparsvik, Klinte, Vamlingbo vid Grumpeviken, Sundre vid Juves och nära och norr om Hoburgen på de sandiga höjderna, nedom Torsburgen och vid källan Fattigmannen, där den sparsamt går i frukt, Gothem flerstädes vid ån, Slite, Othems Klint, Hellvi vid Kyllaj, Bunge vid Fårösund, Fårö vid Ava, Lummelundsbruk — c. fr.

191. *Hypnum commutatum* H. — Br. eur. tab. 607 — Schimp. Syn. p. 613 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 8.

I kalkkärr och flerstädes på blöt kalksten, särskilt nära Visby rikligt, t. ex. Visby mellan St.Göran och Snäckgärdet, Kopparsvik rikligt fruktbarande, Västerhejde vid Vibble kvarn mycket rikligt, Torsburgen och vid källan Fattigmannen, Hangvar vid Ireåns mynning — c.

fr.

192. *Hypnum filicinum* L. — Br. eur. tab. 609 — Schimp. Syn. p. 614 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140 — *Amblystegium filicinum* Hartm. Fl. ed. 10, p. 19.

Spridd över nästan hela ön på vått kalkberg och på stenar i småbäckar, steril, t. ex. flerstädes runt Visby, Klinte, Fardhem, Eksta, Lilla Karlsö, Stora Karlsö, Sproge, Vamlingbo, Sundre, Etelhem, Kräklingbo, Östergarn, Gothem, Slite, Othem, Hellvi, Fårö, Fleringe.

En växt som varierar, är stundom ganska kraftig, stundom späd i så hög grad att den något svarar mot spädare former av *Amblystegium serpens* (var. γ *gracilescens* Schimp. Syn. p. 614). Vid Kopparsvik har jag insamlat en mellanform mellan *Hypnum filicinum* och *Amblystegium irriguum* (*Hypnum filicinum* var. *pseudoirriguum* Lindb. Jämför ovan under *Amblystegium irriguum*, efter art nr 174).

193. *Hypnum incurvatum* Schrad. — Br. eur. tab. 585 — Schimp. Syn. p. 616 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 11.

På hållar och stenar. Torsburgen (Hartm. Fl. enligt ovan).

194. *Hypnum cupressiforme* L. — Br. eur. tab. 594, 595 — Schimp. Syn. p. 625 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 13 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 141.

var. *julaceum* Zett. Musc. Kinnek. p. 21. — *Hypnum cypressiforme* *Vaucheri Hartm. Fl. ed. 10, p. 19.

På stenar och sparsamt på träd över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö, där den är vanlig — c. fr.

En växt med största möjliga variation. Den form som är mest avvikande är var. *julaceum*, som uppträder flerstädes. t. ex. söder om Visby, Hoburgen, öster om och nära kyrkan i Kräklingbo, Hellvi vid Kyllaj, Fleringe vid havet nära Haugröna, Fårö vid Marpes.

195. *Hypnum molluscum* H. — Br. eur. tab. 598 — Schimp. Syn. p. 631 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 7 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 141.

På klippblock och hållar över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö vid Lauters, där den är ganska vanlig, mera sparsamt fruktbarande.

Detta är en växt som är lika varierande som den är vanlig. På Torsburgen, där den är i högsta grad livskraftig, finns en form som är så iögonenfallande avvikande, att vi kallar den var. *sericeum*, med fjädergrenade stjälkar, med nästan raka gulaktiga sidenglänsande blad, vilket gör den lätt igenkännlig.

196. *Hypnum palustre* L. — Br. eur. tab. 574, 575 — Schimp. Syn. p. 634 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 7.

Mera sparsamt på våta stenar vid småbäckar, t. ex. Visby vid Kopparsvik, Klinte vid bäcken nära hamnen — c. fr.

En varierande växt. Vid Kopparsvik växer den tillsammans med normaltypen var. ϵ *julaceum* Schimp. Syn. p. 635.

197. *Hypnum giganteum* Schimp. Syn. p. 642 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 4.

Spridd över nästan hela ön i vattenrika våtmarker, t. ex. Visby vid Snäckgärdet, Lojsta, mellan Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Vamlingbo, Sundre vid Juves, Etelhem, nedom Torsburgen, Boge, Rute vid Risungs, Fårö — c. fr.

198. *Hypnum cuspidatum* L. — Br. eur. tab. 619 — Schimp. Syn. p. 644 — Hartm. Fl.

ed. 10, p. 4.

På fuktiga gräsmarker över hela ön från Vamlingbo och Sundre till Fårö, överallt vanlig, mer sparsamt fruktbarande.

199. *Hypnum Schreberi* Willd. — Br. eur. tab. 620 — Schimp. Syn. p. 645 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 4 — *Hypnum purum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140 (ex parte).

I barrskogar över hela ön överallt vanlig.

200. *Hypnum purum* L. — Br. eur. tab. 621 — Schimp. Syn. p. 646 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 4 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140 (ex parte).

Ganska vanlig på jord och i torra skuggiga skogar, sällan fertil, t. ex. Visby i skogarna vid vägen till Endre, Västerhejde vid Vibble kvarn tillsammans med *Hylocomium loreum* och *Eurhynchium striatum*, Klinte, Lojsta, Gerum, Linde, Fardhem, Levide, Eksta, Spröge, Etelhem, Torsburgen, Gothem, Boge, Othem, Hellvi, Rute, Fleringe, Stenkyrka — c. fr.

201. *Hypnum stramineum* Dicks. — Br. eur. tab. 617 — Schimp. Syn. p. 646 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 5.

Sällsynt, i djupare våtmarker, t. ex. Rute på ön Storholmen i riklig mängd.

202. *Hypnum turgescens* Schimp. Syn. p. 648 — *Hypnum turgescens* β *uliginosum* Hartm. Fl. ed. 10, p. 5 (jfr Zett. Musc. et Hep. Oeland. p. 38).

Flerstädes i våtmarker på kalkgrund, t. ex. på det gräsrika fältet nära kyrkan norr om Vamlingbo, Sundre vid Juves, Gothem på åns stränder nära utloppet, söder om Slite vid havet och vid Länna nära havet, Fårö nära Ringvide, Fleringe nära Haugröna och vid Hessle vid vägen till Ar.

203. *Hypnum scorpioides* (Dill.) L. — Br. eur. tab. 612 — Schimp. Syn. p. 650 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 11 — Whlnbg. Gotl. Fl. p. 141.

Allmän i djupare våtmarker över hela ön från Sundre och Vamlingbo till Fårö.

204. *Hypnum splendens* (Dill.) — Br. eur. tab. 487 — Schimp. Syn. p. 652 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 1 — *Hypnum splendens* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

I barrskogar allmän över hela ön.

205. *Hylocomium brevirostrum* (Ehrh.) — Br. eur. tab. 493 — Schimp. Syn. p. 655 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 2.

Sällsynt på berg i barrskogar, t. ex. Torsburgen på otsidan rikligt på endast ett ställe.

206. *Hylocomium squarrosum* (L.) — Br. eur. tab. 492 — Schimp. Syn. p. 656 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 2.

På gräsrik mark allmän, t. ex. Linde, Fardhem, Kräklingbo vid källan Fattigmannen, Hangvar vid grottan vid Ire.

207. *Hylocomium triquetrum* (L.) — Br. eur. tab. 491 — Schimp. Syn. p. 657 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 2 — *Hypnum triquetrum* Whlnbg. Gotl. Fl. p. 140.

I barrskogar över hela Gotland allmän.

208. *Hylocomium loreum* (Dill.) — Br. eur. tab. 490 — Schimp. Syn. p. 658 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 2.

I barrskogar på stenar och block, t. ex. Västerhejde vid branten ovan Vibble kvarn i

skuggan av granarna, rikligt åtminstone på ett ställe, Torsburgen rikligt på nordsidan.

Fam. Sphagnaceae

209. *Sphagnum acutifolium* Ehrh. — Schimp. Monogr. p. 56, tab. 13, 14 — Schimp. Syn. p. 672 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 125 — *Sphagnum capillare*. Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 131.

På olika håll i blöta torvrika marker i skogarna, t. ex. Sproge i skogarna vid Tjängdarve, Kräklingbo vid källan Fattigmannen, Rute på Storholmen i Fardume träsk i mängder, Fårö vid Eke och Sudergårda rikligt, Stenkyrka.

210. *Sphagnum fimbriatum* Wils. — Schimp. Monogr. p. 59, tab. 15 — Schimp. Syn. p. 674 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 127.

I sumpmarker i skogarna, t. ex. Rute på Storholmen i Fardume träsk, Fårö vid Ava — c. fr.

211. *Sphagnum squarrosum* Pers. — Schimp. Monogr. p. 63, tab. 17 — Schimp. Syn. p. 677 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 125.

var. *β squarrosulum* (Lesqu.) — Schimp. Monogr. p. 64 — Schimp. Syn. p. 677.

På blöta torvmarker, t. ex. Eksta vid Langstitestrand (P. C. Afzelius). Var. *β squarrosulum* växer friskt på ön Storholmen i Fardume träsk i Rute socken.

212. *Sphagnum subsecundum* Nees et Hornsch. — Schimp. Monogr. p. 74, p. 22, 23 — Schimp. Syn. p. 682 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 124.

I blöta skogar, t. ex. Sproge vid Tjängdarve.

213. *Sphagnum cymbifolium* (Dill.) — Schimp. Monogr. p. 69, tab. 19 — Schimp. Syn. p. 684 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 123.

I blöta skogar, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve, Rute på Storholmen i Fardume träsk rikligt, Fårö vid Ava, Eke och Sudergårda rikligt.

Hepaticae

Fam. Jungermanniaceae

1. *Plagiochila asplenioides* (L.) — Gottsche, Lindenb. et N. v. Es. Syn. Hep. p. 49 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 130.

På skuggiga ställen i skogarna bland mossor och på jord, stenar och ibland på murkna stubbar på flera lokaler, t. ex. Hoburgen, Etelhem, Torsburgen och källan Fattigmannen, Gothem på åstränderna vid utloppet, Othems Klint, Rute vid Risungs nära bäcken.

En utpräglad variabel art. På blöta lokaler är den större, på torrare mindre, bladen är mer utpräglad småtandade än nästan hela.

2. *Plagiochila interrupta* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 48 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 130.

På skuggiga lokaler på klippblock och murkna stubbar. Torsburgen (S. O. Lindberg i Hartm. Fl. enl. ovan). De gotländska exemplaren hänför Lindberg till var. *pyrenaicum* (Hartm. Fl. enl. ovan).

3. *Scapania irrigua* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 67 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 131.

På våta torvjordar bland mossor troligen mer sparsamt, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve.

4. *Scapania aequiloba* (Schwaegr.) — Syn. Hep. p. 64 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 132.

På berg och kalkhällar flerstädes, t. ex. i Visby på Galgberget och Snäckgårdet, Stora Karlsö, Hoburgen, Etelhem på klintarna vid Tänglingsmyr, Torsburgen rikligt, Östergarn på Gannberget och Grogarnsberget, Othems Klint, Rute på berget vid Lergrav, Fleringe vid Hau på de karga fälten vid Lillträsk, Hangvar vid Ire nära grottan.

En varierande art, än längre och kraftigare nästan liknande de större *Scapania*-arterna, än oansenlig, övergående i en spenslig form som knappast överträffar *Scapania curta* i storlek.

Obs. Fastän *Jungermannia albicans* av Wahlenberg i Gotl. Fl. (Kungl. Vetensk. Ak. Handl. 1806, p. 141) antecknas som allmän på Gotland utan att han anger någon speciell lokal, har jag inte vid något tillfälle hittat arten; och därför att den inte är nämnd i Wahlenbergs Fl. suecica, utgåva II, sid 816 som växande på Gotland, och vidare för att gotländska exemplar av arten saknas i Wahlenbergs herbarium, tror jag att denna art knappast har setts av Wahlenberg på Gotland.

5. *Jungermannia lanceolata* N. v. Es. — Hartm. Fl. ed. 10, p. 135 — *Liochlaena lanceolata* Syn. Hep. p. 150.

På skuggiga ställen på klippor och trädstammar, t. ex. Tofta vid Fättings (Hj. Holmgren), Fleringe vid Hessle (P. T. Cleve).

6. *Jungermannia riparia* Tayl. — Syn. Hep. p. 97 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 135.

Sällsynt på klippor, t. ex. Visby på de fuktiga klipporna vid Kopparsvik ganska sparsam förekomst; Rute vid Fardume (P. T. Cleve).

7. *Jungermannia hyalina* Lyell. — Syn. Hep. p. 92 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 136.

Sparsamt observerad, på bar jord, t. ex. vid kyrkan vid Etelhem tillsammans med *Trigonanthus connivens*.

8. *Jungermannia Mülleri* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 99 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 136

Flerstädes bland mossor på jord och klippor, t. ex. Stora Karlsö, Hoburgen, Etelhem i klintarna vid Tänglingsmyr, Torsburgen, Östergarn på Grogarnsberget, Gothem på åstränderna nära mynningen.

9. *Jungermannia bantriensis* Hook. — Syn. Hep. p. 100 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 137.

Skuggiga blöta marker på jord sparsam, t. ex. Gothem på åstränderna nära mynningen rikligt flerstädes — c. fr.

10. *Jungermannia Hornschuchiana* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 101 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 137.

På åtskilliga ställen i våtmarkerna, t. ex. Klinte (Hj. Holmgren), Torsburgen (N. J. Scheutz), Kräklingbo vid källan Fattigmannen nedom Torsburgen rikligt, Fleringe vid Ar (P. T. Cleve).

11. *Jungermannia ventricosa* Dicks. — Syn. Hep. p. 108 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 138.

Flerstädes i skogsmark på berg och trädstammar, där i synnerhet var. *porphyroleuca* (*Jungermannia ventricosa* *porphyroleuca Hartm. Fl. enl. ovan) växer, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve, Hoburgen, Torsburgen, Gothem på åns stränder nära mynningen.

En varierande art. På Torsburgen växer särskilt var. *porphyroleuca* rikligt.

12. *Jungermannia minuta* Dicks. — Syn. Hep. p. 120 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 139.

I våtmarker mer sparsamt, t. ex. nedom Torsburgen bland *Leucobryum glaucum* och *Dicranum Schraderi*.

13. *Jungermannia Helleriana* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 120 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 140.

På murkna stubbar, insamlad endast på Torsburgen där den förekom ytterst sparsamt.

Obs. *Jungermannia quinquedentata* meddelas som vanlig på Gotland utan särskild lokalangivelse i Gotl. Fl. (Kungl. Vetensk. Ak. Handl. 1806, p. 141) av Wahlenberg. Men då jag inte har hittat något exemplar på Gotland som hänför sig till *Jungermannia barbata*-gruppen tror jag inte att Wahlenberg har sett denna art. Jag tror att *Jungermannia barbata* och *quinquedentata* växer åtminstone på Gotlands inre delar, fast jag inte sett den någonstans. Exemplar från Gotland av dessa arter saknas i Wahlenbergs herbarium.

14. *Jungermannia trichophylla* L. — Syn. Hep. p. 145 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 142.

Endast sällan sedd, bland bladmossor och levermossor, t. ex. Vamlingbo i skogarna bland *Trigonanthus connivens*. Utan tvivel förbisedd på grund av sin litenhet.

15. *Trigonanthus divaricatus* (E. B.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 143 — *Jungermannia divaricata* Syn. Hep. p. 135.

Påträffad endast i enstaka exemplar bland bladmossor och levermossor, t. ex. Visby på Galgberget bland *Barbula convoluta*, Hoburgen bland *Dicranum scoparium*, Etelhem i klintarna söder om kyrkan bland *Barbula convoluta*, Torsburgen bland *Scapania aequiloba*.

16. *Trigonanthus bicuspidatus* (L.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 143 — *Jungermannia bicuspidata* Syn. Hep. p. 138.

På våt sandjord i skogarna på flera ställen tillsammans med andra levermossor, t. ex. Sproge vid Tjängdarve tillsammans med *Trigonanthus connivens* och *Calypogeja Trichomanis* — c. fr.

17. *Trigonanthus connivens* (Dicks.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 143 — *Jungermannia connivens* Syn. Hep. p. 141.
På murket trä, våt jord och multnande växtmaterial flerstädes, t. ex. Sproge i skogen vid Tjängdarve, Vamlingbo i skogarna, Sundre i bergen norr om och nära Hoburgen, Etelhem nära kyrkan, Torsburgen, Östergarn på Gannberget, Gothem vid ån nära mynningen, Rute på Storholmen i Fardume träsk — c. fr.
18. *Lophocolea bidentata* (L.) — Syn. Hep. p. 159 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 144.
På jord mellan andra mossor allmän, t. ex. Fardhem bland *Mnium stellare*, Öja vid stenbrottet nära Boxarve.
19. *Lophocolea minor* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 160 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 144.
På bar mark, murkna stubbar och på klippor bland mossor på många ställen, t. ex. Hoburgen, Torsburgen, Gothem i skogarna, Boge, Othems Klint.
20. *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) — Syn. Hep. p. 164 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 145.
På murkna stubbar och multnande växtmaterial flerstädes, t. ex. Vamlingbo, Burs, Etelhem, Gothem nära ån, Boge, Othems Klint, på Storholmen i Fardume träsk.
21. *Chiloscyphus polyanthos* (L.) — Syn. Hep. p. 188 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 145.
var. * *pallescens* (Schrad.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 145 — *Chiloscyphus pallescens* Syn. Hep. p. 187.
På vattenrika skuggiga ställen på många håll, t. ex. Visby, Kräklingbo nedom Torsburgen vid källan Fattigmannen. Var. * *pallescens* finns i skogen vid Tjängdarve i Sproge socken, Gothem vid ån nära mynningen.
22. *Geocalyx graveolens* (Schrad.) — Syn. Hep. p. 195 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 145.
På något fuktiga ställen på klippor eller bar jord, t. ex. Torsburgen; Fleringe vid Hessle (P. T. Cleve), Lärbro vid Storugns (P. C. Afzelius).
23. *Calypogeja Trichomanis* (Scop) — Syn. Hep. p. 198 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 146.
På skuggiga platser på våt mark allmän, t. ex. i skogen mellan kyrkorna Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Etelhem, Gothem på åns stränder.
24. *Lepidozia reptans* (L.) — Syn. Hep. p. 205 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 146 — *Jungermannia reptans* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 141.
På fuktig mark och murket trä, t. ex. Vall i skogarna (G. Wahlenberg), Sproge i skogen vid Tjängdarve tillsammans med *Jungermannia ventricosa* och *Calypogeja Trichomanis*.
25. *Mastigobryum trilobatum* (L.) — Syn. Hep. p. 230 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 146.
Sällsynt på skuggiga ställen i skogarna på jord och stenar, t. ex. Torsburgen (P. T. Cleve).
26. *Mastigobryum deflexum* (Mart.) — Syn. Hep. p. 231 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 146.
På klippor. Etelhem vid Tänglingsmyr (C. Sæve i Hartm. Fl. ed. 4, p. 458).
27. *Trichomanes Tomentella* (Ehrh.) — Syn. Hep. p. 237 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 147.
Sällsynt på skuggiga platser i skogarna, t. ex. Kräklingbo nedom Torsburgen vid källan Fattigmannen rikligt, Gothem på åstranderna sparsamt nära mynningen.
28. *Ptilidium ciliare* (L.) — Syn. Hep. p. 250 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 147.

På trädstammar särskilt på gran allmän, t. ex. Torsburgen, Gothem vid ån, Hangvar vid Ire vid grottan.

29. *Radula complanata* (L.) — Syn. Hep. p. 257 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 147.

På trädstammar allmän särskilt på ask, t. ex. Burs, Etelhem, Torsburgen, Östergarn på Grogarnsberget på buskar, Gothem på björk, Rute vid Risungs nära bäcken — c. fr.

30. *Madotheca platyphylla* (L.) — Syn. Hep. p. 278 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 148 — *Jungermannia platyphylla* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 141.

Allmän på skuggrika klippor, t. ex. Lilla Karlsö, Stora Karlsö, Slite vid Carlsvärd, Lärbro i Norrvangeklintarna. Varierande art.

31. *Madotheca rivularis* N. v. Es. — Syn. Hep. p. 278 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 148.

I fuktiga bergsklyftor, t. ex. Torsburgen (P. C. Afzelius).

32. *Frullania dilatata* (L.) — Syn. Hep. p. 415 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 149 — *Jungermannia dilatata* Whlbnbg. Gotl. Fl. p. 141.

På trädstammar och buskar flerstädes, t. ex. Burs, Etelhem rikligt, Ardre, Torsburgen, Gothem, Hellvi vid Malms, Rute vid Risungs, Bunge vid Fårösund, Fleringe vid Hessle. Arten är observerad på ek, ask, björk och hagtorn.

33. *Frullania fragilifolia* Tayl. — Syn. Hep. p. 437 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 149.

I klippskrevor. Othems Klint (P. T. Cleve i Hartm. Fl. ed. 9, p. 99).

34. *Frullania Tamarisci* (L.) — Syn. Hep. p. 438 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 149.

På klippor och trädstammar, t. ex. Torsburgen (P. C. Afzelius).

35. *Lejeunia calcarea* Lib. — Syn. Hep. p. 344 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 150.

Sällsynt eller på grund av sin litenhet förbisedd, på kalkblock, t. ex. Torsburgen (Hj. Holmgren). Exemplar i mitt herbarium, som insamlats av P.C.Afzelius, har noteringen "Ekeskogs", en lantgård nära Torsburgen.

36. *Mörekia hibernica* Gottsche β *Flotowiana* Lindb. in Hartm. Fl. ed. 10, p. 150 — *Blyttia Mörekii* β *Flotowiana* Syn. Hep. p. 475.

S. O. Lindberg har insamlat den bland Bryum på våt mark på Gothemsåns stränder.

37. *Pellia epiphylla* (L.) — Syn. Hep. p. 488 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 150.

På åtskilliga ställen på våt mark, t. ex. i skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Vamlingbo i skogarna, Sundre i bergen norr om och nära Hoburgen, Othems Klint.

38. *Pellia calycina* (Tayl.) — Syn. Hep. p. 490 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 151.

På stränderna av småbäckar allmän, t. ex. skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta, nedom Torsburgen vid Fattigmannen, Gothem på åstränderna nära mynningen.

39. *Aneura pinguis* (L.) — Syn. Hep. p. 493 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 151.

På våta marker bland mossor allmän, t. ex. Kopparsvik, i skogen mellan kyrkorna i Levide och Eksta, Sproge i skogen vid Tjängdarve, Sundre i bergen nära och norr om Hoburgen, nedom Torsburgen vid källan Fattigmannen, Gothem på åstränderna nära mynningen — c. fr.

40. *Metzgeria furcata* (L.) — Syn. Hep. p. 502 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 152 — *Jungermannia furcata* Whlbg. Gotl. Fl. p. 141.

På trädstammar, t. ex. vid Torsburgen på ost- och nordvästsidorna.

Fam. Marchantiaceae

41. *Marchantia polymorpha* L. — Syn. Hep. p. 522 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 152 — Whlbg. Gotl. Fl. p. 141.

Flerstädes på våt mark, t. ex. Visby, Lojsta, Levide, Eksta, Sproge, Hoburgen, Burs, Etelhem, Torsburgen, Gothem, Fårö vid Ava, Lärbro vid Storugns — c. fr.

42. *Fegatella conica* (L.) — Syn. Hep. p. 546 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 153.

Sparsam på fuktig skuggig mark, t. ex. Lilla Karlsö, Gothem på åstränderna nära mynningen.

43. *Preissia commutata* (Lindenb.) — Syn. Hep. p. 539 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 153.

I klippskrevor och på fuktig mark allmän, t. ex. Visby vid Kopparsvik, Roma myr, Vamlingbo vid Grumpevik, nedom Torsburgen vid källan Fattigmannen, Gothem på åstränderna nära mynningen, Rute vid Risungs nära bäcken, Lummelundsbruk — c. fr.

44. *Fimbriaria gracilis* (Web.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 153 — *Fimbriaria pilosa* Syn. Hep. p. 557.

Sällsynt i klippskrevor. Torsburgen på nordsidan (C. Säve i Hartm. Fl. ed. 4, p. 461).

45. *Reboulia hemisphaerica* (L.) — Syn. Hep. p. 548 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 154 — *Marchantia hemisphaerica* Whlbg. Gotl. Fl. p. 141.

På kalkklippor flerstädes, vanligen i mer sparsamma förekomster, mestadels sterila, t. ex. söder om Visby, Roma, Lilla Karlsö, Stora Karlsö, Hoburgen, Torsburgen, Slite på ön Asunden, Fårö vid Gåsemora — c. fr.

46. *Clevea hyalina* (Sommrf.) — Hartm. Fl. ed. 10, p. 154.

Flerstädes på kalkhaltig mark bland mossor, t. ex. Östergarnsberget (S. O. Lindberg), Boge och Othem (P. T. Cleve), Rute vid Lergravs hamn (C. Hartman). Mina exemplar är sterila.

Fam. Ricciaceae

47. *Riccia glauca* L. — Syn. Hep. p. 599 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 155 — *Riccia minima* Whlbg. Gotl. Fl. p. 141.

På lerjord. Fårö vid Kalbjerga (G. Wahlenberg).

48. *Riccia fluitans* var. β *canaliculata* Lindenb. — Syn. Hep. p. 610 — Hartm. Fl. ed. 10, p. 156.

På våt mark. Kräklingbo vid Ekeskogs (P. C. Afzelius).

Förteckning över J. E. Zetterstedts publicerade vetenskapliga verk

Förteckningen följer Aulin & Lindman (1925): *Bibliotheca Botanica Suecana*. Publikationerna är här ordnade i kronologisk ordning efter utgivningsår.

- 1851 Kinnekulles Phanerogamer och Ormbunkar. — Botaniska Notiser
1854 Nova Drabarum species. — Botaniska Notiser
1854 Dispositio Muscorum frondosorum in monte Kinnekulle nascentium. Uppsala
1855 Monographie Andreaearum Scandinaviae tentamen. Uppsala
1856 Utdrag ur ett bref från J. E. Zetterstedt. Om Pyreneernas vegetation. — Botaniska Notiser
1856 Pyreneernas vegetation. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 13
1857 Plantes Vasculaires des Pyrénées principales. Montpellier
1859 Vegetations-skizzer från Pyreneerna. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 16
1859 Botanisk resa till mellersta Norges fjelltrakter under sommaren 1858. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 16
1861 Revisio Grimmiearum Scandinaviae. Uppsala
1861 Grimmieae et Andreaeae exsiccate. Uppsala
1862 Tvenne mossarter. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 19
1863 Några för Skandinaviens Flora nya mossarter. — Botaniska Notiser
1863 Om gamla träd. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 20
1863 Om växtgeographiens studium. Uppsala
1863 Scirpus setaceus vid Husqvarna. — Botaniska Notiser
1865 Echinosperrum deflexum och Vicia pisiformis funna i Småland. — Botaniska Notiser
1866 En för Skandinavien ny mossart. — Botaniska Notiser
1866 En för Norge ny mossart *Grimmia anodon* Br. eur. — Botaniska Notiser
1866 Pyreneernas Mossvegetation i Luchons omgifningar. — Sv. Vet.-ak. Handl. N.F. 5, häfte 2
1867 Några mossor från Nya Holland. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 24
1867 Om vegetationen i de högländtaste trakterna af Småland. — Sv. Vet.-ak. Handl., ny följd 6, häfte 2, 1866
1869 Musci et Hepaticae Oelandiae. Uppsala
1870 Botaniska excursioner på Öland under sommaren 1867. — Kjöb. Bot. Tidskr. 4:2
1873 Minnesord öfver Carl von Linné. — Jönköpings h. Elem.-lärov. Redogörelse
1874 Botaniska exkursioner på Gotland 1872. — Botaniska Notiser
1874 Om vegetationen vid Altenfjord. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 31, nr 10
1875 Om Hanplantan af *Rumex thyrsoides* Desf. — Botaniska Notiser
1875 Hepaticae Pyrenaicae circa Luchon crescentes. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 32
1876 Musci et Hepaticae Gotlandiae. Stockholm
1876 Musci et Hepaticae Finmarkiae circa sinum Altensem crescentes. — Sv. Vet.-ak.

- Handl. N.F. 13, nr 13
- 1876 Om växtligheten på Vestergötlands siluriska berg och särskild hänsyn till mossvegetationen. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 33, nr 1
- 1877 Florula bryologica montium Hunneberg et Halleberg. — Sv. Vet.-ak. Handl. N.F. 15, nr 1
- 1877 Carex Schreberi och Polystichum Oreopteris funna på Visingsö. — Botaniska Notiser
- 1877 Supplementum ad Dispositionem Muscorum frondosorum in Monte Kinnekulle ascentium. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 34
- 1877 Hepaticae Kinnekullenses. — Sv. Vet.-ak. Öfvers. 34, nr 2
- 1878 Vegetationen på Visingsö. — Sv. Vet.-ak. Bih. 5, nr 7
- 1878 Den tidiga våren 1878. — Botaniska Notiser
- 1878 Om några Hybrider af släktet Salix funna i södra Sverige under sommaren 1878. — Botaniska Notiser
- 1879 Om vegetationen på Visingsö. — Botaniska Notiser
- 1880 Tillaeg, indeholdende Hr Lektor J. E. Zetterstedts Bemaerkninger till Foranstaaende. I: J. B. Barth, Knudshö eller Fjeldfloraen, en botanisk (plantegeographisk) skitse. Kristiania
- 1881 Bidrag till Jönköpingstraktens flora. — Botaniska Notiser. (Utgiven postumt genom Zetterstedts dotters, Eva Zetterstedt, försorg)

Dagens vetenskapliga och svenska namn på arterna i Zetterstedts avhandling

De vetenskapliga och svenska namnen följer *Checklista över Sveriges Mossor* av Lars Söderström, Lars Hedenäs & Tomas Hallingbäck i *Myrnia* 2, 13-56, 1992, och är ordnade i nummerordning enligt Zetterstedts avhandling. Nummer som följs av * avser ytterligare en art som Zetterstedt tar upp under huvudnumret.

Musci

Fam. Bryaceae

Sectio I. Musci acrocarpi

- 1 = *Phascum cuspidatum* v. *piliferum* (Hedw.) Amann, knoppmossa
- 2 = *Weissia brachycarpa* (Nees & Hornsch.) Jur., hinnkrusmossa
- 3 = *Gyroweisia tenuis* (Hedw.) Schimp., knattmossa
- 4 = *Gymnostomum calcareum* Nees & Hornsch., liten kalkkuddmossa
- 5 = *G. aeruginosum* J. Sm., kalkkuddmossa
- 6 = *Hymenostylium recurvirostrum* (Hedw.) Dix., hattmossa
- 7 = *Weissia controversa* Hedw., jordkrusmossa
- 8 = *Dicranella varia* (Hedw.) Schimp., kalkjordmossa
- 9 = *D. heteromalla* (Hedw.) Schimp., smaragdmossa
- 10 = *Dicranum tauricum* Sapehin, nålkvastmossa
- 11 = *D. montanum* Hedw., stubbkvastmossa
- 12 = *Paraleucobryum longifolium* (Hedw.) Loeske, skärbladsmossa
- 13 = *Dicranum fuscescens* Sm., bergkvastmossa
- 14 = *D. scoparium* Hedw., kvastmossa
- 15 = *D. bonjeanii* De Not., kärrkvastmossa
- 16 = *D. bergeri* Hoppe, myrkvastmossa
- 17 = *D. spurium* Hedw., hållkvastmossa
- 18 = *D. polysetum* Sw., vågig kvastmossa
- 19 = *D. drummondii* C. Müll., taigakvastmossa
- 20 = *Leucobryum glaucum* (Hedw.) Ångstr., blåmossa
- 21 = *Fissidens bryoides* Hedw., lundfickmossa
- 22 = *F. incurvus* Röhl., svanfickmossa
- 23 = *F. dubius* P. Beauv., blek fickmossa
- 24 = *F. osmundoides* Hedw., bräkenfickmossa
- 25 = *F. taxifolius* Hedw., lerbäckmossa
- 26 = *F. adianthoides* Hedw., stor fickmossa
- 27 = *Seligeria donniana* (Sm.) C. Müll., kalkdvärgmossa
- 28 = *S. pusilla* (Hedw.) B. S. G., krusdvärgmossa
- 29 = *S. acutifolia* Lindb., nåldvärgmossa

- 30 = *Pterygoneurum ovatum* (Hedw.) Dix. var. *incanum* Jur., stjärtmossa
 31 = *Pottia truncata* (Hedw.) Bruch & Schimp., åkerpottia
 32 = *Desmatodon heimii* (Hedw.) Mitt., salttuss
 33 = *Pottia conica* (Schwaegr.) Par., alvarpottia
 34 = *P. lanceolata* (Hedw.) C. Müll., tandpottia
 35 = *Bryoerythrophyllum recurvirostrum* (Hedw.) Chen., rödfotsmossa
 36 = *Didymodon luridus* Hornsch., kritlansmossa
 37 = *Eucladium verticillatum* (Brid.) Bruch. & Schimp., tuffkuddmossa
 38 = *Distichium capillaceum* (Hedw.) Bruch. & Schimp., mjuk planmossa
 39 = *D. inclinatum* (Hedw.) Bruch. & Schimp., tät planmossa
 40 = *Ceratodon purpureus* (Hedw.) Brid., brännmossa
 41 = *Ditrichum flexicaule* (Schwaegr.) Hampe, plyschgrusmossa
 42 = *Didymodon rigidulus* Hedw., olivlansmossa
 43 = *D. spadiceus* (Mitt.) Limpr., bäcklansmossa
 43* = *D. rigidulus* Hedw., olivlansmossa
 44 = *D. tophaceus* (Brid.) Lisa, trubblansmossa
 45 = *Trichostomum brachydontium* Bruch, stor lancettmossa
 46 = *Aloina aloides* (K. F. Schultz) Kindb., smal toffelmossa
 47 = *Barbula unguiculata* Hedw., stor neonmossa
 47* = *Didymodon fallax* (Hedw.) Zander, kalklansmossa
 48 = *D. ferrugineus* (Schimp.) M.Hill., spärrlansmossa
 49 = *D. vinealis* (Brid.) Zander, murlansmossa
 50 = *D. insulans* (De Not.) M. Hill., orange lansmossa
 51 = *Pseudocrossidium revolutum* (Brid.) Zander, trubbig rullmossa
 52 = *Barbula convoluta* Hedw., liten neonmossa
 53 = *Tortella inclinata* (Hedw. f.) Limpr., kortbladig kalkmossa
 54 = *T. tortuosa* (Hedw.) Limpr., kruskalkmossa
 55 = *Pleurochaete squarrosa* (Brid.) Lindb., stäppmossa
 56 = *Tortella fragilis* (Hook. & Wils.) Lindb., skör kalkmossa
 57 = *Tortula muralis* Hedw., murskruvmossa
 58 = *T. subulata* Hedw., jordskruvmossa
 59 = *T. mucronifolia* Schwaegr., tornskruvmossa
 60 = *T. papillosa* Wils., kornskruvmossa
 61 = *T. ruralis* (Hedw.) Gaertn. et al, takskruvmossa
 62 = *T. intermedia* (Brid.) De Not., midjeskruvmossa
 63 = *T. princeps* De Not., stäppskruvmossa
 64 = *Cinclidotus fontinaloides* (Hedw.) P. Beauv., forsmossa
 65 = *Schistidium apocarpum* (Hedw.) Bruch & Schimp., strålblommossa
 66 = *Grimmia pulvinata* (Hedw.) Sm., hågrimmia
 67 = *G. trichophylla* Grev., klippgrimmia
 68 = *Racomitrium heterostichum* (Hedw.) Brid., bergraggmossa
 69 = *R. canescens* (Hedw.) Brid., sandraggmossa
 70 = *Hedwigia ciliata* (Hedw.) P. Beauv., kakmossa
 70½ = *Zygodon viridissimus* (Dicks.) Brid., liten ärgmossa
 71 = *Ulota bruchii* Brid., höstulota
 72 = *U. crispa* (Hedw.) Brid., krusig ulota
 73 = *Orthotrichum cupulatum* Brid., kalkhättemossa
 74 = *O. rupestre* var. *sturmii* (Hoppe & Hornsch.) Jur., berghättemossa
 75 = *O. anomalum* Hedw., rödskaftad hättemossa
 76 = *O. pumilum* var. *schimperi* (Hammar) Hinneri, dvärghättemossa

- 77 = *Orthotrichum affine* Brid., strimhättemossa
 78 = *O. patens* Brid., ägghättemossa
 79 = *O. speciosum* Nees, trädhättemossa
 80 = *O. rupestre* Schwaegr. var. *rupestre*, berghättemossa
 81 = *O. stramineum* Hornsch., skogshättemossa
 82 = *O. diaphanum* Brid., hårhättemossa
 83 = *O. striatum* Hedw., slät hättemossa
 84 = *O. lyelli* Hook. & Tayl., stor hättemossa
 85 = *Tetraphis pellucida* Hedw., fyrtandsmossa
 86 = *Encalypta vulgaris* Hedw., slät klockmossa
 87 = *E. rhyptocarpa* Schwaegr., röd klockmossa
 87* = *E. ciliata* Hedw., flickklockmossa
 88 = *E. streptocarpa* Hedw., stor klockmossa
 89 = *Splachnum ampullaceum* Hedw., komossa
 90 = *Enthosthodon muehlenbergii* (Turn.) Fife, kalkkoppmossa
 91 = *Funaria hygrometrica* Hedw., vanlig spåmossa
 92 = *Leptobryum pyriforme* (Hedw.) Wils., päronmossa
 93 = *Pohlia nutans* (Hedw.) Lindb., vanlig nickmossa
 94 = *P. cruda* (Hedw.) Lindb., opalnicka
 95 = *P. wahlenbergii* (Web. & Mohr) Andrews, bäcknicka
 96 = *Bryum uliginosum* (Brid.) Bruch & Schimp., snedbryum
 97 = *B. algovicum* C. Müll., hängbryum
 97* = *B. turbinatum* (Hedw.) Turn., halsbryum
 98 = *B. imbricatum* (Schwaegr.) B. S. G., backbryum
 99 = *B. warneum* (Röhl.) Brid., havsbryum
 100 = *B. marratii* Wils., östersjöbryum
 101 = *B. mamillatum* Lindb., kustbryum
 102 = *B. pallescens* var. *cirratum* (Hub.) Dix., blekbryum
 103 = *B. pseudotriquetrum* (Hedw.) Gaertn. et al, kärrbryum
 104 = *B. pallescens* Schwaegr., blekbryum
 105 = *B. caespiticium* Hedw., murbryum
 106 = *B. argenteum* Hedw., silverbryum
 107 = *B. capillare* Hedw., skruvbryum
 108 = *B. pseudotriquetrum* (Hedw.) Gaertn. et al, kärrbryum
 109 = *B. neodamense* C. Müll., sumpbryum
 110 = *B. pallens* Sw., skär bryum
 111 = *Rhodobryum roseum* (Hedw.) Limpr., rosmossa
 112 = *Plagiomnium cuspidatum* (Hedw.) T. Kop., lundpraktmossa
 113 = *P. affine* (Bland.) T. Kop., skogspraktmossa
 114 = *P. undulatum* (Hedw.) T. Kop., vågig praktmossa
 115 = *P. rostratum* (Schr.) T. Kop., kalkpraktmossa
 116 = *Mnium hornum* Hedw., skuggstjärnmossa
 117 = *M. marginatum* (Dicks.) P. Beauv., uddstjärnmossa
 118 = *M. stellare* Hedw., blek stjärnmossa
 119 = *Pseudobryum cinclidioides* (Hüb.) T. Kop., källpraktmossa
 120 = *Rhizomnium punctatum* (Hedw.) T. Kop., bäckrundmossa
 121 = *Amblyodon dealbatus* (Hedw.) Bruch & Schimp., långhalsmossa
 122 = *Catoscopium nigratum* (Hedw.) Brid., svartknoppmossa
 123 = *Meesia uliginosa* Hedw., svanmossa
 124 = *Aulacomnium androgynum* (Hedw.) Schwaegr., liten räffelmossa

- 125 = *Aulacomnium palustre* (Hedw.) Schwaegr., räffelmossa
 126 = *Plagiopus oederiana* (Sw.) Crum & Anderson, kalkäppelmossa
 127 = *Philonotis calcarea* (Bruch & Schimp.) Schimp., kalkkällmossa
 128 = *Timmia austriaca* Hedw., skogstimmia
 129 = *Atrichum undulatum* (Hedw.) P. Beauv., vågig sågmossa
 130 = *Polytrichastrum formosum* (Hedw.) G. L. Sm., skogsbjörnmossa
 131 = *Polytrichum piliferum* Hedw., hårbjörnmossa
 132 = *P. juniperinum* Hedw., enbjörnmossa
 133 = *P. strictum* Brid., myrbjörnmossa
 134 = *P. commune* Hedw., stor björnmossa

Sectio II. Musci pleurocarpi

- 135 = *Fontinalis antipyretica* Hedw., stor näckmossa
 136 = *Neckera crispa* Hedw., grov fjädermossa
 137 = *N. complanata* (Hedw.) Hüb., platt fjädermossa
 138 = *Leucodon sciuroides* (Hedw.) Schwaegr., allémossa
 139 = *Antitrichia curtipendula* (Hedw.) Brid., fällmossa
 140 = *Myurella julacea* (Schwaegr.) Schimp., trindmossa
 141 = *Pseudoleskeella nervosa* (Brid.) Nyh., spetsig dvärgbågmossa
 142 = *Anomodon longifolius* (Brid.) Hartm., liten baronmossa
 143 = *A. viticulosus* (Hedw.) Hook. & Tayl., grov baronmossa
 144 = *Pseudoleskeella catenulata* (Schrader) Lindb., trubbig dvärgbågmossa
 145 = *Thuidium tamariscinum* (Hedw.) B. S. G., stor tujamossa
 146 = *T. delicatulum* (Hedw.) B. S. G., skuggtujamossa
 147 = *Abietinella abietina* (Hedw.) Fleisch., gruskammossa
 148 = *Helodium blandowii* (Web. & Mohr) Warnst., kärrkammossa
 149 = *Entodon concinnus* (De Not.) Par., briljantmossa
 150 = *Climacium dendroides* (Hedw.) Web. & Mohr, palmmossa
 150* = *Pylaisia polyantha* (Hedw.) Schimp., aspmossa
 151 = *Isothecium alopecuroides* (Dubois) Isov., råttsvansmossa
 152 = *Orthothecium intricatum* (Hartm.) Schimp., liten glansmossa
 153 = *Homalothecium sericeum* (Hedw.) Schimp., guldlockmossa
 154 = *H. lutescens* (Hedw.) Robins., kalklockmossa
 155 = *Tomentypnum nitens* (Hedw.) Loeske, gyllenmossa
 156 = *Brachythecium salebrosum* (Web. & Mohr) Schimp., skogsgräsmossa
 157 = *B. glareosum* (Spruce) Schimp., kalkgräsmossa
 157* = *B. turgidum* (Hartm.) Kindb., fet gräsmossa
 158 = *B. albicans* (Hedw.) Schimp., blek gräsmossa
 159 = *B. velutinum* (Hedw.) Schimp., sammetsgräsmossa
 160 = *B. rutabulum* (Hedw.) Schimp., stor gräsmossa
 161 = *B. rivulare* Schimp., källgräsmossa
 162 = *B. populeum* (Hedw.) Schimp., parkgräsmossa
 163 = *Eurhynchium striatulum* (Spruce) B. S. G., kalksprötmossa
 164 = *E. striatum* (Hedw.) Schimp., skuggsprötmossa
 165 = *Cirriphyllum piliferum* (Hedw.) Grout, hårgräsmossa
 166 = *Eurhynchium praelongum* (Hedw.) Schimp., spärrsprötmossa
 167 = *Rhynchostegiella tenella* (Dicks.) Limpr., nålmossa
 168 = *Taxiphyllum wissgrillii* (Garov.) Wijk & Marg., kalksidenmossa
 169 = *Rhynchostegium riparioides* (Hedw.) Card., bäcknäbbmossa
 170 = *Thamnobryum alopecurum* (Hedw.) Gang., rävsvarsmsosa

- 171 = *Herzogiella seligeri* (Brid.) Iwats., stubbspretmossa
 172 = *Platydictya jungermannioides* (Brid.) Crum, dvärgkrypmossa
 173 = *Amblystegium serpens* (Hedw.) Schimp., späd krypmossa
 174 = *A. varium* (Hedw.) Lindb., lundkrypmossa
 174* = *A. tenax* (Hedw.) C. Jens., sipperkrypmossa
 175 = *A. fluviatile* (Hedw.) B. S. G., bäckkrypmossa
 176 = *A. humile* (P.Beauv.) Crundw., spärrkrypmossa
 177 = *A. riparium* (Hedw.) B. S. G., vattenkrypmossa
 178 = *Campylium sommerfeltii* (Myr.) J. Lange, skogspärrmossa
 179 = *C. elodes* (Lindb.) Kindb., kärrspärrmossa
 180 = *C. chrysophyllum* (Brid.) J. Lange, jordspärrmossa
 181 = *C. stellatum* (Hedw.) J. Lange & C. Jens., guldspärrmossa
 182 = *C. polygamum* (Schimp.) J. Lange & C. Jens., strandspärrmossa
 183 = *Drepanocladus aduncus* (Hedw.) Warnst., lerkrokmossa
 184 = *D. sendtneri* (H. Müll.) Warnst., kalkkrokmossa
 185 = *Pseudocalliergon lycopodioides* (Brid.) Hedenäs, grov gulmossa
 186 = *Warnstorfia exannulata* (B.S.G.) Loeske, kärrkrokmossa
 187 = *W. fluitans* (Hedw.) Loeske, vattenkrokmossa
 188 = *Scorpidium cossoni* (Schimp.) Hedenäs, späd skorpionmossa
 189 = *Sanionia uncinata* (Hedw.) Loeske, cirkelmossa
 190 = *Palustriella falcata* (Brid.) Hedenäs, klotuffmossa
 191 = *P. commutata* (Hedw.) Ochyra, kantuffmossa
 192 = *Cratoneuron filicinum* (Hedw.) Spruce., källtuffmossa
 193 = *Homomallium incurvatum* (Brid.) Loeske, klängmossa
 194 = *Hypnum cupressiforme* Hedw., cypressfläta
 195 = *Ctenidium molluscum* (Hedw.) Mitt., kalkkammossa
 196 = *Hygrohypnum luridum* (Hedw.) Jenn., kvarnbäckmossa
 197 = *Calliergon giganteum* (Schimp.) Kindb., stor skedmossa
 198 = *Calliergonella cuspidata* (Hedw.) Loeske, spjutmossa
 199 = *Pleurozium schreberi* (Brid.) Mitt., väggmossa
 200 = *Pseudoscleropodium purum* (Hedw.) Fleisch., pösmossa
 201 = *Calliergon stramineum* (Brid.) Kindb., blek skedmossa
 202 = *Pseudocalliergon turgescens* (T. Jens.) Loeske, korvgulmossa
 203 = *Scorpidium scorpioides* (Hedw.) Limpr., korvskorpionmossa
 204 = *Hylocomium splendens* (Hedw.) Schimp., husmossa
 205 = *Loeskeobryum brevirostre* (Brid.) Broth., västlig husmossa
 206 = *Rhytidiadelphus squarrosus* (Hedw.) Warnst., gräshakmossa
 207 = *R. triquetrus* (Hedw.) Warnst., kranshakmossa
 208 = *R. loreus* (Hedw.) Warnst., västlig hakmossa

Fam. Sphagnaceae

- 209 = *Sphagnum capillifolium* (Ehrh.) Hedw., tallvitmossa
 210 = *S. fimbriatum* Wils. & J. D. Hook., fransvitmossa¹
 211 = *S. squarrosus* Crome, spärrvitmossa²
 212 = *S. subsecundum* Nees, krokvitmossa³
 213 = *S. palustre* L., sumpvitmossa

Hepaticae

Fam. Jungermaniaceae

- 1 = *Plagiochila asplenioides* (L.) Dum., praktbräkenmossa
- 2 = *Pedinophyllum interruptum* (Nees) Lindb.
- 3 = *Scapania irrigua* (Nees) Nees., strandskapania
- 4 = *S. aequiloba* (Schwaegr.) Dum., spärrskapania
- 4* = *Diplophyllum albicans* (L.) Dum., nervveckmossa
- 5 = *Jungermannia leiantha* Grolle, rörsvepemossa
- 6 = *J. atrovirens* Dum., bäckslevmossa
- 7 = *J. hyalina* Lyell, strandslevmossa
- 8 = *Lophozia collaris* (Nees) Dum., skuggflikmossa
- 9 = *L. bantriensis* (Hook.) Steph., källflikmossa
- 10 = *L. bantriensis* (Hook.) Steph., källflikmossa
- 11 = *L. ventricosa* (Dicks.) Dum., jordflikmossa
- 12 = *Anastrophyllum minutum* (Schreb.) Schust., liten trappmossa
- 13 = *A. hellerianum* (Lindenb.) Schust., vedtrappmossa
- 13* = *Tritomaria quinquedentata* (Huds.) Buch, stor lobmossa
- 14 = *Blepharostoma trichophyllum* (L.) Dum., hårflikmossa
- 15 = *Cephaloziella divaricata* (J. E. Sm.) Schiffn., mikromossa
- 16 = *Cephalozia bicuspidata* (L.) Dum, jordtrådmossa
- 17 = *C. connivens* (Dicks.) Lindb., franstrådmossa
- 18 = *Chiloscyphus latifolius* (Nees) Engel, stor blekmossa
- 19 = *C. minor* (Nees) Engel & Schust., kornblekmossa
- 20 = *C. profundus* (Nees) Engel & Schust., vedblekmossa
- 21 = *C. polyanthos* (L.) Corda, bäckblekmossa
- 22 = *Geocalyx graveolens* (Schrad.) Nees, terpentinmossa
- 23 = *Calypogeia azurea* Stotler & Crotz, blå säckmossa
- 24 = *Lepidozia reptans* (L.) Dum., fingermossa
- 25 = *Bazzania trilobata* (L.) S. Gray, stor revmossa
- 26 = *B. tricrenata* (Wahlenb.) Lindb., liten revmossa
- 27 = *Trichocolea tomentella* (Ehrh.) Dum., dunmossa
- 28 = *Ptilidium ciliare* (L.) Hampe, stor fransmossa
- 29 = *Radula complanata* (L.) Dum., samboradula
- 30 = *Porella platyphylla* (L.) Pfeiff., trädporrella
- 31 = *P. cordaeana* (Hüb.) Moore, stenporrella
- 32 = *Frullania dilatata* (L.) Dum., hjälmfrullania
- 33 = *F. fragilifolia* (Tayl.) Gott. & al., späd frullania
- 34 = *F. tamarisci* (L.) Dum., klippfrullania
- 35 = *Cololejeunea calcarea* (Libert.) Schiffn., spindelmossa
- 36 = *Moerckia hibernica* (Hook.) Gott. var. *hibernica*, kärmörkia
- 37 = *Pellia epiphylla* (L.) Corda, fickpellia
- 38 = *P. endiviifolia* (Dicks.) Dum., kragpellia
- 39 = *Aneura pinguis* (L.) Dum., fetbålmossa
- 40 = *Metzgeria furcata* (L.) Dum., bandmossa

Fam. Marchantiaceae

- 41 = *Marchantia polymorpha* L., lungmossa
- 42 = *Conocephalum conicum* (L.) Underw., rutlungmossa

- 43 = *Preissia quadrata* (Scop.) Nees, kalklungmossa
44 = *Asterella gracilis* (F. Web.) Underw., liten skägglungmossa
45 = *Reboulia hemisphaerica* (L.) Raddi, glanslungmossa
46 = *Athalamia hyalina* (Sommerf.) Hatt., navelmossa

Fam. Ricciaceae

- 47 = *Riccia glauca* L., platt rosett
48 = *R. fluitans* L., vattengaffel
-

- ¹ Insamlingen från Storholmen utgörs av *Sphagnum teres* (Schimp.) Ångstr., knoppvitmossa (enl. E. Haglund 1913, Om Gotlands hvitmossor, SBT 7:33-38)
² Insamlingen från Langstiteviken utgörs av *S. capillifolium* och den från Storholmen av *S. teres* (Haglund 1913)
³ Utgörs av *S. inundatum* Russ., grodovitmossa (Haglund 1913)

Alfabetiskt register över de gotländska arterna i Zetterstedts avhandling

Hänvisning görs till Zetterstedts numrering av de olika arterna, med numreringen 1-213 för bladmossorna och H 1-H 48 för levermossorna. Registret omfattar dels de av Zetterstedt använda namnen, dels de namn som gäller i dag.

<i>Abietinella abietina</i>	147	<i>B. mucronifolia</i>	59
<i>Aloina aloides</i>	46	<i>B. muralis</i>	57
<i>Amblyodon dealbatus</i>	121	<i>B. Mülleri</i>	63
<i>Amblystegium fluviatile</i>	175	<i>B. recurvifolia</i>	48
<i>A. humile</i>	176	<i>B. revoluta</i>	51
<i>A. irriguum</i>	174	<i>B. ruralis</i>	61
<i>A. radicale</i>	174	<i>B. squarrosa</i>	55
<i>A. riparium</i>	177	<i>B. subalata</i>	58
<i>A. serpens</i>	173	<i>B. tortuosa</i>	54
<i>A. sprucei</i>	172	<i>B. unguiculata</i>	47
<i>A. tenax</i>	174	<i>B. vinealis</i>	49
<i>A. trichopodium</i>	176	<i>Bartramia Oederi</i>	126
<i>A. varium</i>	174	<i>Bazzania tricrenata</i>	H 26
<i>Anacalypta lanceolata</i>	34	<i>B. trilobata</i>	H 25
<i>A. Starkeana</i>	33	<i>Blepharostoma trichophyllum</i>	H 14
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	H 13	<i>Brachythecium albicans</i>	158
<i>A. minutum</i>	H 12	<i>B. glareosum</i>	157
<i>Aneura pinguis</i>	H 39	<i>B. populeum</i>	162
<i>Anodus Donianus</i>	27	<i>B. rivulare</i>	161
<i>Anomodon longifolius</i>	142	<i>B. rutabulum</i>	160
<i>A. viticulosus</i>	143	<i>B. salebrosum</i>	156
<i>Antitrichia curtipendula</i>	139	<i>B. turgidum</i>	156
<i>Asterella gracilis</i>	H 44	<i>B. velutinum</i>	159
<i>Athalamia hyalina</i>	H 46	<i>Bryoerythrophyllum recurvirostrum</i>	35
<i>Atrichum undulatum</i>	129	<i>Bryum algovicum</i>	97
<i>Aulacomnium androgynum</i>	124	<i>B. argenteum</i>	106
<i>A. palustre</i>	125	<i>B. bimum</i>	103
		<i>B. capillare</i>	107
<i>Barbula aloides</i>	46	<i>B. cespitosum</i>	105
<i>B. alpina</i>	60	<i>B. cirrhatum</i>	102
<i>B. convoluta</i>	52	<i>B. imbricatum</i>	98
<i>B. cylindrica</i>	50	<i>B. inclinatum</i>	98
<i>B. fragilis</i>	56	<i>B. Marratii (marratii)</i>	100
<i>B. inclinata</i>	53	<i>B. neodamense</i>	109
<i>B. intermedia</i>	62	<i>B. pallens</i>	110

<i>B. pallescens</i>	104	<i>D. scoparium</i>	14
<i>B. pallescens</i> var <i>cirratum</i>	102	<i>D. spurium</i>	17
<i>B. pendulum</i>	97	<i>D. strictum</i>	10
<i>B. pseudotriquetrum</i>	103, 108	<i>D. tauricum</i>	10
<i>B. roseum</i>	111	<i>D. undulatum</i>	18
<i>B. turbinatum</i>	97	<i>Didymodon fallax</i>	47
<i>B. uliginosum</i>	96	<i>D. ferrugineus</i>	48
<i>B. warneum</i>	99	<i>D. insulans</i>	50
		<i>D. luridus</i>	36
<i>Calliergon giganteum</i>	197	<i>D. rigidulus</i>	42, 43
<i>C. stramineum</i>	201	<i>D. rubellus</i>	35
<i>Calliergonella cuspidata</i>	198	<i>D. spadiceus</i>	43
<i>Calypogeia azurea</i>	H 23	<i>D. tophaceus</i>	44
<i>Calypogeia Trichomanis</i>	H 23	<i>D. vinealis</i>	49
<i>Camptothecium lutescens</i>	154	<i>Diplophyllum albicans</i>	H 4
<i>C. nitens</i>	155	<i>Distichium capillaceum</i>	38
<i>Campylium chrysophyllum</i>	180	<i>D. inclinatum</i>	39
<i>C. elodes</i>	179	<i>Ditrichum flexicaule</i>	41
<i>C. polygamum</i>	182	<i>Drepanocladus aduncus</i>	183
<i>C. sommerfeltii</i>	178	<i>D. sendtneri</i>	184
<i>C. stellatum</i>	181		
<i>Catascopium nigrum</i>	122	<i>Encalypta ciliata</i>	87
<i>Cephalozia bicuspidata</i>	H 16	<i>E. rhabdocarpa</i>	87
<i>C. connivens</i>	H 17	<i>E. rhabdocarpa</i>	87
<i>Cephaloziella divaricata</i>	H 15	<i>E. streptocarpa</i>	88
<i>Ceratodon purpureus</i>	40	<i>E. vulgaris</i>	86
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	H 21	<i>Entodon concinnus</i>	149
<i>Cinclidotus fontinaloides</i>	64	<i>Eucladium verticillatum</i>	37
<i>Cirriphyllum piliferum</i>	165	<i>Eurhynchium piliferum</i>	165
<i>Clevea hyalina</i>	H 46	<i>E. praelongum</i>	166
<i>Climacium dendroides</i>	150	<i>E. striatulum</i>	163
<i>Cololejeunea calcarea</i>	H 35	<i>E. striatum</i>	164
<i>Conocephalum conicum</i>	H 42		
<i>Cratoneuron filicinum</i>	192	<i>Fegatella conica</i>	H 42
<i>Ctenidium molluscum</i>	195	<i>Fimbriaria adianthoides</i>	H 44
<i>Cylindrothecium concinnum</i>	149	<i>F. gracilis</i>	H 44
		<i>F. pilosa</i>	H 44
<i>Desmatodon heimii</i>	32	<i>Fissidens adianthoides</i>	26
<i>Dicranella heteromalla</i>	9	<i>F. bryoides</i>	21
<i>D. varia</i>	8	<i>F. decipiens</i>	23
<i>Dicranum bergeri</i>	16	<i>F. dubius</i>	23
<i>D. bonjeanii</i>	15	<i>F. incurvus</i>	22
<i>D. drummondii</i>	19	<i>F. osmundoides</i>	24
<i>D. fuscescens</i>	13	<i>F. taxifolius</i>	25
<i>D. longifolium</i>	12	<i>Fontinalis antipyretica</i>	135
<i>D. montanum</i>	11	<i>Frullania dilatata</i>	H 32
<i>D. palustre</i>	15	<i>F. fragilifolia</i>	H 33
<i>D. polysetum</i>	18	<i>F. Tamarisci (tamarisci)</i>	H 34
<i>D. robustum</i>	19	<i>Funaria calcarea</i>	90
<i>D. schraderi</i>	16	<i>F. hygrometrica</i>	91

<i>F. mühlenbergii</i>	90	<i>H. stramineum</i>	201
<i>Geocalyx graveolens</i>	H 22	<i>H. stellatum</i>	181
<i>Grimmia apocarpa</i>	65	<i>H. turgescens</i>	202
<i>G. Mühlenbeckii</i>	67	<i>H. uncinatum</i>	189
<i>G. pulvinata</i>	66	<i>Isothecium myosuroides</i>	151
<i>G. trichophylla</i>	67	<i>I. myurum</i>	151
<i>Gymnostomum aeruginosum</i>	5	<i>Jungermannia atrovirens</i>	H 6
<i>G. calcareum</i>	4	<i>J. bantriensis</i>	H 9
<i>G. curvirostrum</i>	6	<i>J. HELLERIANA</i>	H 13
<i>G. microstomum</i>	2	<i>J. Hornschuchiana</i>	H 10
<i>G. rupestre</i>	5	<i>J. hyalina</i>	H 7
<i>G. tenue</i>	3	<i>J. lanceolata</i>	H 5
<i>Gyroweisia tenuis</i>	3	<i>J. leiantha</i>	H 5
<i>Hedwigia ciliata</i>	70	<i>J. minuta</i>	H 12
<i>Helodium blandowii</i>	148	<i>J. Mülleri</i>	H 8
<i>Herzogiella seligeri</i>	171	<i>J. riparia</i>	H 6
<i>Homalothecium lutescens</i>	154	<i>J. trichophylla</i>	H 14
<i>H. sericeum</i>	153	<i>J. ventricosa</i>	H 11
<i>Homomallium incurvatum</i>	193	<i>Lejeunia calcarea</i>	H 35
<i>Hygrohypnum luridum</i>	196	<i>Lepidozia reptans</i>	H 24
<i>Hylocomnium brevirostrum</i>	205	<i>Leptobryum pyriforme</i>	92
<i>H. loreum</i>	208	<i>Leptotrichum flexicaule</i>	41
<i>H. splendens</i>	204	<i>Leskea nervosa</i>	141
<i>H. squarrosum</i>	206	<i>Leucobryum glaucum</i>	20
<i>H. triquetrum</i>	207	<i>Leucodon sciuroides</i>	138
<i>Hymenostylium recurvirostrum</i>	6	<i>Loeskeobryum brevirostre</i>	205
<i>Hypnum chrysophyllum</i>	180	<i>Lophocolea bidentata</i>	H 18
<i>H. commutatum</i>	191	<i>L. heterophylla</i>	H 20
<i>H. cupressiforme</i>	194	<i>L. minor</i>	H 19
<i>H. cuspidatum</i>	198	<i>Lophozia bantriensis</i>	H 9, H 10
<i>H. elodes</i>	179	<i>L. collaris</i>	H 8
<i>H. exannulatum</i>	186	<i>L. ventricosa</i>	H 11
<i>H. falcatum</i>	190	<i>Madotheca platyphylla</i>	H 30
<i>H. filicium</i>	192	<i>M. rivulare</i>	H 31
<i>H. fluitans</i>	187	<i>Marchantia polymorpha</i>	H 41
<i>H. giganteum</i>	197	<i>Mastigobryum deflexum</i>	H 26
<i>H. incurvatum</i>	193	<i>M. trilobatum</i>	H 25
<i>H. intermedium</i>	188	<i>Meesia uliginosa</i>	123
<i>H. Kneiffi</i>	183	<i>Metzgeria furcata</i>	H 40
<i>H. lycopodioides</i>	185	<i>Mnium affine</i>	113
<i>H. molluscum</i>	195	<i>M. cinclidioides</i>	119
<i>H. palustre</i>	196	<i>M. cuspidatum</i>	112
<i>H. polygamum</i>	182	<i>M. hornum</i>	116
<i>H. purum</i>	200	<i>M. marginatum</i>	117
<i>H. Schreberi</i>	199	<i>M. punctatum</i>	120
<i>H. scorpioides</i>	203	<i>M. rostratum</i>	115
<i>H. Sendtneri</i>	184		
<i>H. Sommerfeltii</i>	178		

<i>M. serratum</i>	117	<i>P. wahlenbergii</i>	95
<i>M. stellare</i>	118	<i>Polytrichum commune</i>	134
<i>M. undulatum</i>	114	<i>P. formosum</i>	130
<i>Moerckia hibernica</i>	H 36	<i>P. juniperinum</i>	132
<i>Myurella julacea</i>	140	<i>P. piliferum</i>	131
<i>Mörckia hibernica</i>	H 36	<i>P. strictum</i>	130, 133
<i>Neckera complanata</i>	137	<i>Porella cordaeana</i>	H 31
<i>N. crispa</i>	136	<i>P. plathyphylla</i>	H 30
<i>Orthothecium intricatum</i>	152	<i>Pottia cavifolia</i>	30
<i>Orthotrichum affine</i>	77	<i>P. conica</i>	33
<i>O. anomale</i>	75	<i>P. Heimii</i>	32
<i>O. anomalum</i>	75	<i>P. lanceolata</i>	34
<i>O. cupulatum</i>	73	<i>P. truncata</i>	31
<i>O. diaphanum</i>	82	<i>Preissia commutata</i>	H 43
<i>O. lejocarpum</i>	83	<i>Pseudobryum cinclidioides</i>	119
<i>O. Lyelli (lyelli)</i>	84	<i>Pseudocalliergon lycopodioides</i>	185
<i>O. patens</i>	78	<i>P. turgescens</i>	202
<i>O. pumilum</i>	83	<i>Pseudocrossidium revolutum</i>	51
<i>O. rupestre</i>	80	<i>Pseudoleskea catenulata</i>	144
<i>O. rupestre var sturmii</i>	74	<i>Pseudoleskeella catenulata</i>	144
<i>O. schimperi</i>	76	<i>P. nervosa</i>	141
<i>O. speciosum</i>	79	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	200
<i>O. stramineum</i>	81	<i>Pterygoneurum ovatum</i>	30
<i>O. striatum</i>	83	<i>Ptilidium ciliare</i>	H 28
<i>O. Sturmii</i>	74	<i>Pylaisia polyantha</i>	150
<i>Palustriella commutata</i>	181	<i>Racomitrium cansescens</i>	69
<i>P. falcata</i>	190	<i>R. heterostichum</i>	68
<i>Paraleucobryum longifolium</i>	12	<i>Radula complanata</i>	H 29
<i>Pedinophyllum interruptum</i>	H 2	<i>Reboulia hemisphaerica</i>	H 45
<i>Pellia calycina</i>	H 38	<i>Rhizomnium punctatum</i>	120
<i>P. endiviifolia</i>	H 38	<i>Rhodobryum cuspidatum</i>	112
<i>P. epiphylla</i>	H 37	<i>Rhynchostegiella tenella</i>	167
<i>Phascum cuspidatum</i>	1	<i>Rhynchostegium depressum</i>	168
<i>Philonotis calcarea</i>	127	<i>R. riparoides</i>	169
<i>Plagiochila asplenoides</i>	H 1	<i>Rhynchostegium rusciforme</i>	169
<i>P. interrupta</i>	H 2	<i>R. tenellum</i>	167
<i>Plagiomnium affine</i>	113	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	208
<i>P. cuspidatum</i>	112	<i>R. squarrosus</i>	206
<i>P. rostratum</i>	115	<i>R. triquetrus</i>	207
<i>P. undulatum</i>	114	<i>Riccia fluitans</i>	H 48
<i>Plagiopus oederiana</i>	126	<i>R. glauca</i>	H 47
<i>Plagiothecium silesiacum</i>	171	<i>Sanionia uncinata</i>	189
<i>Platydicta jungermannioides</i>	172	<i>Scapania aequiloba</i>	H 4
<i>Pleurochaete squarrosa</i>	55	<i>S. irrigua</i>	H 3
<i>Pleurozium schreberi</i>	199	<i>Schistidium apocarpum</i>	65
<i>Pohlia cruda</i>	94	<i>Scorpidium cossoni</i>	188
<i>P. nutans</i>	93	<i>S. scorpioides</i>	203

<i>Seligeria acutifolia</i>	29	<i>T. papillosa</i>	60
<i>S. donniana</i>	27	<i>T. princeps</i>	63
<i>S. pusilla</i>	28	<i>T. ruralis</i>	61
<i>S. tristicha</i>	28	<i>T. subulata</i>	58
<i>Sphagnum acutifolium</i>	209	<i>Trichocolea Tomentella (tomentella)</i>	H 27
<i>S. capillifolium</i>	209	<i>Trichostomum brachydontium</i>	45
<i>S. cymbifolium</i>	213	<i>T. mutabile</i>	45
<i>S. fimbriatum</i>	210	<i>T. rigidulum</i>	42
<i>S. palustre</i>	213	<i>T. spadiceum</i>	43
<i>S. squarrosum</i>	211	<i>T. tophaceum</i>	44
<i>S. subsecundum</i>	212	<i>Trigonantus bicuspidatus</i>	H 16
<i>Splachnum ampullaceum</i>	89	<i>T. connivens</i>	H 17
		<i>T. devaricatus</i>	H 15
<i>Taxiphyllum wissgrillii</i>	168	<i>Tritomaria quinquedentata</i>	H 13
<i>Tetraphis pellucida</i>	85		
<i>Thamnum alopecurum</i>	170	<i>Ulota Bruchii (bruchii)</i>	71
<i>Thamnobryum alopecurum</i>	170	<i>U. crispa</i>	72
<i>Thuidium abietinum</i>	147	<i>Warnstorfia exannulata</i>	186
<i>T. Blandowii</i>	148	<i>W. fluitans</i>	187
<i>T. delicatulum</i>	146	<i>Webera albicans</i>	95
<i>T. tamariscinum</i>	145	<i>W. cruda</i>	94
<i>Timmia austriaca</i>	128	<i>W. nutans</i>	93
<i>Tomentypnum nitens</i>	155	<i>Weissia brachycarpa</i>	2
<i>Tortella brachydontium</i>	45	<i>W. controversa</i>	7
<i>T. fragilis</i>	56	<i>W. viridula</i>	7
<i>T. inclinata</i>	53		
<i>T. tortuosa</i>	54	<i>Zygodon aristatus</i>	70½
<i>Tortula intermedia</i>	62	<i>Z. viridissimus</i>	70½
<i>T. mucronifolia</i>	59		
<i>T. muralis</i>	57		

Mossor från Öland och Kinnekulle

Förteckningen avser arter som omnämns i inledningen av Zetterstedts avhandling och som enligt Zetterstedt påträffats på Öland och Kinnekulle men ej på Gotland. Dagens vetenskapliga namn har satts ut enligt *Checklista över Svenska Mossor* av Lars Söderström, Lars Hedenäs & Tomas Hallingbäck (*Myrinia* 2, s. 13-56, 1992).

<i>Alicularia scalaris</i>	= <i>Nardia scalaris</i> S. Gray
<i>Amblystegium confervoides</i>	= <i>Amblystegium confervoides</i> (Brid.) B. S. G.
<i>A. subtile</i>	= <i>A. subtile</i> (Hedw.) B. S. G.
<i>Amporidium Mougeottii</i>	= <i>Amphidium mougeottii</i> (Bruch & Schimp.)
<i>Andreaea crassinervia</i>	= <i>Andreaea crassinervia</i> Bruch
<i>A. petrophila</i>	= <i>A. alpestris</i> (Thed.) Schimp.
<i>A. rupestris</i>	= <i>A. rupestris</i> Hedw.
<i>Aneura palmata</i>	= <i>Riccardia palmata</i> (Hedw.) Carruth.
<i>Blindia acuta</i>	= <i>Blindia acuta</i> (Hedw.) Bruch & Schimp.
<i>Brachythecium plumosum</i>	= <i>Brachythecium plumosum</i> (Hedw.) Schimp.
<i>B. reflexum</i>	= <i>B. reflexum</i> (Starke) Schimp.
<i>B. Starkii</i>	= <i>B. starkei</i> (Brid.) Schimp.
<i>Buxbaumia aphylla</i>	= <i>Buxbaumia aphylla</i> Hedw.
<i>B. indusiata</i>	= <i>B. viridis</i> (DC.) Moug. & Nestl.
<i>Campylopus torfaceus</i>	= <i>Campylopus pyriformis</i> (K. F. Schultz) Brid.
<i>Cynodontium gracilescens</i>	= <i>Cynodontium gracilescens</i> (Web. & Mohr) Schimp.
<i>C. polycarpum</i>	= <i>C. polycarpum</i> (Hedw.) Schimp.
<i>Dichodontium pellucidum</i>	= <i>Dichodontium pellucidum</i> (Hedw.) Schimp.
<i>Dicranella cerviculata</i>	= <i>Dicranella cerviculata</i> (Hedw.) Schimp.
<i>D. subulata</i>	= <i>D. subulata</i> (Hedw.) Schimp.
<i>Dicranum flagellare</i>	= <i>Dicranum flagellare</i> Hedw.
<i>D. majus</i>	= <i>D. majus</i> Sm.
<i>D. Sauteri</i>	= <i>Paraleucobryum sauteri</i> (Bruch & Schimp.)
	Loeske
<i>Duvalia pilosa</i>	= <i>Mannia pilosa</i> (Hornem.) Frye & Clark
<i>Eurhynchium crassinervium</i>	= <i>Cirriphyllum crassinervium</i> (Wils.) Loeske & Fleisch.
<i>E. myosuroides</i>	= <i>Isothecium myosuroides</i> Brid.
<i>E. strigosum</i>	= <i>Eurhynchium pulchellum</i> (Hedw.) Jenn.
<i>E. Stokesii</i>	= <i>E. praelongum</i> (Hedw.) Schimp.
<i>E. Vaucheri</i>	= <i>Cirriphyllum tomasinii</i> (Boul.) Grout
<i>Fossombronia pusilla</i>	= <i>Fossombronia pusilla</i> (L.) Nees
<i>Grimmia commutata</i>	= <i>Grimmia ovalis</i> (Hedw.) Lindb.
<i>G. elatior</i>	= <i>G. elatior</i> Bals. & De Not.
<i>G. Hartmanni</i>	= <i>G. hartmanni</i> Schimp.

<i>G. leucophaea</i>	= <i>G. laevigata</i> (Brid.) Brid.
<i>Heterocladium heteropterum</i>	= <i>Heterocladium heteropterum</i> Schimp.
<i>Hylocomium umbratum</i>	= <i>Hylocomiastrum umbratum</i> (Hedw.) Fleisch.
<i>Hypnum crista castrensis</i>	= <i>Ptilium crista-castrensis</i> (Hedw.) De Not.
<i>H. pratense</i>	= <i>Breidleria pratensis</i> (Rabenh.) Loeske
<i>H. rugosum</i>	= <i>Rhytidium rugosum</i> (Hedw.) Kindb.
<i>Jungermannia attenuata</i>	= <i>Barbilophozia attenuata</i> (Mart.) Loeske
<i>J. barbata</i>	= <i>B. barbata</i> (Schred.) Loeske
<i>J. exsecta</i>	= <i>Tritomaria exsecta</i> (Schrad.) Loeske
<i>J. incisa</i>	= <i>Lophozia incisa</i> (Schrad.) Dum.
<i>Leskea polycarpa</i>	= <i>Leskea polycarpa</i> Hedw.
<i>Orthotrichum fastigiatum</i>	= <i>Orthotrichum fastigiatum</i> Brid.
<i>Phascum bryoides</i>	= <i>Pottia bryoides</i> (Dicks.) Mitt.
<i>Plagiothecium elegans</i>	= <i>Isopterygium elegans</i> (Brid.) Lindb.
<i>P. nitidulum</i>	= <i>I. pulchellum</i> (Hedw.) Jaeg.
<i>P. Mühlenbeckii</i>	= <i>Herzogiella striatella</i> (Brid.) Iwats.
<i>P. piliferum</i>	= <i>Plagiothecum piliferum</i> (Hartm.) Schimp.
<i>P. undulatum</i>	= <i>P. undulatum</i> (Hedw.) Schimp.
<i>Pogonatum alpinum</i>	= <i>Polytrichastrum alpinum</i> (Hedw.) G. L. Sm.
<i>P. nanum</i>	= <i>Pogonatum nanum</i> (Hedw.) P. Beauv.
<i>P. urnigerum</i>	= <i>P. urnigerum</i> (Hedw.) P. Beauv.
<i>Racomitrium aciculare</i>	= <i>Racomitrium aciculare</i> (Hedw.) Brid.
<i>R. fasciculare</i>	= <i>R. fasciculare</i> (Hedw.) Brid.
<i>R. lanuginosum</i>	= <i>R. lanuginosum</i> (Hedw.) Brid.
<i>R. microcarpum</i>	= <i>R. microcarpum</i> (Hedw.) Brid.
<i>R. patens</i>	= <i>Dryptodon patens</i> (Hedw.) Brid.
<i>R. protensum</i>	= <i>Racomitrium aquaticum</i> (Schrad.) Brid.
<i>Rhynchostegium murale</i>	= <i>Rhynchostegium murale</i> (Hedw.) B. S. G.
<i>R. Teesdalii</i>	= <i>Rhynchostegiella teesdalei</i> (B. S. G.) Limpr.
<i>Riccia crystallina</i>	= <i>Riccia cavernosa</i> Hoffm.
<i>Scapania curta</i>	= <i>Scapania curta</i> (Mart.) Dum.
<i>S. nemorosa</i>	= <i>S. nemorea</i> (L.) Grolle
<i>Schistostega osmundacea</i>	= <i>Schistostega pennata</i> (Hedw.) Web. & Mohr.
<i>Seligeria pusilla</i>	= <i>Seligeria pusilla</i> (Hedw.) B. S. G.
<i>S. recurvata</i>	= <i>S. recurvata</i> (Hedw.) B. S. G.
<i>Sphaerangium muticum</i>	= <i>Acaulon muticum</i> (Hedw.) C. Mull.
<i>Sphanoectis communis</i>	= <i>Odontoschisma sphagni</i> (Dicks.) Dum.
<i>S. denudata</i>	= <i>O. denudatum</i> (Mart.) Dum.
<i>Tetradontium Brownianum</i>	= <i>Tetraphis brownianum</i> (Dicks.) Grev.
<i>Timmia megapolitana</i>	= <i>Timmia austriaca</i> Hedw.
<i>Trigonanthus catenulata</i>	= <i>Cephalozia catenulata</i> (Hub.) Lindb.
<i>T. curvifolius</i>	= <i>Nowellia curvifolia</i> (Dicks.) Mitt.
<i>Weisia cirrhata</i>	= <i>Dicranoweisia cirrata</i> (Hedw.) Milde
<i>W. denticulata</i>	= <i>Rhabdoweisia crispata</i> (Dicks.) Lindb.
<i>W. fugax</i>	= <i>R. fugax</i> (Hedw.) Bruch & Schimp.

APPENDIX: Preliminär förteckning över Gotlands mossor

Förteckningen har upprättats i juli 1993 av Stig Högström och har granskats av Lars Hedenäs. Arterna är ordnade i bokstavsordning och fördelade på två avdelningar: levermossor och bladmossor.

Levermossor

Anastrophyllum hellerianum (Lindenb.) Schust., vedtrappmossa
A. minutum (Schreb.) Schust., liten trappmossa
Aneura pinguis (L.) Dum., fetbålmossa
Asterella gracilis (F. Web.) Underw., liten skägglungmossa
Athalamia hyalina (Sommerf.) Hatt., navelmossa

Barbilophozia attenuata (Mart.) Loeske, pigglummermossa
B. barbata (Schreb.) Loeske, lundlummermossa
B. lycopodioides (Wallr.) Loeske, skogslummermossa
Bazzania trilobata (L.) S. Gray, stor revmossa
Blasia pusilla L., lerbålmossa
Blepharostoma trichophyllum (L.) Dum., hårfliksmossa

Calypogeia azurea Stotler & Crotz, blå säckmossa
C. muelleriana (Schiffn.) K. Müll., sumpsäckmossa
C. neesiana (Mass. & Carest.) K. Müll., torvsäckmossa
C. sphagnicola (H. Arn. & J. Pers.) Warnst. & Loeske, myrsäckmossa
C. suecica (H. Arn. & J. Pers.) K. Müll., vedsäckmossa
Cephalozia bicuspidata (L.) Dum., jordtrådmossa
C. catenulata (Hüb.) Lindb., stubbtrådmossa
C. connivens (Dicks.) Lindb., franstrådmossa
C. loitlesbergeri Schiffn., korsflikig trådmossa
C. lunulifolia (Dum.) Dum., måntrådmossa
C. pleniceps (Aust.) Lindb., trubbtrådmossa
Cephaloziella divaricata (J. E. Sm.) Schiffn., mikromossa
C. rubella (Nees) Warnst., röd mikromossa
Chiloscyphus cuspidatus (Nees) Engel & Schust., spetsblekmossa
C. minor (Nees) Engel & Schust., kornblekmossa
C. pallescens (Hoffm.) Dum., skogsblekmossa
C. polyanthos (L.) Corda, bäckblekmossa
C. profundus (Nees) Engel & Schust., vedblekmossa
Cololejeunea calcarea (Libert.) Schiffn., spindelmossa
Conocephalum conicum (L.) Underw., rutlungmossa

Diplophyllum albicans (L.) Dum., nervveckmossa

Frullania dilatata (L.) Dum., hjälmfrullania

F. fragilifolia (Tayl.) Gott. & al., späd frullania

F. tamarisci (L.) Dum., klippfrullania

Geocalyx graveolens (Schrad.) Nees, terpentinmossa

Jungermannia atrovirens Dum., bäckslevmossa

J. leiantha Grolle, rörsvepemossa

Kurzia pauciflora (Dicks.) Grolle, fingerfliksmossa

Lepidozia reptans (L.) Dum., fingermossa

Lophozia ascendens (Warnst.) Schust., liten hornflikmossa

L. badensis (Gott.) Schiffn., dvärgflikmossa

L. bantriensis (Hook.) Steph., källflikmossa

L. collaris (Nees) Dum., skuggflikmossa

L. excisa (Dicks.) Dum., hedflikmossa

L. gillmanii (Aust.) Schust., broddflikmossa

L. heterocolpos (Hartm.) Howe, kalkflikmossa

L. incisa (Schrad.) Dum., krusflikmossa

L. laxa (Lindb.) Grolle, myrflikmossa

L. longiflora (Nees) Schiffn., vedflikmossa

L. obtusa (Lindb.) Evans, trubbflikmossa

L. rutheana (Limpr.) Howe, praktflikmossa

L. ventricosa (Dicks.) Dum., jordflikmossa

Mannia fragrans (Balbis) Frye & Clark, doftklotmossa

M. pilosa (Hornem.) Frye & Clark, liten klotmossa

Marchantia alpestris (Nees) Burgeff, fjällungmossa

M. aquatica (Nees) Burgeff, vattenlungmossa

M. polymorpha L., lungmossa

Metzgeria furcata (L.) Dum., bandmossa

Moerckia hibernica (Hook.) Gott., kärmörkia

Mylia anomala (Hook.) S. Gray, myrmylia

Nowellia curvifolia (Dicks.) Mitt., långfliksmossa

Odontoschisma denudatum (Mart.) Dum., kornknutmossa

Pellia endiviifolia (Dicks.) Dum., kragpellia

P. epiphylla (L.) Corda, fickpellia

Plagiochila asplenoides (L.) Dum., praktbräkenmossa

P. porelloides (Nees) Lindenb., liten bräkenmossa

Porella baueri (Schiffn.) C.Jens., bauerporella

P. cordaeana (Hub.) Moore, stenporella

P. platyphylla (L.) Pfeiff., träd-porella

Preissia quadrata (Scop.) Nees, kalklungmossa

Ptilidium ciliare (L.) Hampe, stor fransmossa

P. pulcherrimum (G. Web.) Vainio, tät fransmossa

Radula complanata (L.) Dum., samboradula
Reboulia hemisphaerica (L.) Raddi, glanslungmossa
Riccardia incurvata Lindb., rännbålmossa
R. latifrons (Lindb.) Lindb., handbålmossa
R. multifida (L.) S. Gray, flikbålmossa
R. palmata (Hedw.) Carruth., fingerbålmossa
Riccia beyrichiana Lehm., stor rosett
R. bifurca Hoffm., strandrosett
R. canaliculata Hoffm., rännlik gaffel
R. cavernosa Hoffm., svampig gaffel
R. ciliata Hoffm., hårig rosett
R. ciliifera Lindenb., stäpprosett
R. fluitans L., vattengaffel
R. glauca L., platt rosett
R. gothica Damsh. & Hallingbäck, kalkrosett
R. sorocarpa Bisch., vanlig rosettmossa
R. subbifurca Crozals, alvarrosett

Scapania aequiloba (Schwaegr.) Dum., spärrskapania
S. aspera M. & H. Bern., taggskapania
S. calcicola (H. Arn. & J. Perss.) Ingham, kalkskapania
S. irrigua (Nees) Nees., strandskapania
S. mucronata Buch, uddskapania
S. umbrosa (Schrad.) Dum., sågskapania
S. undulata (L.) Dum., bäckskapania

Trichocolea tomentella (Ehrh.) Dum., dunmossa
Tritomaria quinquedentata (Huds.) Buch, stor lobmossa

Bladmossor

Abietinella abietina (Hedw.) Fleisch., gruskammossa
Acaulon muticum (Hedw.) C. Müll., pygmémossa
Aloina brevirostris (Hook. & Grev.) Kindb., liten toffelmossa
A. rigida (Hedw.) Limpr., styv toffelmossa
Amblyodon dealbatus (Hedw.) Bruch & Schimp., långhalsmossa
Amblystegium confervoides (Brid.) B. S. G., småkrypmossa
A. fluviatile (Hedw.) B. S. G., bäckkrypmossa
A. humile (P. Beauv.), Crundw., spärrkrypmossa
A. riparium (Hedw.) B. S. G., vattenkrypmossa
A. saxatile Schimp., sumpkrypmossa
A. serpens (Hedw.) Schimp., späd krypmossa
A. tenax (Hedw.) C. Jens., sipperkrypmossa
A. varium (Hedw.) Lindb., lundkrypmossa
Anomobryum julaceum (Gaertn. et al.), Schimp., masknickmossa
Anomodon longifolius (Brid.) Hartm., liten baronmossa
A. viticulosus (Hedw.) Hook. & Tayl., grov baronmossa
Antitrichia curtipendula (Hedw.) Brid., fällmossa

Archidium alternifolium (Hedw.) Schimp., storsporsmossa
Atrichum undulatum (Hedw.) P. Beauv., vågig sågmossa
Aulacomnium androgynum (Hedw.) Schwaegr., liten räffelmossa
A. palustre (Hedw.) Schwaegr., räffelmossa

Barbula convoluta Hedw., liten neonmossa
B. unguiculata Hedw., stor neonmossa
Bartramia pomiformis Hedw., kuddäppelmossa
Brachythecium albicans (Hedw.) Schimp., blek gräsmossa
B. glareosum (Spruce) Schimp., kalkgräsmossa
B. mildeanum (Schimp.) Milde, lergräsmossa
B. populeum (Hedw.) Schimp., parkgräsmossa
B. rivulare Schimp., källgräsmossa
B. rutabulum (Hedw.) Schimp., stor gräsmossa
B. salebrosum (Web. & Mohr) Schimp., skogsgräsmossa
B. turgidum (Hartm.) Kindb., fet gräsmossa
B. velutinum (Hedw.) Schimp., sammetsgräsmossa
Bryoerythrophyllum ferruginascens (Stirt.) Giac., rostfotmossa
B. recurvirostrum (Hedw.) Chen, rödfotmossa
Bryum algovicum C. Müll., hängbryum
B. alpinum With., kopparbryum
B. arcticum (R. Brown) Bruch & Schimp., röd bryum
B. argenteum Hedw., silverbryum
B. bicolor Dicks., kornbryum
B. blindii Bruch & Schimp., körsbärsbryum
B. caespiticium Hedw., murbryum
B. capillare Hedw., skruvbryum
B. creberrimum Tayl., brännbryum
B. elegans Nees, praktbryum
B. flaccidum Brid., trådbryum
B. funckii Schwaegr., stor silverbryum
B. imbricatum (Schwaegr.) B. S. G., backbryum
B. intermedium (Brid.) Bland., mellanbryum
B. mamillatum Lindb., kustbryum
B. marratii Wils., östersjöbryum
B. neodamense C. Müll., sumpbryum
B. pallens Sw., skär bryum
B. pallescens Schwaegr., blekbryum
B. pseudotriquetrum (Hedw.) Gaertn. et al., kärrbryum
B. rubens Mitt., åkerknölbryum
B. ruderale Crundw. & Nyh., ärtbryum
B. salinum Limpr., saltbryum
B. torquescens Bruch & Schimp., karlsöbryum
B. uliginosum (Brid.) Bruch & Schimp., snedbryum
B. warneum (Röhl.) Brid., havsbryum
Buxbaumia aphylla Hedw., brun sköldmossa
B. viridis (D. C.) Moug. & Nestl., grön sköldmossa

Calliagon cordifolium (Hedw.) Kindb., kärrskedmossa
C. giganteum (Schimp.) Kindb., stor skedmossa

C. stramineum (Brid.) Kindb., blek skedmossa
Calliergonella cuspidata (Hedw.) Loeske, spjutmossa
Campylium calcareum Crundw. & Nyh., kalkspärrmossa
C. chrysophyllum (Brid.) J. Lange, jordspärrmossa
C. elodes (Lindb.) Kindb., kärrspärrmossa
C. polygamum (Schimp.) J. Lange & C. Jens., strandspärrmossa
C. protensum (Brid.) Kindb., sumpspärrmossa
C. sommerfeltii (Myr.) J. Lange, skogsspärrmossa
C. stellatum (Hedw.) J. Lange & C. Jens., guldspärrmossa
Campylopus fragilis (Brid.) Bruch & Schimp., skör nervmossa
C. subulatus Schimp., grusnervmossa
Catoscopium nigratum (Hedw.) Brid, svartknoppsmossa
Ceratodon conicus (Hampe) Lindb., kalkbrännmossa
C. purpureus (Hedw.) Brid., brännmossa
Cinclidium stygium Sw., myruddmossa
Cinclidotus fontinaloides (Hedw.) P. Beauv., forsmossa
Cirriphyllum crassinervium (Wils.) Loeske & Fleisch., gul hårgräsmossa
C. piliferum (Hedw.) Grout, hårgräsmossa
C. tommasinii (Boul.) Grout, späd hårgräsmossa
Climacium dendroides (Hedw.) Web. & Mohr, palmmossa
Conardia compacta (Drumm.) Robins., kustkrypmossa
Cratoneuron filicinum (Hedw.) Spruce, källtuffmossa
Ctenidium molluscum (Hedw.) Mitt., kalkkammosa

Desmatodon heimii (Hedw.) Mitt., salttuss
Dicranella cerviculata (Hedw.) Schimp., myrsmaragdmossa
D. heteromalla (Hedw.) Schimp., smaragdmossa
D. varia (Hedw.) Schimp., kalkjordmossa
Dicranoweisia cirrata (Hedw.) Milde, kustsnurrmossa
Dicranum bergeri Hoppe, myrkvastmossa
D. bonjeanii De Not., kärrkvastmossa
D. brevifolium (Lindb.) Lindb., kalkkvastmossa
D. drummondii C. Müll., taigakvastmossa
D. flagellare Hedw., flagellkvastmossa
D. fragilifolium Lindb., skör kvastmossa
D. fuscescens Sm., bergkvastmossa
D. majus Sm., stor kvastmossa
D. montanum Hedw., stubbkvastmossa
D. polysetum Sw., vågig kvastmossa
D. scoparium Hedw., kvastmossa
D. spurium Hedw., hållkvastmossa
D. tauricum Sapehin, nålkvastmossa
Didymodon acutus (Brid.) K. Saito, spetslansmossa
D. fallax (Hedw.) Zander, kalklansmossa
D. ferrugineus (Schimp.) M. Hill, spärrlansmossa
D. luridus Hornsch., kritlansmossa
D. rigidulus Hedw., olivlansmossa
D. spadiceus (Mitt.) Limpr., bäcklansmossa
D. tophaceus (Brid.) Lisa, trubblansmossa
D. vinealis (Brid.) Zander, murlansmossa

Distichium capillaceum (Hedw.) Bruch & Schimp., mjuk planmossa
D. inclinatum (Hedw.) Bruch & Schimp., tät planmossa
Ditrichum flexicaule (Schwaegr.) Hampe, plyschgrusmossa
Drepanocladus aduncus (Hedw.) Warnst., lerkrokmossa
D. sendtneri (H. Müll.) Warnst., kalkkrokmossa

Encalypta ciliata Hedw., flickklockmossa
E. mutica I. Hag., trubbklockmossa
E. raptocarpa Schwaegr., röd klockmossa
E. spathulata C. Müll., hårklockmossa
E. streptocarpa Hedw., stor klockmossa
E. vulgaris Hedw., slät klockmossa
Entodon concinnus (De Not.) Par., briljantmossa
Entosthodon fascicularis (Hedw.) C. Müll., åkerkoppmossa
E. muehlenbergii (Turn.) Fife, kalkkoppmossa
Ephemerum recurvifolium (Dicks.) Boul., kalkdagmossa
Eucladium verticillatum (Brid.) Bruch & Schimp., tuffkuddmossa
Eurhynchium angustirete (Broth.) T. Kop., hasselsprötmossa
E. hians (Hedw.) Sande Lac., lundsprötmossa
E. praelongum (Hedw.) Schimp., spärrsprötmossa
E. pulchellum (Hedw.) Jenn., liten sprötmossa
E. pumilum (Wils.) Schimp., dvärgsprötmossa
E. speciosum (Brid.) Jur., strandsprötmossa
E. striatulum (Spruce) B. S. G., kalksprötmossa
E. striatum (Hedw.) Schimp., skuggsprötmossa

Fissidens adianthoides Hedw., stor fickmossa
F. bryoides Hedw., lundfickmossa
F. dubius P. Beauv., blek fickmossa
F. exilis Hedw., pygméfickmossa
F. gracilifolius Brugg. & Nyh., kalkfickmossa
F. osmundoides Hedw., bräkenfickmossa
F. taxifolius Hedw., lorfickmossa
Foninalis antipyretica Hedw., stor näckmossa
Funaria hygrometrica Hedw., vanlig spåmossa

Grimmia affinis Hornsch., nordgrimmia
G. decipiens (K. F. Schultz) Linb., kustgrimmia
G. elatior Bals. & De Not., stor grimmia
G. hartmanii Schimp., skogsgrimmia
G. ovalis (Hedw.) Lindb., hållgrimmia
G. pulvinata (Hedw.) Sm., hårggrimmia
G. trichophylla Grev., klippgrimmia
Gymnostomum aeruginosum J. Sm., kalkkuddmossa
G. calcareum Nees & Hornsch., liten kalkkuddmossa
Gyroweisia tenuis (Hedw.) Schimp., knattemossa

Hedwigia ciliata (Hedw.) P. Beauv., kakmossa
Helodium blandowii (Web. & Mohr) Warnst., kärrkammossa
Herzogiella seligeri (Brid.) Iwats., stubbspretmossa

Homalia trichomanoides (Hedw.) Schimp., trubbfjädermossa
Homalothecium lutescens (Hedw.) Robins., kalkklockmossa
H. sericeum (Hedw.) Schimp., guldlockmossa
Homomallium incurvatum (Brid.) Loeske, klångmossa
Hygrohypnum luridum (Hedw.) Jenn., kvarnbäckmossa
Hylocomium splendens (Hedw.) Schimp., husmossa
Hymenostylium recurvirostrum (Hedw.) Dix., hattmossa
Hypnum bambergeri Schimp., guldfläta
H. cupressiforme Hedw., cypressfläta
H. jutlandicum Holmen & Warncke, plattfläta
H. vaucheri Lesq., maskfläta

Isothecium alopecuroides (Dubois) Isov., råttsvansmossa
I. myosuroides Brid., mussvansmossa

Leptobryum pyriforme (Hedw.) Wils., päronmossa
Leucobryum glaucum (Hedw.) Ångstr., blåmossa
Leucodon sciuroides (Hedw.) Schwaegr., allémossa
Loeskeobryum brevirostre (Brid.) Broth., västlig husmossa
Loeskyppnum badium (Hartm.) Paul, mässingmossa

Meesia triquetra (Richter) Ångstr., trekantig svanmossa
M. uliginosa Hedw., svanmossa
Mnium hornum Hedw., skuggstjärnmossa
M. marginatum (Dicks.) P. Beauv., uddstjärnmossa
M. stellare Hedw., blek stjärnmossa
Myurella julacea (Schwaegr.) Schimp., trindmossa

Neckera complanata (Hedw.) Hüb., platt fjädermossa
N. crispa Hedw., grov fjädermossa

Orthothecium intricatum (Hartm.) Schimp., liten glansmossa
O. rufescens (Brid.) Schimp., röd glansmossa
Orthotrichum affine Brid., strimhättemossa
O. anomalum Hedw., rödskaftad hättemossa
O. cupulatum Brid., kalkhättemossa
O. diaphanum Brid., hårhättemossa
O. gymnostomum Brid., asphättemossa
O. lyellii Hook. & Tayl., stor hättemossa
O. obtusifolium Brid., trubbhättemossa
O. pallens Brid., parkhättemossa
O. patens Brid., ägghättemossa
O. pumilum Anon., dvärghättemossa
O. rogeri Brid., gotländsk hättemossa
O. rupestre Schwaegr., berghättemossa
O. scanicum Grönv., skånsk hättemossa
O. speciosum Nees, trädhättemossa
O. stramineum Hornsch., skogshättemossa
O. striatum Hedw., slät hättemossa
O. tenellum Brid., liten hättemossa

Paludella squarrosa (Hedw.) Brid., piprensarmossa
Palustriella commutata (Hedw.) Ochyra, kamtuffmossa
P. falcata (Brid.) Hedenäs, klotuffmossa
Paraleucobryum longifolium (Hedw.) Loeske, skärbladsmossa
Phaseum curvicolle Hedw., nickknoppmossa
P. cuspidatum Hedw., knoppmossa
P. floerkeanum Web. & Mohr., dvärgknoppmossa
Philonotis calcarea (Bruch & Schimp.) Schimp., kalkkällmossa
P. fontana (Hedw.) Brid., källmossa
Physcomitrium pyriforme (Hedw.) Brid., stor huvmossa
Plagiomnium affine (Bland.) T. Kop., skogspraktmossa
P. cuspidatum (Hedw.) T. Kop., lundpraktmossa
P. elatum (Bruch & Schimp.) T. Kop., bandpraktmossa
P. ellipticum (Brid.) T. Kop., kärrpraktmossa
P. rostratum (Schrad.) T. Kop., kalkpraktmossa
P. undulatum (Hedw.) T. Kop., vågig praktmossa
Plagiopus oederiana (Sw.) Crum & Anderson, kalkäppelmossa
Plagiothecium curvifolium Limpr., klosidenmossa
P. undulatum (Hedw.) Schimp., vågig sidenmossa
Platydicta jungermannioides (Brid.) Crum, dvärgkrypmsosa
Pleuridium acuminatum Lindb., kortbladig sylmossa
P. subulatum (Hedw.) Rabenh., sylmossa
Pleurochaete squarrosa (Brid.) Lindb., stäppmossa
Pleurozium schreberi (Brid.) Mitt., väggmossa
Pogonatum nanum (Hedw.) P. Beauv., liten grävlingmossa
Pohlia cruda (Hedw.) Lindb., opalnicka
P. filum (Schimp.) Mårt., storkornsnicka
P. melanodon (Brid.) Shaw, fagernicka
P. nutans (Hedw.) Lindb., vanlig nickmossa
P. wahlenbergii (Web. & Mohr) Andrews, bäcknicka
Polytrichastrum formosum (Hedw.) G. L. Sm., skogsbjörnmossa
P. longisetum (Brid.) G. L. Sm., kärrbjörnmossa
Polytrichum commune Hedw., stor björnmossa
P. juniperinum Hedw., enbjörnmossa
P. piliferum Hedw., hårbjörnmossa
P. strictum Brid., myrbjörnmossa
Pottia bryoides (Dicks.) Mitt., klotpottia
P. conica (Schwaegr.) Par., alvarpottia
P. davalliana (Sm.) C. Jens., kalkpottia
P. intermedia (Turn.) Fűrnr., ängspottia
P. lanceolata (Hedw.) C. Müll., tandpottia
P. truncata (Hedw.) Bruch & Schimp., åkerpottia
Pseudobryum cinclidioides (Hüb.) T. Kop., källpraktmossa
Pseudocalliergon lycopodioides (Brid.) Hedenäs, grov gulmossa
P. trifarium (Web. & Mohr) Loeske, maskgulmossa
P. turgescens (T. Jens.) Loeske, korvgulmossa
Pseudocrossidium hornschuchianum (K. F. Schultz) Zander, spetsig rullmossa
P. revolutum (Brid.) Zander, trubbig rullmossa
Pseudoleskeella catenulata (Schrad.) Kindb., trubbig dvärgbågmossa
P. nervosa (Brid.) Nyh., spetsig dvärgbågmossa

Pseudoscleropodium purum (Hedw.) Fleisch., pösmossa
Pseudotaxiphyllum elegans (Brid.) Iwats., platt skimmermossa
Pterigynandrum filiforme Hedw., repmossa
Pterygoneurum ovatum (Hedw.) Dix., stjärtmossa
Ptilium crista-castrensis (Hedw.) De Not., kammossa
Pylaisia polyantha (Hedw.) Schimp., aspmossa

Racomitrium canescens (Hedw.) Brid., sandraggmossa
R. elongatum Frisv., spärraggmossa
R. heterostichum (Hedw.) Brid., bergraggmossa
R. lanuginosum (Hedw.) Brid., grå raggmossa
Rhabdoweissia fugax (Hedw.) Bruch & Schimp., liten knottmossa
Rhizomnium punctatum (Hedw.) T. Kop., bäckrundmossa
Rhodobryum ontariense (Kindb.) Par., kalkrosmossa
R. roseum (Hedw.) Limpr., rosmossa
Rhynchostegiella tenella (Dicks.) Limpr., nålmossa
Rhynchostegium megapolitanum (Web. & Mohr) B. S. G., sandnäbbmossa
R. riparioides (Hedw.) Card., bäcknäbbmossa
Rhytidadelphus loreus (Hedw.) Warnst., västlig hakmossa
R. squarrosus (Hedw.) Warnst., gräshakmossa
R. triquetrus (Hedw.) Warnst., kranshakmossa

Sanionia uncinata (Hedw.) Loeske, cirkelmossa
Schistidium apocarpum (Hedw.) Bruch & Schimp., strålblommossa
S. rivulare (Brid.) Podp., bäckblommossa
Schistostega pennata (Hedw.) Web. & Mohr, lysmossa
Scorpidium cossoni (Schimp.) Hedenäs, späd skorpionmossa
S. scorpioides (Hedw.) Limpr., korvskorpionmossa
Seligeria acutifolia Lindb., nåldvärgmossa
S. donniana (Sm.) C. Müll., kalkdvärgmossa
S. oelandica C. Jens. & Medel., trumpetdvärgmossa
S. patula (Lindb.) Broth., gotländsk dvärgmossa
S. pusilla (Hedw.) B. S. G., krusdvärgmossa
S. recurvata (Hedw.) B. S. G., bågdvärgmossa
Sphagnum angustifolium (Russ.) C. Jens., klubbvitmossa
S. austinii Aust., snärjvitmossa
S. balticum (Russ.) C. Jens., flaggvitmossa
S. capillifolium (Ehrh.) Hedw., tallvitmossa
S. centrale C. Jens., krattvitmossa
S. compactum Lam. & DC, tät vitmossa
S. contortum K. F. Schultz, lockvitmossa
S. cuspidatum Hoffm., flytvitmossa
S. denticulatum Brid., hornvitmossa
S. fallax (Klinggr.) Klinggr., uddvitmossa
S. fimbriatum Wils. & J. D. Hook., fransvitmossa
S. flexuosum Dozy & Molk., källvitmossa
S. fuscum (Schimp.) Klinggr., rostvitmossa
S. girgensohnii Russ., granvitmossa
S. inundatum Russ., grodvmossa
S. magellanicum Brid., praktvitmossa

S. obtusum Warnst., trubbitmossa
S. palustre L., sumpvitmossa
S. papillosum Lindb., sotvitmossa
S. rubellum Wils., rubinvitmossa
S. russowii Warnst., brokvitmossa
S. squarrosum Crome, spärrvitmossa
S. subnitens Russ. & Warnst., röd glansvitmossa
S. subsecundum Nees, krokvitmossa
S. subtile (Russ.) Warnst., finvitmossa
S. tenerum Sull. et Lesq., grovvitmossa
S. teres (Schimp.) Ångstr., knoppvitmossa
S. warnstorffii Russ., purpurvitmossa
Splachnum ampullaceum Hedw., komossa
S. vasculosum Hedw., blodröd komossa

Taxiphyllum wissgrillii (Garov.) Wijk & Marg., kalksidenmossa
Tetraphis pellucida Hedw., fyrtandsmossa
Thamnobryum alopecurum (Hedw.) Gang., rävsvansmossa
Thuidium delicatulum (Hedw.) B. S. G., skuggtujamossa
T. philibertii Limpr., backtujamossa
T. recognitum (Hedw.) Lindb., kalktujamossa
T. tamariscinum (Hedw.) B. S. G., stor tujamossa
Timmia austriaca Hedw., skogstimmia
Tomentypnum nitens (Hedw.) Loeske, gyllenmossa
Tortella densa (Lor. & Mol.) Crundw. & Nyh., alvarkalkmossa
T. flavovirens (Bruch) Broth., strandkalkmossa
T. fragilis (Hook. & Wils.) Lindb., skör kalkmossa
T. inclinata (Hedw. f.) Limpr., kortbladig kalkmossa
T. rigens Alb., styv kalkmossa
T. tortuosa (Hedw.) Limpr., kruskalkmossa
Tortula calcicolens Kramer, kalkskruvmossa
T. intermedia (Brid.) De Not., midjeskruvmossa
T. mucronifolia Schwaegr., tomskruvmossa
T. muralis Hedw., murskruvmossa
T. norvegica (Web.) Lindb., fjällskruvmossa
T. papillosa Wils., kornskruvmossa
T. princeps De Not., stäppskruvmossa
T. ruraliformis (Besch.) Grout, sandskruvmossa
T. ruralis (Hedw.) Gaertn. et al., taksruvmossa
T. subulata Hedw., jordskruvmossa
T. virescens (De Not.) De Not., alléskruvmossa
Trichostomum brachydontium Bruch, stor lancettmossa
T. crispulum Bruch, liten lancettmossa
Trochobryum carniolicum Breidl. & Beck., vimpelmossa

Ulota crispa (Hedw.) Brid., krusig ulota

Warnstorffia exannulata (B. S. G.) Loeske, kärrkrokmossa
W. fluitans (Hedw.) Loeske, vattenkrokmossa
Weissia brachycarpa (Nees & Hornsch.) Jur., hinnkrusmossa

W. controversa Hedw., jordkrusmossa
W. longifolia Mitt., citronkrusmossa
W. rutilans (Hedw.) Lindb., stor krusmossa
W. squarrosa (Nees & Hornsch.) C. Müll., spärrkrusmossa

Zygodon rupestris Lor., stor ärgmossa
Z. viridissimus (Dicks.) Brid., liten ärgmossa

Kommentarer till förteckningen

Sedan förteckningen i Rindi 9:16-32 skrevs (Högström 1989) har 23 arter kommit till. Fyra av dessa är gamla herbariefynd som påträffats med anledning av aktuella fynd:

Calliergon cordifolium: Sproge 1872-06-26, J. E. Zetterstedt (hb S)
Marchantia alpestris: Östergarn 1896-08-16, L. G. Romell (conf. E. Warncke) (hb S)
M. aquatica: Fårö, Lauters 1886-07-12, F. Schenholm (conf. K. Damsholt) (hb Visby)
Tortula norvegica: Bro, Dacker, Å. Hovgard 1957 (hb S)

De 18 nyfynden är följande:

Calypogeia muelleriana, T. Hallingbäck (Hedenäs 1992)
Lophozia ascendens, T. Hallingbäck (Hedenäs 1992)
Ptilidium pulcherinum, T. Hallingbäck (Hedenäs 1992)
Riccardia palmata, T. Hallingbäck (Hedenäs 1992)
Encalypta mutica, L. Hedenäs (Hedenäs 1989)
Sphagnum balticum, M. Löfroth (Högström i mskr)
S. centrale, L. Hedenäs exkurs. (Högström i mskr)
S. compactum, S. Högström (Högström i mskr)
S. contortum, S. Högström (Högström i mskr)
S. cuspidatum, S. Högström (Högström i mskr)
S. denticulatum, S. Högström (Högström i mskr)
S. obtusum, S. Högström (Högström i mskr)
S. rubellum, S. Högström (Högström i mskr)
S. subsecundum, S. Högström (Högström i mskr)
S. tenerum, S. Högström (Högström i mskr)
S. warnstorffii, S. Högström (Högström i mskr)
Campylium protensum: Kräklingbo, Nygårdsmyr 1991-11-10, L. Hedenäs exk.
Lophozia rutheana: Hall, Svärtesmyr 1992-10-02, M. Martinsson (conf. L. Hedenäs)
Hypnum jutlandicum: Lojsta, Ramträsk 1993-04-25, L. Hedenäs
Isoetecium myosuroides: Gothem, Busarve 1993.06-21, L. Hedenäs

Litteratur

- Hedenäs, L. 1989. Översiktlig inventering av mossor på Hejdebyhällar, Ölbäck och Torsalvret. Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Hedenäs, L. 1992. Mossor i gotländska våtmarker. Rindi 12:27-30.
- Högström, S. 1989. Preliminär förteckning över Gotlands mossor. Rindi 9:16-32.
- Högström, S. Manuskript. Sphagnum på Gotland. Vitmossstudier 1983-1992. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Antal påträffade mossarter på Gotland:

Levermossor	99
Bladmossor	356
Totalt	455